

***Lokalny Program Rewitalizacji
dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023***

Grudzień 2017

Skład zespołu autorskiego:

1. *mgr Paweł Walczyszyn*
2. *mgr Dominika Kochanowska*
3. *mgr Magdalena Zielińska*
4. *mgr Marlena Borek*
5. *mgr inż. Klaudia Swat*
6. *mgr inż. Łukasz Półchłopek*

we współpracy z pracownikami Urzędu Gminy Lubenia

INICJATYWAŁOKALNA.PL

InicjatywaLokalna.pl

ul. Targowa 18/609, 25-520 Kielce

tel./fax 41 343 01 24

e-mail: biuro@inicjatywalokalna.pl

www.inicjatywalokalna.pl

Spis treści

Wstęp.....	5
I. Część wprowadzająca	8
1. Metodologia prac nad dokumentem.....	8
2. Powiązanie Programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	11
II. Część diagnostyczno-analityczna.....	27
1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	27
2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	30
3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.....	35
III. Część programowa	75
1. Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji	75
1.1. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji i misja procesu rewitalizacji	75
1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań	77
2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne	81
2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć	81
2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć.....	104
2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	108
3. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania.....	121
IV. Część wdrożeniowa.....	124
1. System realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji	124
1.1. Struktura zarządzania dokumentem wraz z jego kosztami	124
1.2. Harmonogram realizacji programu	128
1.3. Public relations dokumentu.....	131
2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu	132
2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości	132
2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu.....	139
3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji	141

4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko	150
Spis fotografii.....	152
Spis map	152
Spis schematów	152
Spis tabel	153
Spis wykresów.....	154
Załącznik 1. <i>Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Lubenia</i>	156

Wstęp

Rewitalizacja stanowi odpowiedź na szereg zjawisk kryzysowych występujących na obszarach gmin, takich jak degradacja techniczna oraz narastające problemy w sferach społecznej i gospodarczej. W związku z tym niezbędne jest planowanie i realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych odpowiadających na zidentyfikowane problemy oraz potencjały danego obszaru zdegradowanego, a także wynikającą z nich skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

Na potrzeby prowadzenia procesu rewitalizacji współfinansowanego środkami Unii Europejskiej, *rewitalizację* należy rozumieć jako: „kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany (...). Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością”¹.

Podstawowym narzędziem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych jest *program rewitalizacji*, który jest inicjowany, sporządzany oraz uchwalany przez Radę Gminy na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875). Jest to „wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji”².

¹ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020, Minister Rozwoju, Warszawa, 02.08.2016, s. 5–6.

² jw., s. 7–8.

Dokument obejmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów współfinansowanych ze środków UE oraz innych publicznych lub prywatnych), ponieważ tylko taka różnorodna konstrukcja warunkuje osiągnięcie efektów.

Objęcie danego obszaru zdegradowanego programem rewitalizacji będzie stanowiło podstawę wspierania go poprzez instrumenty i narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne oraz krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023 (LPR) stanowi spójny dokument strategiczny, który ma na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego, mającego istotne znaczenie dla rozwoju gminy poprzez przedsięwzięcia kompleksowe (uwzględniające aspekt społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny, techniczny i środowiskowy), skoncentrowane terytorialnie oraz prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany.

Niniejszy dokument opracowany został zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, wydanymi w dniu 02.08.2016 r. przez Ministra Rozwoju na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 11 *Ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1460 z późn. zm.), a także *Instrukcji przygotowywania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020*³ przyjętej 18.04.2017 r. przez Zarząd Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie.

Dokument składa się z czterech zasadniczych części, a mianowicie: części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej, programowej oraz wdrożeniowej.

Część wprowadzająca zawiera ogólne informacje dotyczące metodologii opracowania dokumentu, a także jego uwarunkowania zewnętrzne, tj. strategiczno-programowe, wskazujące na powiązanie rewitalizacji z całościową wizją rozwoju gminy.

Część diagnostyczno-analityczna obejmuje metodologię delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz określenie ich zasięgów przestrzennych poprzez wskazanie przebiegu granic na terenie gminy. Ponadto zawiera szczegółową diagnozę wyznaczonego obszaru rewitalizacji w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej wraz ze skwantyfikowanymi danymi i ich analizą w celu przedstawienia skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

³ Załącznik do Uchwały nr 296/5906/17 Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 18 kwietnia 2017 r.

Część programowa przedstawia najważniejsze założenia procesu rewitalizacji na wyznaczonym obszarze Gminy Lubenia w latach 2017–2023, tj. wizję wyprowadzenia go ze stanu kryzysowego (planowany efekt), cele rewitalizacji wraz z kierunkami działań mającymi na celu eliminację lub ograniczenie zidentyfikowanych negatywnych zjawisk i wykorzystanie potencjałów lokalnych. Ponadto zostały tutaj zawarte podstawowe (główne) oraz uzupełniające (komplementarne) projekty rewitalizacyjne powiązane ze sobą i wspólnie oddziałujące na obszar rewitalizacji. Ważnym elementem są również szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem różnych źródeł ich finansowania.

Część wdrożeniowa składa się z systemu realizacji (wdrażania) dokumentu, a także systemu monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do Programu w reakcji na zmiany w otoczeniu. Ponadto w niniejszej części zawarte zostały mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych i innych podmiotów oraz grup nieformalnych aktywnych na terenie gminy na każdym etapie procesu rewitalizacji, tj. diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji. Ostatnim elementem jest opis przebiegu procesu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

I. Część wprowadzająca

1. Metodologia prac nad dokumentem

Metodologię sporządzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji warunkowały przede wszystkim *Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875), a także obowiązujące *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, wydane przez Ministra Rozwoju w dniu 02.08.2016 roku.

Dokument opracowany został z wykorzystaniem modelu ekspercko-partycypacyjnego, polegającego na możliwie szerokim udziale wszystkich interesariuszy we wszystkich etapach prac, przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych, odpowiadających między innymi za zorganizowanie procesu konsultacji społecznych oraz przygotowanie końcowej wersji dokumentu. Na wybór takiego podejścia decydujący wpływ miała idea rewitalizacji, w której kluczową rolę odgrywa realizacja zasady partnerstwa i partycypacji społecznej.

Metodologia prac obejmowała dwie zasadnicze części (podzielone na poszczególne etapy), składające się na efekt końcowy w postaci dokumentu *Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023*, a mianowicie:

- I. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy – obejmowało następujące etapy:
 - 1) podjęcie na sesji przez Radę Gminy Lubenia *Uchwały nr XL/203/2017 z dnia 6 lipca 2017 roku w sprawie przystąpienia do opracowania „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023”*;
 - 2) ogłoszenie o podjęciu ww. uchwały w dniu 7 lipca 2017 roku na stronie podmiotowej gminy (lubenia.pl), w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości (na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Lubenia), w prasie lokalnej (Nowiny, nr 132/2017 z dnia 11.07.2017 roku) oraz przez obwieszczenie;
 - 3) zgromadzenie danych statystycznych do diagnozy w podziale na ustalone jednostki referencyjne gminy we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej zarówno z Urzędu Gminy Lubenia jak i instytucji zewnętrznych;
 - 4) wykonanie wielokryterialnej analizy przestrzennej ustalonych wskaźników oraz opracowanie diagnozy gminy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z mapami poglądowymi koncentracji problemów we wszystkich ww. sferach;

- 5) przeprowadzenie w dniach 02.08–09.08.2017 roku konsultacji społecznych dokumentu *Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Lubenia* wraz z mapami przedstawiającymi granice ww. obszarów.
- II. *Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji wraz z przeprowadzeniem procesu Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko* – obejmowało następujące etapy:
 - 1) powołanie Zarządzeniem Nr 46 Wójta Gminy Lubenia z dnia 07.07.2017 roku Zespołu ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023;
 - 2) przeprowadzenie różnorodnych form partycypacji społecznej służących wspólnemu wypracowaniu przez wszystkich interesariuszy rewitalizacji głównych założeń dokumentu (wizji, celów, kierunków działań), a także „zbudowanie” bazy planowanych do realizacji projektów (w tym partnerskich), mających na celu wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego;
 - 3) opracowanie i przeprowadzenie w dniach 02–09.08.2017 roku zewnętrznych konsultacji społecznych projektu dokumentu oraz z Zespołem ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023;
 - 4) wystąpienie z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie (RDOŚ) o uzgodnienie braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na podstawie art. 47 i 49 *Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1405) wraz z uzyskaniem stanowiska ww. instytucji.
 - 5) uzupełnienie Lokalnego Programu Rewitalizacji zgodnie z oceną dokonaną przez Departament Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego – Zespół ds. Rewitalizacji w sprawie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023 oraz przeprowadzenie konsultacji wewnętrznych projektu dokumentu (w tym z Zespołem ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023);
 - 6) przeprowadzenie w dniach 30.11–07.12.2017 r. zewnętrznych konsultacji społecznych projektu uzupełnionego dokumentu;
 - 7) uchwalenie projektu dokumentu na sesji przez Radę Gminy Lubenia – Uchwała Nr XLVII/234/2017 Rady Gminy Lubenia z dnia 8 grudnia 2017 r. w sprawie

przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023.

Szczegółowy opis działań partycypacyjnych przeprowadzonych na poszczególnych etapach prac przedstawiono w rozdziale 3 *Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji* części IV niniejszego dokumentu.

Dokument powstał w wyniku prac przedstawicieli samorządu, instytucji publicznych oraz kluczowych dla rozwoju gminy partnerów z sektorów społecznego i gospodarczego przy współudziale (w postaci wsparcia merytorycznego) ekspertów i specjalistów zewnętrznych, a także mieszkańców wyznaczonego obszaru, jako kluczowych interesariuszy procesu rewitalizacji.

2. Powiązanie Programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Lokalny Program Rewitalizacji odnosząc się w swych założeniach do określonych problemów społecznych mieszkańców na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju gminy), a także założenia dokumentów regulujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu subregionalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim. W związku z tym komplementarność z celami, działaniami czy priorytetami innych dokumentów wpływa na skuteczność i efektywność procesu rewitalizacji.

Zestawienie dokumentów strategicznych i planistycznych wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1 Nawiązanie Lokalnego Programu Rewitalizacji do dokumentów strategicznych i planistycznych

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie LPR do zapisów dokumentu strategicznego i planistycznego ⁴
POZIOM EUROPEJSKI		
1.	Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	<i>Priorytet III. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.</i> Ponadto wpływa na osiągnięcie 3 z 5 celów głównych: <i>CEL 1 Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20–64 lata.</i> <i>CEL 4 Podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne.</i> <i>CEL 5 Wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.</i>
POZIOM KRAJOWY		
2.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	<i>Cel strategiczny: Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.</i> <i>Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego</i>

⁴ Zapis założeń dokumentów przytoczono w niezmiennionej formie.

		wszystkich terytoriów. <i>Kierunek działań polityki przestrzennej:</i> Wspomaganie spójności w specyficznych obszarach problemowych. <i>Działanie:</i> Restrukturyzacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych i miast. <i>Cel 4.</i> Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski. <i>Kierunek działań:</i> Zaspokojenie bieżących potrzeb rozwojowych społeczeństwa w drodze najmniejszych konfliktów ekologicznych i społecznych. <i>Działanie:</i> Racjonalizacja gospodarowania ograniczonymi zasobami wód powierzchniowych i podziemnych kraju, w tym zapobieganie występowaniu deficytu wody na potrzeby ludności i rozwoju gospodarczego.
3.	Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	<i>Obszar Konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:</i> Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna: <i>Cel 3</i> Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki, <i>Cel 4</i> Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki; Kapitał Ludzki: <i>Cel 6</i> Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”; Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko: <i>Cel 7</i> Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska; <i>Obszar Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski:</i> Rozwój regionalny: <i>Cel 8</i> Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych; <i>Obszar Efektywności i sprawności państwa:</i> Kapitał społeczny: <i>Cel 11</i> Wzrost społecznego kapitału rozwoju.
4.	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	<i>Cel główny:</i> Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. <i>Cel szczegółowy I –</i> Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną. <i>Obszar:</i> Małe i średnie przedsiębiorstwa: - nowe formy działania i współpracy, - nowoczesne instrumenty wsparcia. <i>Cel szczegółowy II –</i> Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. <i>Obszar:</i> Spójność społeczna: - redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne, - wzrost i poprawa wykorzystania potencjału ludzkiego na rynku pracy. <i>Obszar:</i> Rozwój zrównoważony terytorialnie: - podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie. <i>Cel szczegółowy III –</i> Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu. <i>Obszar:</i> Prawo w służbie obywatelom i gospodarce: - uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli. <i>Obszar:</i> Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem:

		- inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców, - budowa zintegrowanego systemu planowania w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. <i>Obszar:</i> Efektywność wykorzystania środków UE: - wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe. <i>Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii:</i> • [Kapitał ludzki i społeczny] Poprawa jakości kapitału ludzkiego. Zwiększenie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju. • [Energia] Zapewnienie powszechnego dostępu do energii pochodzącej z różnych źródeł. • [Środowisko] Rozwój potencjału środowiska naturalnego na rzecz obywateli i przedsiębiorców.
5.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie	<i>Cel główny:</i> Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. <i>Cel 2</i> Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”). <i>Działanie 2.2.</i> Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe: 2.2.4. Usługi komunalne i związane z ochroną środowiska.
6.	Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020	<i>Wizja:</i> Polska Wschodnia makroregionem dynamicznie rozwijającym się z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju, stopniowo i systematycznie poprawiającym swoją pozycję rozwojową i konkurencyjną w kraju oraz w Unii Europejskiej, który dzięki ponadregionalnym endogenicznym specjalizacjom gospodarczym skutecznie konkuruje w kraju i za granicą; dysponuje nowoczesnymi kadrami dla gospodarki opartej na wiedzy i skutecznie przeciwdziała społecznemu wykluczeniu; jest obszarem komunikacyjnie dostępnym i wewnętrznie terytorialnie spójnym. <i>Cel główny:</i> Wzrost wydajności pracy we wszystkich sektorach gospodarki Polski Wschodniej. <i>Obszar strategiczny 2:</i> Zasoby pracy i jakość kapitału ludzkiego. <i>Kierunki działań:</i> - przeciwdziałanie wykluczeniu na makroregionalnym rynku pracy, - wzmocnienie potencjału nowoczesnych kadr dla gospodarki opartej na wiedzy. <i>Obszar strategiczny 3:</i> Infrastruktura transportowa i elektroenergetyczna. <i>Kierunek działań:</i> Wzmocnienie bezpieczeństwa elektroenergetycznego Polski Wschodniej. <i>Działanie 1.3.:</i> Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł w produkcji energii elektrycznej.
POZIOM REGIONALNY		
7.	Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020	Cele rewitalizacji są spójne w szczególności z następującymi elementami struktury celów <i>Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020:</i> <i>Cel główny Strategii:</i> Efektywne wykorzystanie zasobów wewnętrznych i zewnętrznych dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju społeczno-gospodarczego drogą do poprawy jakości życia mieszkańców.

		<i>Dziedzina działań strategicznych:</i> Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka. <i>Cel strategiczny 1.</i> Rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej. <i>Priorytet 1.3.</i> Turystyka. <i>Cel:</i> Budowa konkurencyjnej, atrakcyjnej oferty rynkowej opartej na znacznym potencjale turystycznym regionu. <i>Dziedzina działań strategicznych:</i> Kapitał ludzki i społeczny. <i>Cel strategiczny 2.</i> Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców. <i>Priorytet 2.1.</i> Edukacja. <i>Cel:</i> Dostosowanie systemu edukacji do aktualnych potrzeb i wyzwań przyszłości. <i>Priorytet 2.2.</i> Kultura i dziedzictwo kulturowe. <i>Cel:</i> Rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu. <i>Priorytet 2.3.</i> Społeczeństwo obywatelskie. <i>Cel:</i> Wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie ich wpływu na życie publiczne. <i>Priorytet 2.4.</i> Włączenie społeczne. <i>Cel:</i> Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie. <i>Dziedzina działań strategicznych:</i> Sieć osadnicza. <i>Cel strategiczny 3.</i> Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej jako element budowania potencjału rozwojowego regionu. <i>Priorytet 3.1.</i> Dostępność komunikacyjna. <i>Cel:</i> Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako ponadregionalnego ośrodka wzrostu. <i>Priorytet 3.4.</i> Funkcje obszarów wiejskich. <i>Cel:</i> Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku. <i>Dziedzina działań strategicznych:</i> Środowisko i energetyka. <i>Cel strategiczny 4.</i> Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa. <i>Priorytet 4.2.</i> Ochrona środowiska. <i>Cel:</i> Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa. <i>Priorytet 4.3.</i> Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii. <i>Cel:</i> Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i efektywności energetycznej województwa podkarpackiego poprzez racjonalne wykorzystanie paliw i energii z uwzględnieniem lokalnych zasobów, w tym odnawialnych źródeł energii.
--	--	---

8.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego	Kierunki polityki przestrzennej, przewidywane zadania i zamierzenia w dziedzinie środowiska, infrastruktury społecznej, gospodarczej, technicznej oraz struktur przestrzennych zawartych w <i>Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego</i> są ściśle związane z określonymi w Strategii Rozwoju Województwa polami strategicznymi, priorytetami, celami i kierunkami działań. Cele rewitalizacji są spójne z celami polityki przestrzennej województwa, w tym w szczególności: <i>Celami polityki przestrzennej w dziedzinie środowiska naturalnego i kulturowego, które obejmują:</i> 1) <i>efektywne wykorzystanie stanu zainwestowania</i>, w tym: a) racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów środowiska poprzez dostosowanie organizacji struktury, funkcji i intensywności zagospodarowania przestrzennego do uwarunkowań przyrodniczych i kulturowych; b) utrzymanie trwałości i odnawialności procesów ekologicznych, stabilności ekosystemów, zachowanie różnorodności biologicznej i dziedzictwa geologicznego, zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin i zwierząt wraz z siedliskami, ochrona powierzchni ziemi i gleb, głównie poprzez wielkoobszarowy system ochrony przyrody; c) utrzymanie ciągłości kulturowej, zachowanie i ochrona unikatowych wartości kulturowych regionu w celu zaspokojenia potrzeb ludności regionu i jako elementu atrakcyjności turystycznej i gospodarczej. 2) <i>poprawę jakości życia i równoważenie rozwoju</i>, w tym: a) tworzenie warunków podnoszenia poziomu życia oraz łagodzenie negatywnych różnic w tym zakresie do innych regionów kraju, między innymi poprzez rozwój infrastruktury społecznej, rozwój gospodarczy oraz stosowanie aktywnych form zwalczania bezrobocia i patologii społecznych; c) racjonalne, gospodarcze wykorzystanie zasobów naturalnych dla pozyskiwania wody, energii energetycznej i ciepłej oraz środków terapeutycznych i leczniczych; h) rekultywację obszarów zdegradowanych o kierunku przeznaczenia rolno-leśnego oraz rekreacyjnego. 3) <i>zwiększenie konkurencyjności województwa</i>, w tym: a) aktywną i kompleksową ochronę i wykorzystanie przestrzeni atrakcyjnej turystycznie (zintegrowanie ochrony walorów krajobrazowych oraz wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego i kultury materialnej i niematerialnej); b) promowanie atrakcyjności województwa z punktu widzenia walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego. <i>Celami polityki przestrzennej w zakresie infrastruktury społeczno-gospodarczej, które obejmują m.in.:</i> 1) <i>efektywne wykorzystanie stanu zainwestowania</i>, w tym: a) lepsze wykorzystanie i rozwój potencjału intelektualnego województwa. 2) <i>poprawę jakości życia i równoważenie rozwoju</i>, w tym: a) tworzenie warunków podnoszenia poziomu życia oraz łagodzenie negatywnych różnic w tym zakresie w stosunku do innych regionów kraju, między innymi poprzez rozwój infrastruktury społecznej, rozwój gospodarczy oraz stosowanie aktywnych form
----	---	--

		zwalczenia bezrobocia i patologii społecznych; c) stworzenie warunków do wzrostu inwestowania w budownictwie mieszkaniowym; e) rozwój ośrodków aktywacji społeczno-gospodarczej, restrukturyzacji, koncentracji infrastruktury ekonomicznej i innowacji technologicznej; f) rozwój stref turystyczno-wypoczynkowych jako obszarów aktywizacji gospodarczej; g) tworzenie warunków do dostępu do rządowych i europejskich funduszy strukturalnych; i) rozwój infrastruktury społecznej w dziedzinie kultury, oświaty, usług. <i>Celami polityki przestrzennej w dziedzinie komunikacji i infrastruktury technicznej, które obejmują:</i> 1) <i>efektywne wykorzystanie stanu zainwestowania</i>, w tym: a) zwiększenie sprawności funkcjonowania układów komunikacyjnych poprzez rozbudowę i modernizację, a także aktywizację działań: układu drogowego, układu kolejowego, komunikacji lotniczej i przejść granicznych; b) prawidłową i racjonalną gospodarkę zasobami wodnymi. 2) <i>poprawę jakości życia i równoważenia rozwoju</i>, w tym: a) dostosowanie systemów zaopatrzenia w wodę do wymogów Unii Europejskiej; c) prawidłową gospodarkę ściekową; 3) <i>wprowadzanie ekologicznych źródeł zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą. zwiększenie konkurencyjności województwa</i>, w tym: a) zapewnienie niezawodności funkcjonowania systemów infrastruktury technicznej i komunikacji; c) promowanie energetyki odnawialnej opartej na zasobach lokalnych; d) zwiększenie dostępności komunikacyjnej całego obszaru województwa, szczególnie terenów dla turystycznego wykorzystania. <i>Celami polityki przestrzennej województwa w dziedzinie struktur przestrzennych, które obejmują:</i> 1) <i>efektywne wykorzystanie stanu zainwestowania</i>, w tym: b) adaptację istniejącego zainwestowania do nowych warunków rozwoju. 2) <i>poprawę jakości życia i równoważenia rozwoju</i>, w tym: b) porządkowanie wielofunkcyjnych, problemowych i konfliktowych stref przestrzennych; c) zachowanie właściwych proporcji pomiędzy poszczególnymi elementami zagospodarowania przestrzennego w dążeniu do zrównoważonego rozwoju; d) poprawę walorów estetycznych struktur przestrzennych i krajobrazu; e) kształtowanie nowych struktur przestrzennych kreujących nowe jakościowo potrzeby. 3) <i>zwiększenie konkurencyjności województwa</i>, w tym: zwiększenie możliwości wyboru obszaru zamieszkania i pracy, poprzez występujące bogactwo form zagospodarowania przestrzennego w województwie.
--	--	--

POZIOM SUBREGIONALNY		
9.	Strategia Rozwoju Powiatu Rzeszowskiego na lata 2016–2023	<i>Misja:</i> Społeczność powiatu rzeszowskiego swoją przyszłość buduje w oparciu o przedsiębiorczość, aktywność obywatelską i współpracę. Samorząd kierując się zasadami partnerstwa wspiera inicjatywy i zaspokaja potrzeby lokalnej społeczności. <i>Wizja:</i> Powiat rzeszowski obszarem nowoczesnej gospodarki opartej o wiedzę, generującym wysokiej jakości miejsca pracy, zintegrowanym, przyjaznym, otwartym oraz oferującym swoim mieszkańcom warunki do rozwoju i wypoczynku. <i>Cel strategiczny I</i> Rozwój gospodarczy, rozwój infrastruktury technicznej i społecznej. <i>Cel operacyjny 1.</i> Poprawa dostępności komunikacyjnej powiatu. <i>Kierunki działań:</i> Usprawnienie systemu drogowego powiatu poprzez przebudowę/rozbudowę istniejących oraz budowę nowych dróg powiatowych wraz z obiektami budowlanymi i urządzeniami technicznymi związanymi z prowadzeniem, zabezpieczeniem i obsługą ruchu, a także urządzeniami związanymi z potrzebami zarządzania drogą. <i>Cel operacyjny 2.</i> Budowa, rozbudowa, modernizacja i wyposażenie obiektów użyteczności publicznej. <i>Kierunki działań:</i> Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowej i oświatowej. Przebudowa, rozbudowa i modernizacja istniejącej infrastruktury dla podmiotów świadczących usługi pomocy społecznej, bezpośrednio wykorzystywanej przez osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. <i>Cel operacyjny 4.</i> Rozwój sektora MŚP. <i>Kierunki działań:</i> Preferowanie rozwoju drobnej przedsiębiorczości na terenie powiatu. Rozwój terenów przeznaczonych pod nowe podmioty prowadzące działalność gospodarczą. Zwiększanie zakresu dostępu do informacji związanych z zagospodarowaniem przestrzennym. Aktywizacja gospodarcza społeczności lokalnych – stworzenie systemu promocji gospodarki powiatu z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych gmin (współpraca z gminami). <i>Cel strategiczny II</i> Ochrona środowiska naturalnego i dóbr kultury oraz ich racjonalne wykorzystanie. <i>Cel operacyjny 1.</i> Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego. <i>Kierunki działań:</i> Edukacja dotycząca racjonalnego wykorzystania zasobów środowiska. Ochrona ekosystemów leśnych, m.in. poprzez wspieranie działań na rzecz inwentaryzacji i likwidacji dzikich wysypisk śmieci oraz czynności prewencyjnych. <i>Cel operacyjny 3.</i> Tworzenie warunków do zwiększenia dostępności mieszkańców do usług kultury. <i>Kierunki działań:</i> Tworzenie i promocja oferty kulturalnej, rekreacyjnej i turystycznej powiatu. Opracowanie, aktualizacja i udostępnienie mieszkańcom i turystom kalendarza wydarzeń kulturalnych i sportowych. <i>Cel strategiczny III</i> Rozwój zasobów ludzkich i instytucjonalnych.

		<i>Cel operacyjny 1. Rozwój edukacji.</i> <i>Kierunki działań:</i> Modyfikacja i rozwój oferty szkolnictwa powiatowego zgodnie z aktualnymi potrzebami. <i>Cel operacyjny 2. Przeciwdziałanie bezrobociu, aktywizacja rynku pracy i wzrost kompetencji zawodowych mieszkańców powiatu.</i> <i>Kierunki działań:</i> Udzielanie kompleksowego wsparcia w zakresie aktywizacji zawodowej mieszkańców powiatu. Organizacja kursów i szkoleń dla osób bezrobotnych i zagrożonych utratą pracy. <i>Cel operacyjny 3. Prowadzenie działań w kierunku tworzenia warunków prowadzących do zwiększenia dostępności i podniesienia jakości w sferze ochrony zdrowia.</i> <i>Kierunki działań:</i> Promocja zdrowego stylu życia oraz aktywnego i zdrowego starzenia się. Realizacja programów zdrowotnych skierowanych do różnych środowisk i grup wiekowych. <i>Cel operacyjny 4. Zintegrowana i skoordynowana polityka społeczna.</i> <i>Kierunki działań:</i> Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy domowej. Rozwój rodzinnych i wspieranie instytucjonalnych form pieczy zastępczej. Poprawa i zapewnienie osobom niepełnosprawnym warunków do samodzielnego i czynnego uczestnictwa w życiu społecznym. Rozwój współpracy między instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej w powiecie.
10.	Strategia ZIT Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego	<i>Wizja:</i> Wartością ROF i jej zasadniczą przewagą konkurencyjną jest kapitał ludzki i społeczny gwarantujący zasoby na potrzeby gospodarki i rynku pracy oraz warunkujący wysoką jakość życia dzięki aktywności i zaangażowaniu mieszkańców. Konkurencyjna, zdywersyfikowana i innowacyjna gospodarka Obszaru rozwija się w oparciu o wydajny, intermodalny system komunikacyjny oraz dostępność atrakcyjnych terenów inwestycyjnych, a także zasoby unikalnego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Zarządzanie procesami rozwoju ROF uwzględnia uwarunkowania przestrzenne, specyfikę funkcjonalną Obszaru, wykorzystując potencjał miasta Rzeszowa oraz urzeczywistnia zasady zrównoważonego rozwoju, w szczególności w zakresie ochrony zasobów środowiska naturalnego i kompleksowej rewitalizacji obszarów zdegradowanych w wymiarze technicznym, a przede wszystkim społecznym. <i>Cel nadrzędny:</i> Rozwój społeczno-gospodarczy Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego jako czynnik integrujący i podnoszący jakość życia mieszkańców. <i>Cel rozwojowy ZIT 2</i> Podnoszenie jakości życia w ROF poprzez zwiększenie dostępu do nowoczesnych usług publicznych oraz rewitalizację przestrzeni publicznej. <i>Działanie 2.3</i> Kompleksowa rewitalizacja obszarów zdegradowanych na terenie ROF. <i>Cel rozwojowy ZIT 3</i> Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywności energetycznej regionu.

		<i>Działanie 3.1</i> Rozwój gospodarki wodno-ściekowej na terenie ROF. <i>Działanie 3.2</i> Wykorzystanie OZE na terenie ROF.
POZIOM LOKALNY		
11.	Strategia Rozwoju Gminy Lubenia na lata 2017–2027	<i>Wizja:</i> W roku 2027 Gmina Lubenia wykorzystuje swoją bliską lokalizację względem stolicy województwa podkarpackiego oraz głównych szlaków komunikacyjnych. Nastąpił intensywny rozwój kulturalny – rozbudowano Gminną Bibliotekę Publiczną w Lubeni, która pełni także funkcję Centrum Promocji Dziedzictwa Kulturowego. Zwiększony został dostęp do usług społecznych i zdrowotnych. Wybudowano nowe odcinki wodociągu. Przebudowano drogi, dzięki czemu skróceniu uległ czas dojazdu do pracy. Rozbudowano tereny inwestycyjne, co spowodowało wzrost miejsc pracy na terenie Gminy. Polepszyło się skomunikowanie Gminy z innymi ośrodkami poprzez zwiększenie liczby kursów oraz przedłużenie linii MPK do Gminy. Walory turystyczne w szerszym zakresie są włączone w obieg gospodarczy. <i>Misja:</i> Misją Gminy Lubeni jest wsparcie rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego. Celem Gminy jest zapewnienie mieszkańcom dostępu do wysokiej jakości usług publicznych, możliwości kształcenia, zdobycia satysfakcjonującej pracy oraz stworzenie atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu. Turystom odwiedzającym Gminę Lubenia proponuje usługi turystyczne i rekreacyjne bazujące na bogactwie lokalnego dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego. <i>Obszar strategiczny:</i> Demografia, struktura zatrudnienia, bezrobocie. <i>Cel główny:</i> Przeciwdziałanie ubóstwu – podjęcie działań zmierzających do spadku bezrobocia. <i>Kierunki działań:</i> Dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy. Pomoc Gminy w szukaniu pracy przez osoby bezrobotne. Działania aktywizujące osoby bezrobotne. Wspieranie rewitalizacji społecznej. <i>Cel główny:</i> Przeciwdziałanie wyludnianiu się Gminy. <i>Kierunki działań:</i> Stworzenie infrastruktury dla zagospodarowania wolnego czasu młodzieży. Wsparcie rozwoju dzieci i młodzieży. <i>Cel główny:</i> Rozwój oświaty na terenie Gminy Lubenia. <i>Kierunki działań:</i> Podniesienie poziomu edukacji. Organizacja szkoleń zawodowych, kursów. <i>Obszar strategiczny:</i> Gospodarka. <i>Cel główny:</i> Rozwój przedsiębiorczości na terenie Gminy Lubenia. <i>Kierunki działań:</i> Rozbudowa i rozwój terenów inwestycyjnych. Zabezpieczenie terenów pod inwestycje. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości. Utworzenie Punktu doradczego dla osób planujących założyć własną działalność gospodarczą. Organizacja szkoleń w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. <i>Obszar strategiczny:</i> Infrastruktura społeczna.

	<i>Cel główny:</i> Ochrona zdrowia mieszkańców Gminy. <i>Kierunki działań:</i> Utworzenie Ośrodka Zdrowia w Straszycach. Prowadzenie programów profilaktycznych i zdrowotnych. <i>Cel główny:</i> Rozwój infrastruktury kulturalnej. <i>Kierunki działań:</i> Budowa/rozbudowa Gminnej Biblioteki Publicznej w Lubeni. Budowa Gminnego Ośrodka Kultury w Lubeni. Modernizacja/remont Domu Kultury w Siedliskach. <i>Cel główny:</i> Pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym. <i>Kierunki działań:</i> Podniesienie poziomu życia osób niepełnosprawnych i starszych poprzez niwelowanie barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej na terenie gminy. Rozwój wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych. Powstawanie środowiskowych form terapii. Utworzenie świetlicy środowiskowej dziennego pobytu dla osób niepełnosprawnych i starszych. <i>Obszar strategiczny:</i> Infrastruktura techniczna. <i>Cel główny:</i> Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej. <i>Kierunki działań:</i> Budowa i modernizacja sieci wodociągowej. Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej. <i>Cel główny:</i> Rozwój infrastruktury drogowej. <i>Kierunki działań:</i> Budowa i modernizacja dróg gminnych. Budowa i modernizacja dróg dojazdowych do domów mieszkańców Gminy. Budowa chodników i oświetlenia przy drogach gminnych. Budowa monitoringu na skrzyżowaniach. <i>Cel główny:</i> Rozwój infrastruktury gminnej. <i>Kierunki działań:</i> Budowa instalacji OZE na budynkach użyteczności publicznej. Budowa monitoringu w budynkach użyteczności publicznej. Rewitalizacja obszarów na terenie Gminy. <i>Cel główny:</i> Ograniczenie niskiej emisji. <i>Kierunki działań:</i> Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej. Poprawa jakości komunikacji publicznej poprzez zwiększenie liczby kursów i utworzenie nowych. <i>Obszar strategiczny:</i> Budżet Gminy. <i>Cel główny:</i> Znajdowanie dodatkowych funduszy. <i>Kierunki działań:</i> Korzystanie z funduszy Unii Europejskiej. Stałe monitorowanie możliwości wykorzystania środków zewnętrznych. <i>Cel główny:</i> Montaż instalacji OZE. Wykorzystanie OZE w budynkach użyteczności publicznej. Pomoc gminy w pozyskaniu dofinansowania na instalacje na budynkach mieszkalnych. <i>Cel główny:</i> Rozwój przedsiębiorczości. Utworzenie terenów inwestycyjnych, z których podatek zasili budżet Gminy.
--	---

12.	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego	<i>Cele rozwoju przestrzennego:</i> – ochrona zasobów przyrodniczych; – ochrona wartości historyczno-kulturowych i krajobrazowych; – poprawa jakości zamieszkiwania i obsługi oraz kształtowania ładu przestrzennego; – rozwój komunikacji i systemów infrastruktury technicznej. <i>Polityka zachowania walorów przyrodniczych gminy winna być realizowana poprzez:</i> – zapewnienie wzajemnego wyważenia proporcji między rozwijanymi rodzajami działalności społecznej i gospodarczej, – rekultywację niektórych, zdegradowanych terenów, – uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej jako podstawy podniesienia stanu czystości cieków. Ochrona wartości historyczno-kulturowych i krajobrazowych: Ochrona konserwatorska na terenie gminy Lubenia w obecnych granicach administracyjnych ma na celu zachowanie wszystkich podstawowych elementów charakterystycznych dla zespołów zabudowy wsi i związanych z nimi elementów krajobrazu naturalnego, a głównie takich jak układy ruralistyczne tj. pozostałości dawnego rozplanowania wsi na obszarze gminy i elementy dokumentujące ich późniejsze przekształcenia oraz obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz spisu zabytków architektury i budownictwa. Ochronie podlega również krajobraz kulturowy tj. ogólny charakter zabudowy, sposób zagospodarowania i użytkowania terenu oraz powiązania zabudowy z formami terenowymi, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, pojedyncze okazy drzew stanowiących pozytywne dominanty w krajobrazie, rowy, cieki, skarpy, oraz elementy krajobrazu naturalnego: cieki wodne, naturalna zieleń, rzeźba terenu itp. <i>Poprawa jakości zamieszkiwania i obsługi oraz kształtowania ładu przestrzennego:</i> Poprawa jakości życia rozumiana jako: – nieustający proces poprawy środowiskowych warunków zamieszkiwania, – proces usprawniania obsługi – dostępności do infrastruktury społecznej jest jednym z głównych celów polityki przestrzennej. <i>Rozwój komunikacji i systemów infrastruktury technicznej:</i> Przedstawione w studium rozwiązania w zakresie rozwoju systemów związanych z systemami wodociągowymi, kanalizacyjnymi, ciepłowniczymi, gazowniczymi i usuwania odpadów zakładają wykorzystanie możliwości finansowych oraz realizacyjnych własnych i otoczenia lokalnego w ramach rozwoju makroregionu Dolina Wisłoka. Główne kierunki zagospodarowania miejscowości Straszędzie: Dla zapewnienia dalszego rozwoju wymaga działań skierowanych na: – podniesienie rangi kształtującego się usługowego ośrodka wsi i uzupełnienie go nowymi usługami, – rozwój ośrodków sportu, turystyki i rekreacji, – utrzymanie i rozwój istniejących podmiotów gospodarczych,
-----	---	---

		– wyznaczenie nowych terenów mieszkalnictwa i usług, – przebudowę i modernizację układu komunikacyjnego. Należy dążyć do uporządkowania zdegradowanych funkcjonalnie i estetycznie terenów zabudowy oraz zapewnić ochronę zabytkowego układu planistycznego wsi. Wyznaczone nowe tereny mają zapewnić dalszy skoordynowany z rozwojem infrastruktury społecznej i technicznej rozwój miejscowości przy zapewnieniu ładu przestrzennego.
13.	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lubenia na lata 2016–2026	<i>Misja:</i> Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i wykluczeniu społecznemu osób korzystających z różnych form zabezpieczenia społecznego poprzez poprawę jakości życia mieszkańców jak również zapewnienie im warunków do osobistego rozwoju i pełnej integracji ze społeczeństwem. <i>Wizja:</i> Wsparcie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb, umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka a także podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integrację ze środowiskiem. <i>Cel strategiczny:</i> Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu i uzależnieniom oraz zapobieganie ich skutkom. <i>Cel operacyjny:</i> Wzrost kompetencji i wiedzy potrzebnej na rynku pracy. <i>Cel operacyjny:</i> Pobudzanie lokalnych inicjatyw społecznych do rozwiązywania problemów rynku pracy. <i>Cel operacyjny:</i> Ograniczenie marginalizacji spowodowanej ubóstwem. <i>Cel strategiczny:</i> Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży. <i>Cel operacyjny:</i> Wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży. <i>Cel operacyjny:</i> Popularyzacja aktywnego wypoczynku poprzez uprawianie sportu i rekreację. <i>Cel operacyjny:</i> Wspomaganie rodzin w procesie wychowania. <i>Cel operacyjny:</i> Kształtowanie właściwych postaw społecznych. <i>Cel operacyjny:</i> Poprawa funkcjonowania rodzin zagrożonych patologią. <i>Cel operacyjny:</i> Wychowanie zdrowotne. <i>Cel strategiczny:</i> Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym. <i>Cel operacyjny:</i> Aktywizacja i integracja osób starszych i niepełnosprawnych. <i>Cel operacyjny:</i> Świadczenie pomocy osobom niepełnosprawnym, starszym, przewlekłe chorym. <i>Cel strategiczny:</i> Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego. <i>Cel operacyjny:</i> Aktywizacja do działania na rzecz swojej społeczności poprzez zakładanie organizacji pozarządowych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ww. dokumentów strategicznych i planistycznych

*Strategia Rozwoju Gminy Lubenia na lata 2017–2027*⁵ wykazuje, że słabymi stronami gminy są m.in.: „słabe zagospodarowanie centrum wsi, słabo rozwinięta baza turystyczna, rekreacyjna i rehabilitacyjna, brak wystarczającej ilości chodników, niski poziom ilości wodociągów i kanalizacji w Gminie, bezrobocie, patologia w postaci alkoholizmu, starzenie się społeczeństwa, słaba integracja społeczności lokalnej, silne poczucie własności prywatnej i związana z tym niechęć do odstąpienia terenu pod infrastrukturę gminną (np. wodociągi), zbyt mała ilość infrastruktury OZE”⁶. Natomiast wizja Gminy Lubenia, którą chcą wykreować samorząd terytorialny i inni beneficjenci oraz interesariusze z terenu gminy na koniec 2027 roku brzmi: „Gmina Lubenia wykorzystuje swoją bliską lokalizację względem stolicy województwa podkarpackiego oraz głównych szlaków komunikacyjnych. Nastąpił intensywny rozwój kulturalny – rozbudowano Gminną Bibliotekę Publiczną w Lubeni, która pełni także funkcję Centrum Promocji Dziedzictwa Kulturowego. Zwiększony został dostęp do usług społecznych i zdrowotnych. Wybudowano nowe odcinki wodociągu. Przebudowano drogi, dzięki czemu skróceniu uległ czas dojazdu do pracy. Rozbudowano tereny inwestycyjne, co spowodowało wzrost miejsc pracy na terenie Gminy. Polepszyło się skomunikowanie Gminy z innymi ośrodkami poprzez zwiększenie liczby kursów oraz przedłużenie linii MPK do Gminy. Walory turystyczne w szerszym zakresie są włączone w obieg gospodarczy”⁷. Planowany proces rewitalizacji przyczyni się do osiągnięcia stanu opisanego w wizji, szczególnie poprzez działania związane z ukształtowaniem funkcjonalnej, estetycznej i bezpiecznej przestrzeni publicznej, adaptacją zdegradowanego obiektu oraz zwiększeniem dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej (budowa i przebudowa przewodów i urządzeń wodociągowych), a także poprzez działania mające na celu wsparcie dla osób zamierzających założyć działalność gospodarczą i przedsiębiorców. Istotny będzie również szereg działań mających na celu wzrost dostępności do zajęć, wydarzeń, warsztatów i imprez kulturalnych, edukacyjnych, sportowych i rekreacyjnych, dostosowanych i skierowanych do zróżnicowanych grup odbiorców, w tym osób niepełnosprawnych i starszych.

Wyznaczone założenia planuje się osiągnąć poprzez realizację celów głównych w sześciu obszarach strategicznych, wynikających z wizji rozwoju gminy. W Strategii wydzielono następujące obszary strategiczne⁸:

⁵ *Strategia Rozwoju Gminy Lubenia na lata 2017–2027* przyjęta Uchwałą Nr XLII/208/2017 Rady Gminy Lubenia z dnia 5 września 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Lubenia na lata 2017–2027.

⁶ *Strategia Rozwoju Gminy Lubenia na lata 2017–2027*, s. 45.

⁷ jw., s. 47.

⁸ jw., s. 48.

1. Położenie geograficzne i środowisko naturalne.
2. Demografia, struktura zatrudnienia, bezrobocie.
3. Gospodarka.
4. Infrastruktura społeczna.
5. Infrastruktura techniczna.
6. Budżet Gminy.

Główne założenia procesu rewitalizacji są powiązane z obszarami 2, 3, 4, 5, w ramach których najistotniejsze z punktu planowanej rewitalizacji są następujące kierunki działań⁹:

- dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy,
- pomoc gminy w szukaniu pracy przez osoby bezrobotne,
- stworzenie infrastruktury dla zagospodarowania wolnego czasu młodzieży,
- wsparcie rozwoju dzieci i młodzieży,
- podniesienie poziomu edukacji,
- wsparcie rozwoju przedsiębiorczości,
- utworzenie Punktu doradczego dla osób planujących założyć własną działalność gospodarczą,
- podniesienie poziomu życia osób niepełnosprawnych i starszych poprzez niwelowanie barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej na terenie gminy,
- budowa i modernizacja sieci wodociągowej,
- rewitalizacja obszarów na terenie Gminy,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej.

*Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lubenia na lata 2016–2026*¹⁰ wskazuje, że słabymi stronami są m.in.¹¹:

- 1) w obszarze ubóstwa:
 - bierna postawa świadczeniobiorców w rozwiązywaniu własnych problemów życiowych,
 - niski poziom dochodowości,
 - uzależnienie od świadczeń z pomocy społecznej;

⁹ jw., s. 49–51.

¹⁰ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych przyjęta Uchwałą nr XX/103/2016 z dnia 21 marca 2016 r. w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lubenia.

¹¹ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lubenia na lata 2016–2026, s. 99–105.

2) w obszarze bezrobocia:

- marginalizacja spowodowana długotrwałym bezrobociem,
- trudna sytuacja na lokalnym rynku pracy – mała ilość dużych przedsiębiorstw, niewystarczająca ilość ofert pracy,
- niskie kwalifikacje osób bezrobotnych;

3) w obszarze niepełnosprawności i długotrwałej lub ciężkiej choroby:

- bariery architektoniczne uniemożliwiające osobom niepełnosprawnym pełnego udziału w życiu społecznym;

4) w obszarze wsparcie rodziny:

- brak pedagogów szkolnych w placówkach oświatowych,
- brak placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;

5) w obszarze sytuacji osób starszych:

- niewystarczający lokalny system wsparcia dla osób starszych,
- nieświadomość społeczna dot. potrzeby zapewnienia odpowiednich warunków osobie starszej,
- ograniczenia ruchowe i bariery komunikacyjne.

Misją gminy określoną w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest „przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i wykluczeniu społecznemu osób korzystających z różnych form zabezpieczenia społecznego poprzez poprawę jakości życia mieszkańców jak również zapewnienie im warunków do osobistego rozwoju i pełnej integracji ze społeczeństwem”¹². Realizacja planowanego procesu rewitalizacji gminy przyczyni się w sposób bezpośredni lub pośredni do realizacji następujących celów operacyjnych określonych w Strategii:

- wzrost kompetencji i wiedzy potrzebnej na rynku pracy,
- pobudzanie lokalnych inicjatyw społecznych do rozwiązywania problemów rynku pracy,
- ograniczenie marginalizacji spowodowanej ubóstwem,
- wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży,
- popularyzacja aktywnego wypoczynku poprzez uprawnianie sportu i rekreację,
- aktywizacja i integracja osób starszych i niepełnosprawnych.

¹² jw., s. 105.

Podstawowym dokumentem ustalającym i określającym politykę zagospodarowania przestrzennego jest *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubenia*¹³. Określono w nim cele polityki przestrzennej gminy¹⁴:

- 1) ochrona zabytków przyrodniczych,
- 2) ochrona wartości historyczno-kulturowych i krajobrazowych,
- 3) poprawa jakości zamieszkania i obsługi oraz kształtowania ładu przestrzennego,
- 4) rozwój komunikacji i systemów infrastruktury technicznej.

Zaplanowane działania rewitalizacyjne są spójne z określonymi w Studium celami, szczególnie w zakresie: ochrony wartości historyczno-kulturowych i krajobrazowych (poprzez uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej jako podstawy podniesienia stanu czystości cieków), poprawy jakości zamieszkania i obsługi oraz kształtowania ładu przestrzennego (poprzez proces usprawniania obsługi – dostępności do infrastruktury społecznej) oraz rozwoju komunikacji i systemów infrastruktury technicznej (poprzez wykorzystanie ekologicznych i odnawialnych źródeł energii).

W Studium wskazano również na istotny problem jakim jest brak kompleksowego rozwiązania systemu zaopatrzenia w wodę. Mieszkańcy gminy zaopatrują się z własnych źródeł wody, których stan sanitarny często jest niekontrolowany, a jakość wody nie jest badana¹⁵. Pomimo, iż Studium pochodzi z 2001 r. – problem jest nadal aktualny.

¹³ *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubenia* przyjęte Uchwałą Nr XXXIV/164/2001 Rady Gminy Lubenia z dnia 28 grudnia 2001 r.

¹⁴ *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubenia*, s. 74.

¹⁵ jw., s. 53.

II. Część diagnostyczno-analityczna

1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Metodologię wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz szczegółowy przebieg procesu diagnostycznego gminy zawiera *Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Lubenia* stanowiąca załącznik 1 do niniejszego dokumentu.

Zgodnie z pkt 1 z rozdziału 3 Wytycznych, *rewitalizacja* to „kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych”, dlatego przy wyznaczaniu zasięgu obszaru zdegradowanego wzięto pod uwagę zestaw kryteriów zawarty w pkt 2, który wskazuje na istnienie stanu kryzysowego na danym terenie.

Stan kryzysowy zdefiniowany został jako „stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- 1) *gospodarczej* – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- 2) *środowiskowej* – w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska;
- 3) *przestrzenno-funkcjonalnej* – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych;
- 4) *technicznej* – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy”¹⁶.

W związku z powyższym w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego Gmina Lubenia podzielona została na *jednostki strukturalne (referencyjne)*, w sposób odpowiadający istniejącym powiązaniom funkcjonalnym. W procesie diagnostycznym na terenie gminy przyjęto podział na sołectwa. Analiza danych ilościowych w ustalonych jednostkach strukturalnych pozwoliła na stosunkowo łatwe zidentyfikowanie lokalizacji problemów i wyznaczenie granic obszaru zdegradowanego.

Zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji, w przeprowadzonej diagnozie na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego dokonano analizy porównawczej jednostek referencyjnych, opartej na zestawie wskaźników cząstkowych oraz syntetycznych wskaźników degradacji we wszystkich sferach, pozwalających na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania zjawisk kryzysowych i potencjałów lokalnych na terenie gminy. Jako główne kryteria delimitacji obszaru zdegradowanego przyjęto 46 wskaźników ustalonych na podstawie danych statystycznych gromadzonych w zasobach Urzędu Gminy Lubenia, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubeni oraz instytucji zewnętrznych, m.in.: Powiatowego Urzędu Pracy w Rzeszowie, Komendy Miejskiej Policji w Rzeszowie, a także ogólnodostępnych danych z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie oraz Państwowej Komisji Wyborczej. Część pozyskanych danych została wykorzystana do porównawczej analizy ilościowej wskaźników ze średnią wartością dla całej gminy, a część posłużyła do dokonania analizy jakościowej, charakteryzującej ważne dla rewitalizacji deficyty i problemy obszarów oraz lokalne potencjały. Ponadto z uwagi na brak danych zagregowanych do poziomu sołectw, sytuację na terenie gminy w sferze środowiskowej w zakresie oceny jakości powietrza dokonano poprzez analizę jakościową dostępnych informacji.

W procesie delimitacji obszaru zdegradowanego wykorzystano różnorodne źródła informacji, dzięki czemu zastosowane podejście ma charakter kompleksowy i łączy wykorzystanie metod ilościowych z jakościowymi.

Delimitacja obszaru rewitalizacji dokonana została przy uwzględnieniu zapisów pkt 4 z rozdziału 3 *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, który stanowi, że jest to „obszar obejmujący całość lub część obszaru

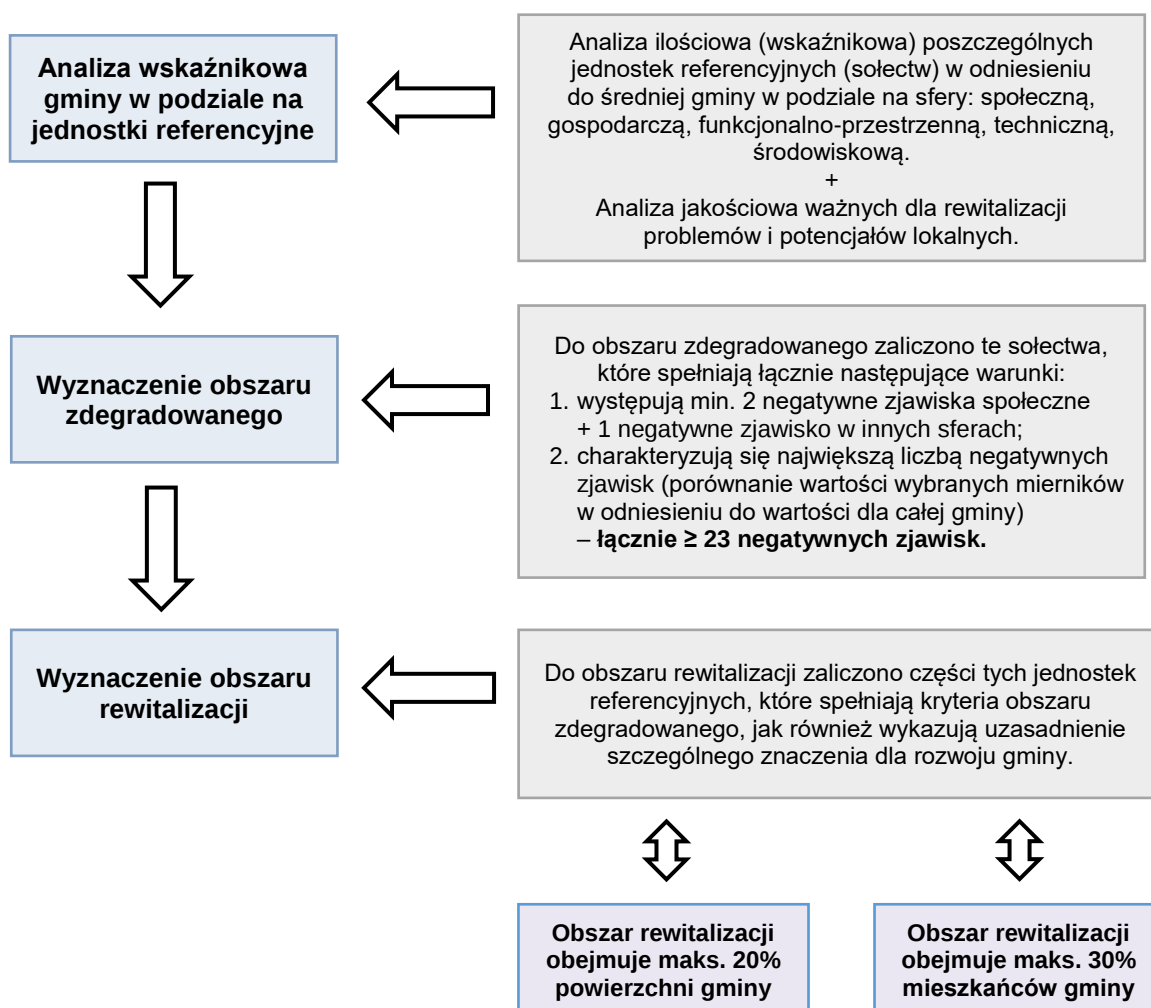
¹⁶ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020, Minister Rozwoju, 02.08.2016, s. 6–7.

zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (...), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację”.

Zgodnie z powyższym, wyznaczenie granic obszaru rewitalizacji nastąpiło w oparciu o dwie przesłanki. Pierwszą z nich było stwierdzenie, że na wybranym obszarze uznanym wcześniej jako zdegradowany istnieje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk. Drugą z przesłanek było uznanie, że wybrany obszar ma istotne znaczenie dla rozwoju gminy. Takie uzasadnienie obejmuje przedstawienie możliwych do wykorzystania w procesie rewitalizacji lokalnych potencjałów.

Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji w Gminie Lubenia przedstawiona została na schemacie 1.

Schemat 1 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Lubenia

Źródło: Opracowanie własne

2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z pkt 3 z rozdziału 3 Wytycznych, *obszar zdegradowany* to „obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów”.

Na podstawie przeprowadzonego audytu gminnego wyznaczono obszar zdegradowany, na który składają się jednostki referencyjne charakteryzujące się problemami w sferze społecznej przy jednoczesnym występowaniu problemów przynajmniej w jednej innej sferze oraz największą liczbą zidentyfikowanych negatywnych zjawisk, tj. ≥ 23 . Kluczowym elementem delimitacji i uzasadnieniem dla takiego zasięgu obszaru zdegradowanego jest fakt nakładania się stanów kryzysowych w poszczególnych sferach na negatywne zjawiska w sferze społecznej.

Zgodnie z przedstawionymi założeniami obszar zdegradowany na terenie Gminy Lubenia obejmuje sołectwa: Lubenia (23) oraz Straszędzie (24).

Wskazany obszar zajmuje 36,89 km², co stanowi 67,20% powierzchni gminy i według danych Urzędu Gminy Lubenia w 2016 roku był zamieszkiwany przez 4 288 osób, tj. 66,16% ogółu mieszkańców gminy.

Granice obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Lubenia przedstawia mapa 1.

Mapa 1 Granice wyznaczonego obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Lubenia

Źródło: Opracowanie własne

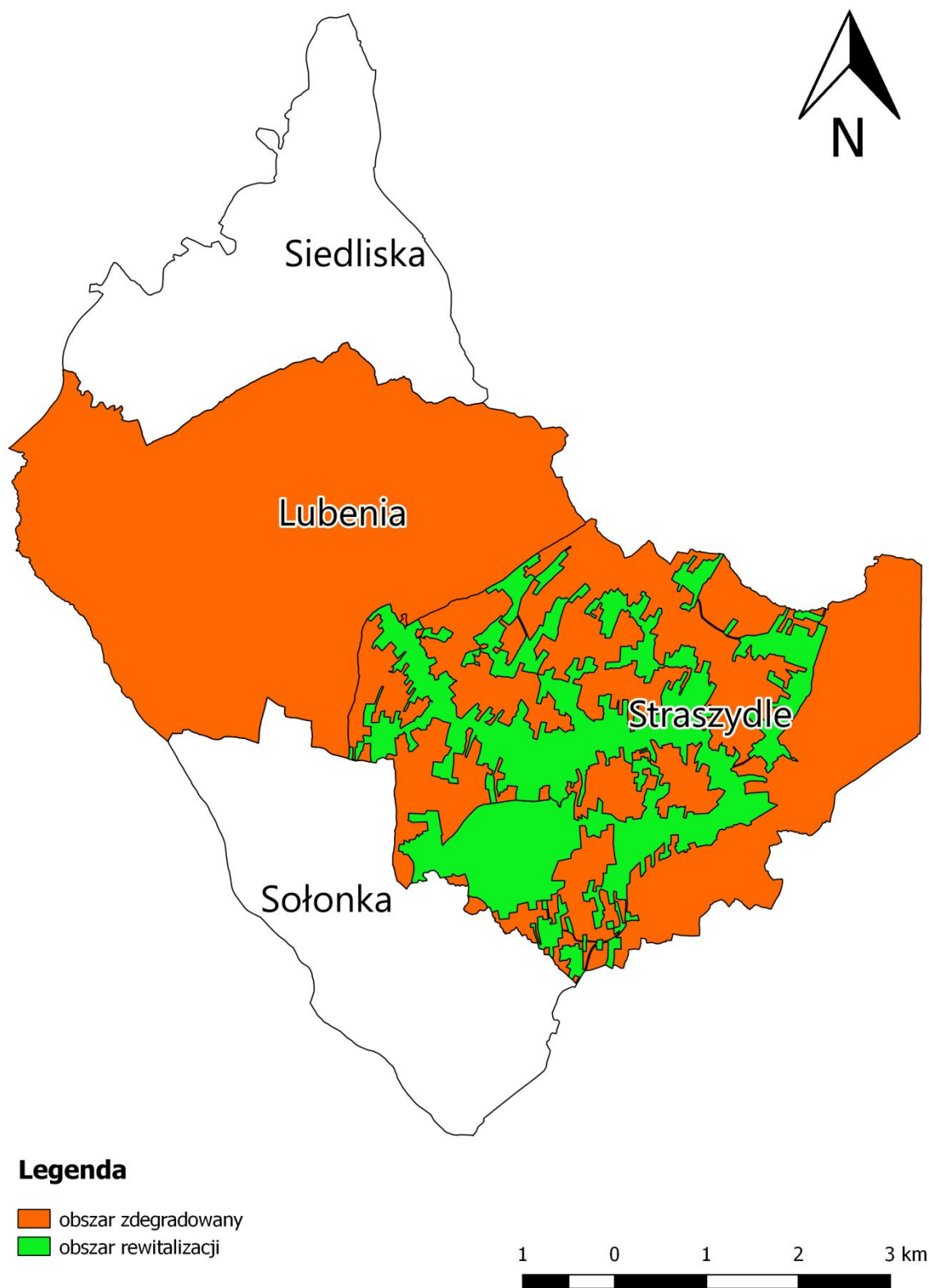
Na podstawie ww. zapisów Wytycznych wyznaczony został obszar, na którym występuje wysokie natężenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, a jednocześnie mający istotne znaczenie dla rozwoju gminy i planowane jest na nim przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy, w podziale na jednostki referencyjne gminy i delimitacji obszaru zdegradowanego, wyznaczono obszar rewitalizacji obejmujący zamieszkałe tereny sołectwa Straszydle. W granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji nie występują niezamieszkałe tereny o charakterze przemysłowym, popegeerowskim, pokolejowym i powojkowym.

Według danych Urzędu Gminy Lubenia z 2016 roku obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 7,52 km² (13,7% powierzchni ogółem gminy) i był zamieszkały przez 1 869 mieszkańców (28,84% ludności ogółem gminy), więc nie przekracza limitów określonych w pkt 4 w rozdziale 3 *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*.

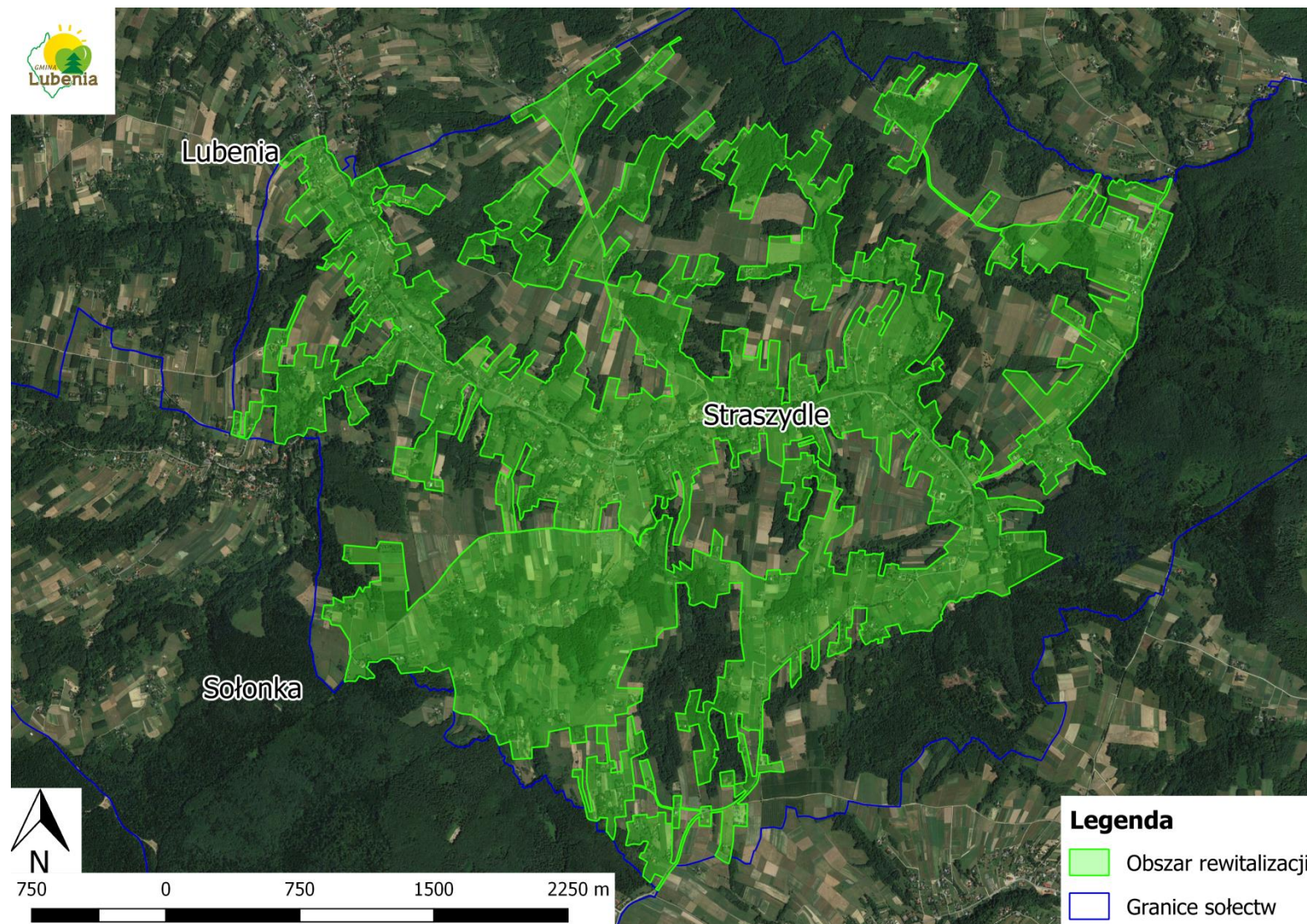
Poglądową lokalizację obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego przedstawia mapa 2, natomiast poglądowy przebieg granic obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Lubenia zaznaczono na mapie 3.

Mapa 2 Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego i Gminy Lubenia

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 3 Granice wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Lubenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [google.com/maps](https://www.google.com/maps)

3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Jednym z najważniejszych elementów Lokalnego Programu Rewitalizacji, wynikającym z zapisów Wytycznych w zakresie rewitalizacji jest pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji, która obejmuje analizę czynników i zjawisk kryzysowych oraz lokalnych potencjałów we wszystkich sferach, tj. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej.

Jednak należy wziąć pod uwagę fakt, że problemy analizowane we wszystkich aspektach wzajemnie się przenikają i podział na sfery tematyczne ma charakter umowny. Takie szerokie rozpoznanie oraz identyfikacja skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych pozwoli na przygotowanie projektów o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i większym oddziaływaniu.

Schemat 2 Sfery tematyczne analizowane w pogłębionej diagnozie obszaru rewitalizacji

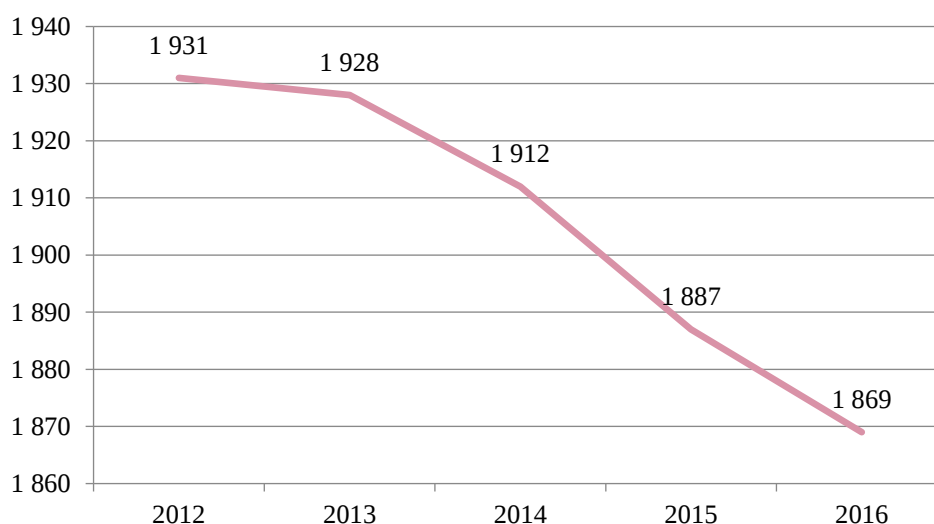

Źródło: Opracowanie własne

Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje zabudowane i zamieszkałe tereny sołectwa Straszędzie. Zlokalizowany jest w pobliżu drogi krajowej nr 19 łączącej granicę państwa z Białorusią w miejscowości Kuźnica (województwo podlaskie) z granicą państwa ze Słowacją w Barwinku (województwo podkarpackie). Sieć drogowa składa się z dróg powiatowych i gminnych. Przez obszar rewitalizacji przepływa rzeka Lubenka, a teren charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą i malowniczym krajobrazem. Zlokalizowane są również takie miejsca i obiekty jak m.in.: Dom Kultury wraz z filią Gminnej Biblioteki Publicznej w Lubeni, kościół parafialny pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy z 1739 r., przeniesiony z Lubeni w 1929 r., wraz z cmentarzem kościelnym (umieszczony w wykazie zabytków nieruchomych w rejestrze zabytków, nr. rej. A-174 z 29.11.2006 r.)¹⁷, Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II, historyczne drewniane domy i zagrody, przydrożne kapliczki, a także pojedyncze zakłady usługowo-handlowe.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Lubenia, liczba ludności ogółem (według faktycznego miejsca zamieszkania) wyznaczonego obszaru rewitalizacji w latach 2012–2016 systematycznie spadała, a w ostatnim badanym roku wyniosła 1 869 osób, co wskazuje na zmniejszanie się kapitału społecznego lokalnej społeczności (wykres 1).

Wykres 1 Liczba ludności na obszarze rewitalizacji w latach 2012–2016

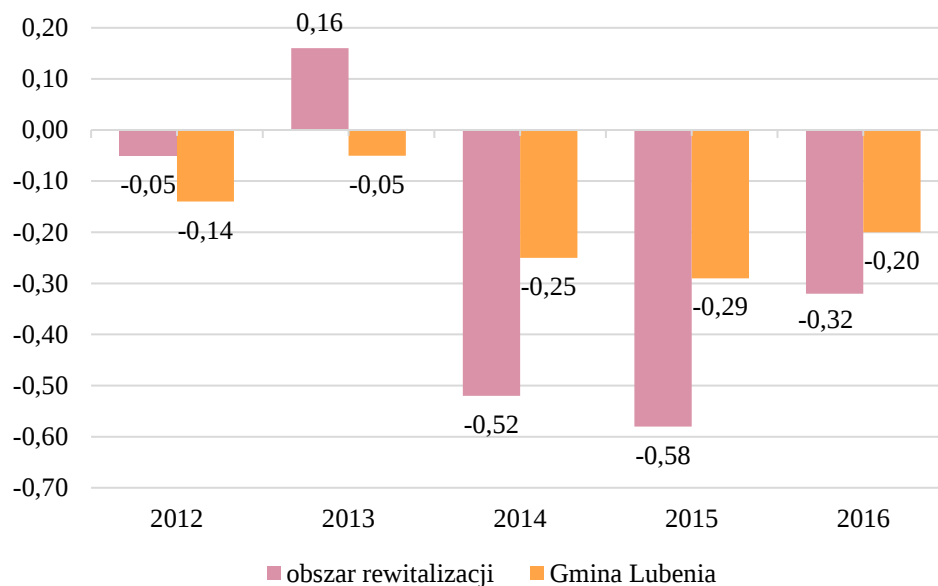

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lubenia

¹⁷ Strona internetowa Narodowego Instytutu Dziedzictwa, nid.pl.

Przyrost naturalny wskazuje na różnicę pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów. Wartości tego wskaźnika na obszarze rewitalizacji w latach 2012–2016 (z wyłączeniem 2013 roku) były ujemne, co oznacza, że liczba zgonów przewyższyła liczbę urodzeń żywych. W ostatnim badanym roku wartość ta wyniosła -0,32 i była mniej korzystna w porównaniu do średniej dla gminy wynoszącej -0,20 (wykres 2).

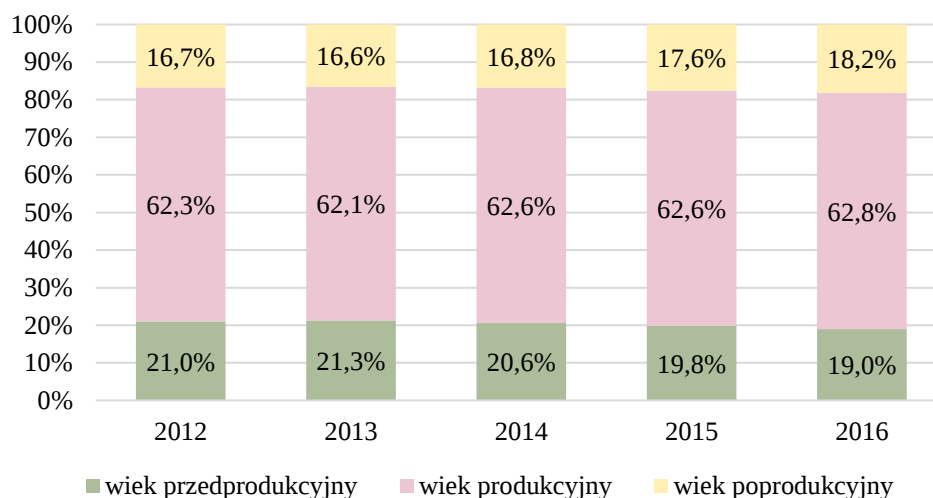
Wykres 2 Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania w latach 2012–2016 – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Lubenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lubenia

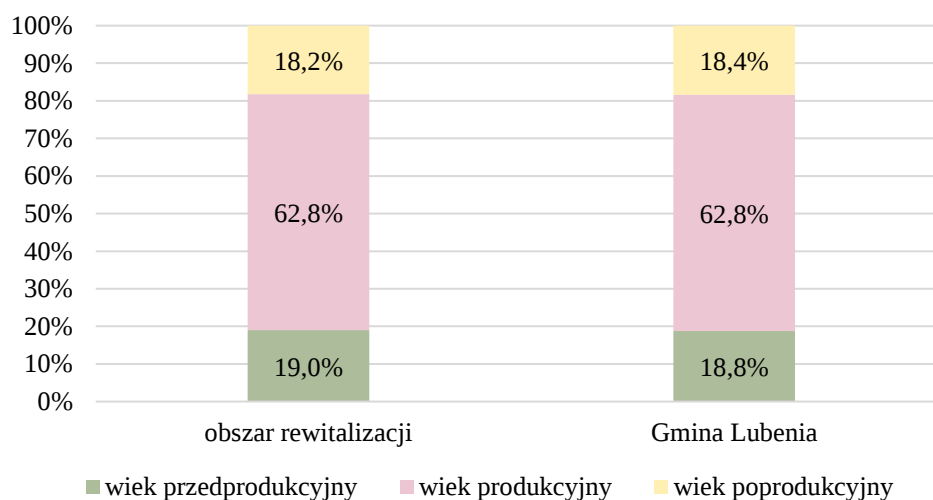
Postępujące procesy demograficzne związane z naturalnym ruchem ludności, takim jak m.in.: urodzenia, zgony i migracje wpływają nie tylko na liczebność ludności, ale także na jej strukturę wiekową. W latach 2012–2016 można zaobserwować negatywną tendencję demograficzną – liczba ludności w 2016 roku w wieku przedprodukcyjnym spadła o 2 punkty procentowe, a w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 1,5 punktu procentowego (wykres 3). Natomiast udział ludności w wieku produkcyjnym utrzymywał się na niemal stałym poziomie (wzrost o 0,5 punktu procentowego). W ostatnim badanym roku wartości dla trzech grup ekonomicznych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji były porównywalne do średnich dla gminy (wykres 4). Rozpatrując negatywne tendencje można założyć pogłębiającą się tendencję wzrostową liczby osób, które przekroczą potencjalny wiek zdolności do pracy. Należy zatem zapewnić ludności (w szczególności w wieku poprodukcyjnym) odpowiednią jakość i dostępność usług o charakterze publicznym, a także stworzyć przestrzeń pozbawioną barier architektonicznych, przyjazną aktywności i integracji (w tym międzypokoleniowej).

Wykres 3 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem na obszarze rewitalizacji w latach 2012–2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lubenia

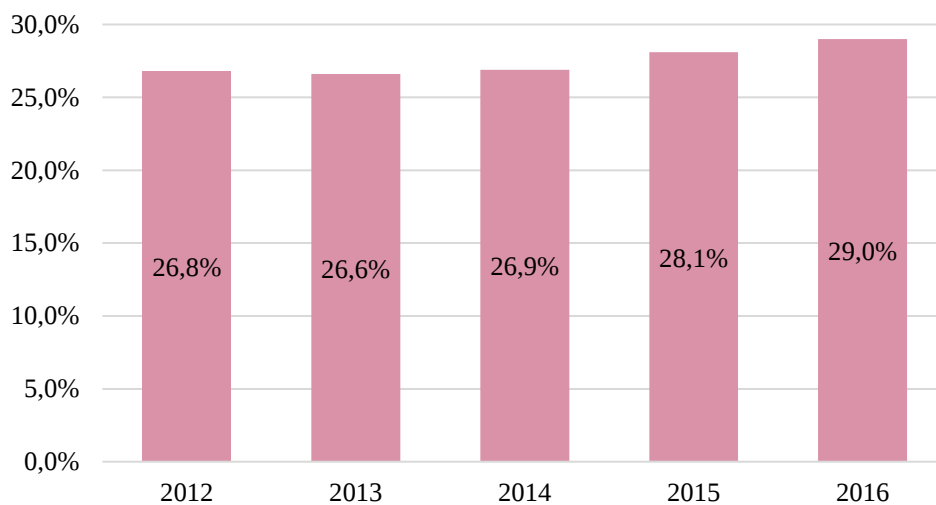
Wykres 4 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem w 2016 roku – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Lubenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lubenia

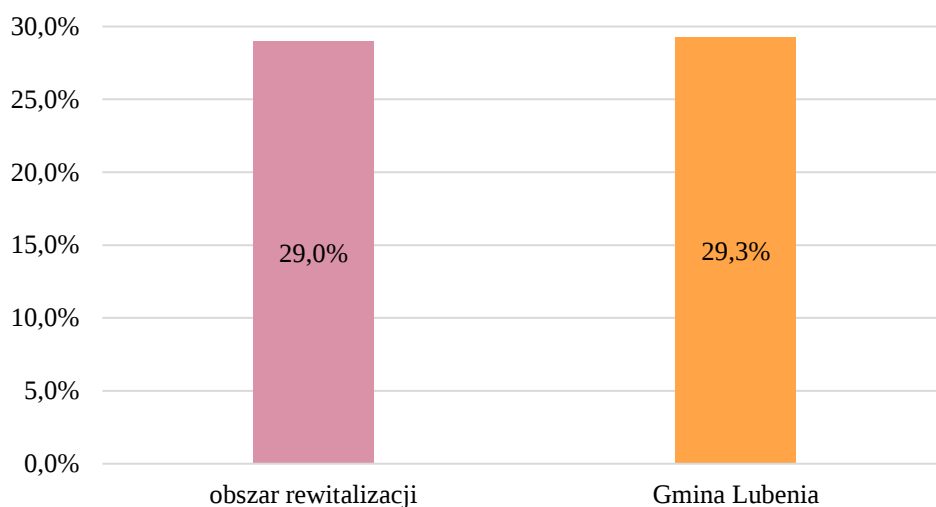
Potwierdzeniem negatywnej sytuacji demograficznej jest udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym, który na przestrzeni lat 2014–2016 wzrastał (wykres 5) i w ostatnim badanym roku osiągnął wartość 29,0%, przy średniej dla gminy 29,2% (wykres 6).

Wykres 5 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym według faktycznego miejsca zamieszkania na obszarze rewitalizacji w latach 2012–2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lubenia

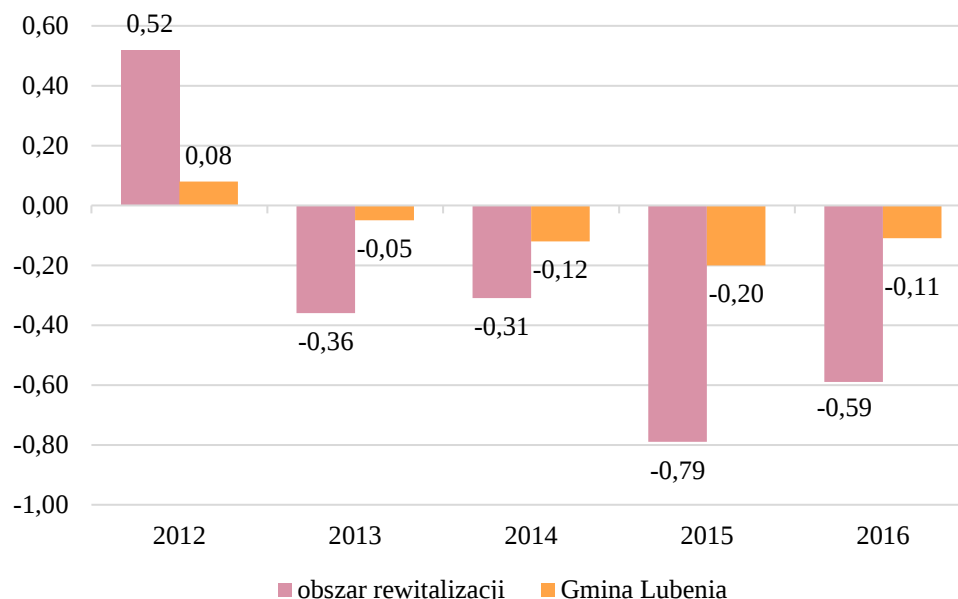
Wykres 6 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym według faktycznego miejsca zamieszkania w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Lubenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lubenia

Struktura grup ekonomicznych ludności jest powiązana z migracją. Saldo migracji, czyli różnica między napływem a odpływem ludności, w latach 2013–2016 na wyznaczonym obszarze rewitalizacji przyjmowało wartości poniżej 0. Świadczy to o wyższym stosunku wymeldowań do zameldowań na wskazanym terenie. W 2016 roku wskaźnik ten wyniósł -0,59 i był mniej korzystny w porównaniu do średniej dla gminy wynoszącej -0,11 (wykres 7).

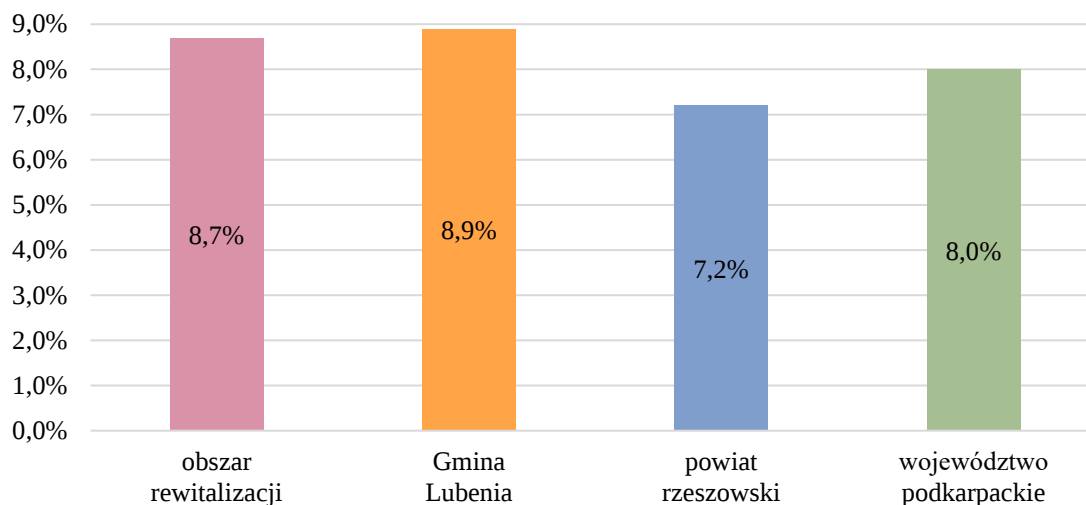
Wykres 7 Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w latach 2012–2016 – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Lubenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lubenia

Procesy demograficzne wpływające na strukturę wiekową mieszkańców obszaru rewitalizacji wiążą się w sposób bezpośredni z sytuacją na rynku pracy. Wpływa to również na poziom bezrobocia. W 2016 roku odsetek osób bezrobotnych wyniósł 8,7% i był nieco niższy w porównaniu do średniej dla gminy, ale wyższy w porównaniu do średniej dla powiatu rzeszowskiego i województwa podkarpackiego (wykres 8). Powyższa sytuacja powiązana jest również z rolniczym charakterem gminy, a także występowaniem zjawiska tzw. „ukrytego bezrobocia” – grupy mieszkańców nieaktywnych zawodowo, zamieszkujących z rodzinami prowadzącymi niewielkie gospodarstwa rolne i zatrudnionych w tych działalnościach. Wiąże się to również z brakiem dostosowania w strukturze kompetencji, kwalifikacji i umiejętności potencjalnych pracowników do aktualnych potrzeb rynku pracy.

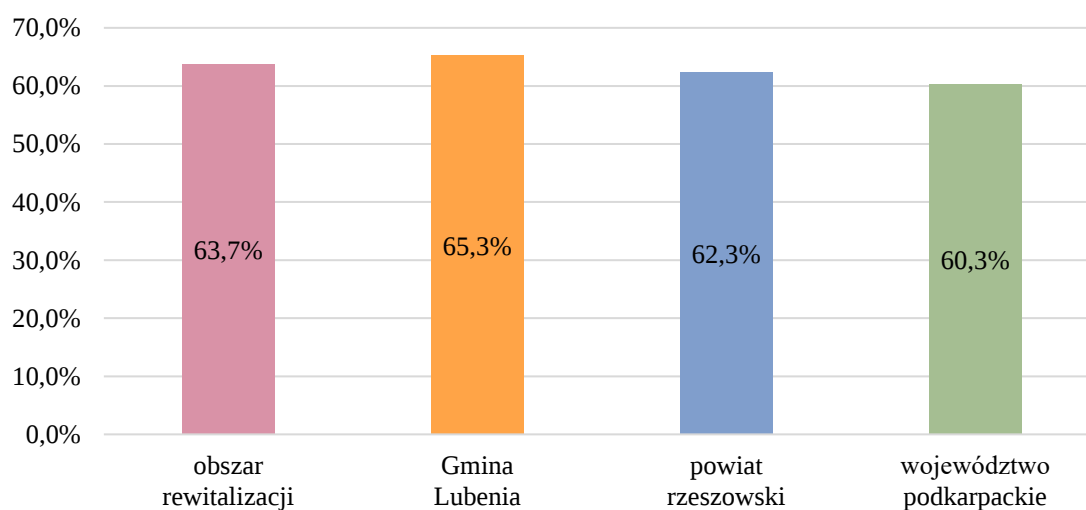
Wykres 8 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji, Gminy Lubenia, powiatu rzeszowskiego i województwa podkarpackiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lubenia

Należy również zwrócić uwagę na negatywne zjawisko związane z udziałem osób długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem. W 2016 roku wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji wyniosła 63,7% i była niższa w porównaniu do średniej dla gminy o 1,6 punktu procentowego, ale wyższa od średniej dla powiatu rzeszowskiego i województwa podkarpackiego (wykres 9). Niekorzystna sytuacja na rynku pracy wymaga pilnej interwencji w zakresie wzrostu kompetencji, kwalifikacji i umiejętności mieszkańców, a także aktywizacji osób nieaktywnych zawodowo.

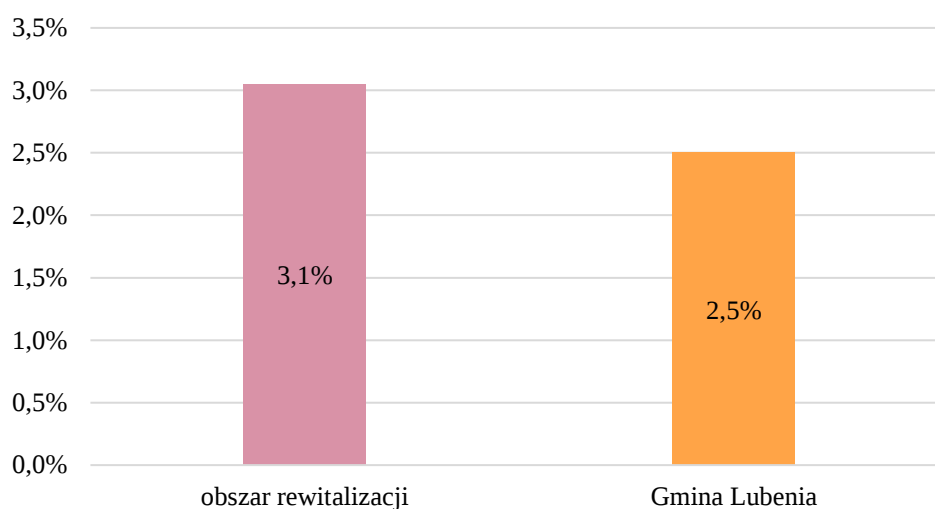
Wykres 9 Udział osób długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji, Gminy Lubenia, powiatu rzeszowskiego i województwa podkarpackiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lubenia

Kryterium określającym poziom ubóstwa i skalę negatywnych zjawisk o charakterze społecznym na wyznaczonym obszarze rewitalizacji jest wskaźnik dotyczący liczby osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób według faktycznego miejsca zamieszkania. Wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji wyniosła 3,1% i była wyższa w porównaniu do średniej dla gminy wynoszącej 2,5% (wykres 10). Świadczy to o niekorzystnej sytuacji w sferze społecznej, koniecznej do rozwiązania w ramach działań rewitalizacyjnych.

Wykres 10 Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania w % ludności ogółem w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Lubenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubeni

Niekorzystne zjawiska społeczne występujące na obszarze rewitalizacji są zróżnicowane pod względem przyczyn oraz nasilenia. Z zestawienia tabelarycznego danych na koniec 2016 roku wynika, że najczęstszymi powodami korzystania ze świadczeń pomocy społecznej było bezrobocie, niepełnosprawność, ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba i alkoholizm (tabela 2).

Tabela 2 Najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji i na terenie Gminy Lubenia w 2016 roku (liczba osób, którym przyznano świadczenie z danego powodu na 100 mieszkańców)

Lp.	Nazwa wskaźnika	Obszar rewitalizacji	Średnia dla gminy
1.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	0,80	0,83
2.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	2,3	1,7
3.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	0,9	0,7
4.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	0,5	0,4
5.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	0,1	0,5
6.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu przemocy w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	0,00	0,02
7.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	0,2	0,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubeni

Bezrobocie jako zjawisko społeczne ma diametralny wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka, zwłaszcza w przypadku długookresowości. Pierwsze odczuwalne skutki wiążą się z naturą ekonomiczną – utratą źródła utrzymania, idącym za tym ubożeniem, a w dalszej kolejności problemami społecznymi czy nawet z przestępczością. Może też prowadzić do rozpadu rodziny czy przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji do dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Ubóstwo rozumiane jest jako uzyskiwanie dochodów poniżej ustawowego kryterium dochodowego, które oscyluje na granicy minimum egzystencji określonego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych – w 2016 roku ustalone zostało na poziomie 555,02 zł dla osoby samotnie gospodarującej oraz 467,27 zł dla osoby w rodzinie¹⁸. Ubóstwo jest wynikiem głównie bezrobocia, niepełnosprawności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego, a także uzależnień.

¹⁸ Strona internetowa Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych, ipiss.com.pl/?zaklady=minimum-egzystencji-2, inf. z dnia 21.07.2017.

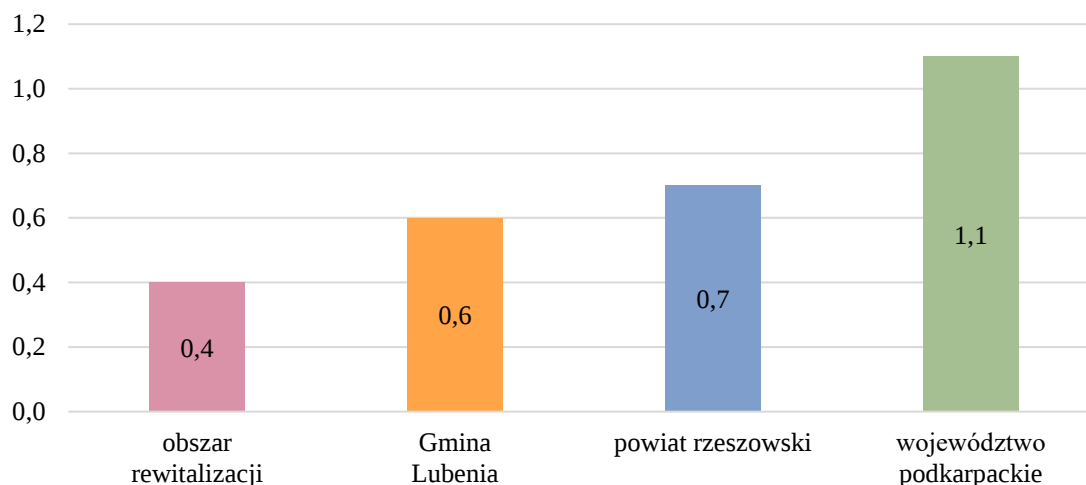
Problemy w realizowaniu funkcji rodzicielskich dotyczą trzech podstawowych aspektów: opieki i wychowania dziecka, prowadzenia gospodarstwa domowego oraz kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych. W większości rodzin problemy dotyczą więcej niż jednego obszaru i są połączone z problemem bezrobocia, ubóstwa czy uzależnień.

Potęgowanie się negatywnych zjawisk społecznych ma swoje odzwierciedlenie w relacjach międzyludzkich. Nawarstwianie się problemów prowadzi do bezradności w funkcjonowaniu w lokalnej społeczności, osłabiania relacji międzyludzkich, spadku integracji (w tym międzypokoleniowej), a także – do wykluczenia społecznego. Potrzeba zwiększenia integracji mieszkańców została również wskazana przez interesariuszy rewitalizacji w przeprowadzonym badaniu ankietowym – 59% ankietowanych wskazało taką potrzebę.

W związku z powyższym należy podjąć kompleksowe działania społeczne na obszarze rewitalizacji służące rozwiązaniu zidentyfikowanych negatywnych zjawisk społecznych oraz integracji oraz aktywizacji mieszkańców. Zaplanowanie działań społecznych o charakterze wyprzedzającym będzie miało na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym Lokalnym Programem Rewitalizacji.

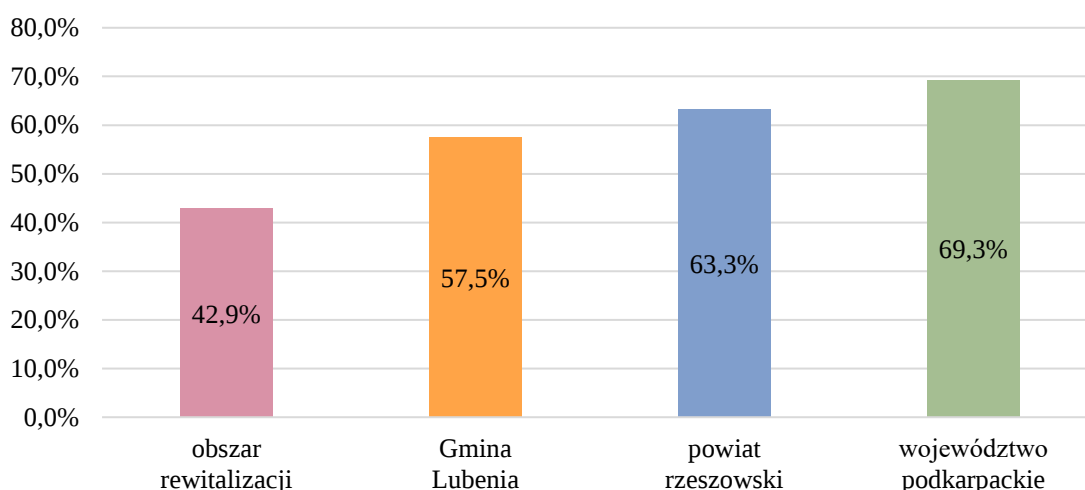
Sytuację w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego zbadano ilościowo na podstawie liczby stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 osób według faktycznego miejsca zamieszkania w 2016 roku. Wartość ta dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji wyniosła 0,4 i była niższa w porównaniu do średniej dla Gminy Lubenia, powiatu rzeszowskiego i województwa podkarpackiego (wykres 11). Natomiast wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w 2016 r. prezentował się niekorzystnie na obszarze rewitalizacji w porównaniu do średnich ww. jednostek administracyjnych (wykres 12). Zidentyfikowanym problemem na obszarze rewitalizacji są dewastacje mienia publicznego czy zakłócanie porządku publicznego. Problem ten został wskazany również przez interesariuszy rewitalizacji na etapie diagnostycznym. Poziom wykroczeń może mieć negatywny wpływ na tworzenie się postaw i zachowań ludzi należących do społeczności lokalnej, dlatego tak istotne jest prowadzenie odpowiednich działań prewencyjnych i operacyjnych we współpracy z Komendą Miejską Policji w Rzeszowie. Przeciwdziałanie takim zjawiskom wymusza również stworzenie spójnego lub uzupełniania istniejącego systemu monitoringu, obejmującego w szczególności miejsca najczęstszego łamania prawa.

Wykres 11 Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 osób według faktycznego miejsca zamieszkania w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji, Gminy Lubenia, powiatu rzeszowskiego oraz województwa podkarpackiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Rzeszowie

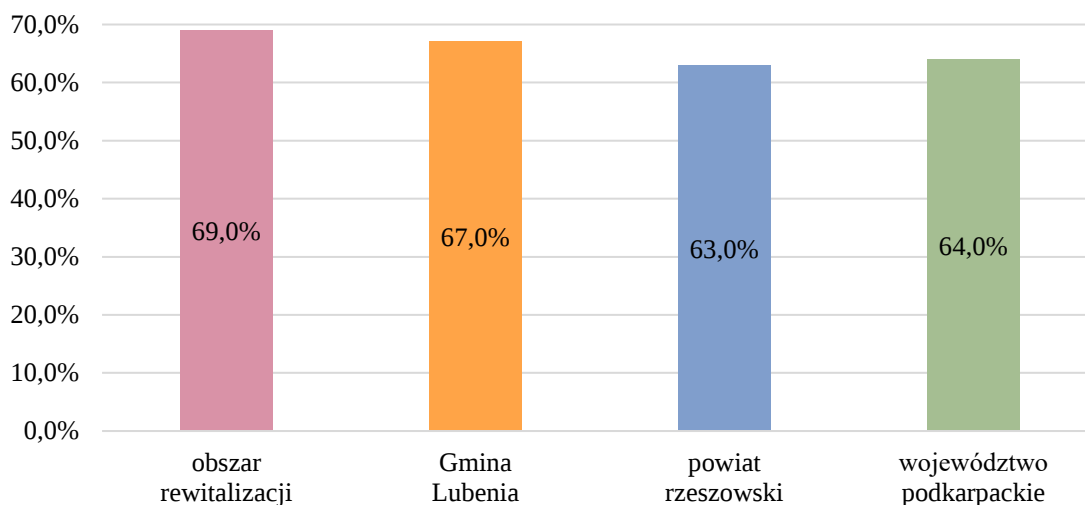
Wykres 12 Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji, Gminy Lubenia, powiatu rzeszowskiego oraz województwa podkarpackiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Rzeszowie

Jednym ze wskaźników przedstawiających jakość i efekty kształcenia, a także poziom kapitału społecznego młodych ludzi na wyznaczonym obszarze rewitalizacji są wyniki uzyskane ze sprawdzianu szóstoklasistów, sprawdzające wiedzę i umiejętności uczniów kończących dany poziom nauczania. Na obszarze rewitalizacji funkcjonuje Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Straszycach, w której średni % wynik ze sprawdzianu w 6 klasie szkoły podstawowej w 2016 r. wyniósł 69% i był wyższy w porównaniu do średnich dla gminy, powiatu i województwa (wykres 13). Świadczy to o wysokim kapitale społecznym osób młodych, który należy wesprzeć i wykorzystać w planowanych działaniach o charakterze rewitalizacyjnym.

Wykres 13 Średnie % wyniki ze sprawdzianu w 6 klasie szkoły podstawowej w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji (Szkoła Podstawowa w Straszycach), Gminy Lubenia, powiatu rzeszowskiego oraz województwa podkarpackiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie, oke.krakow.pl

Istnienie organizacji pozarządowych świadczy o przejawach społeczeństwa obywatelskiego oraz aktywności lokalnej mieszkańców. Odgrywają one istotną rolę nie tylko w umacnianiu więzi społecznych, integracji i rozwoju społecznym, ale także wspomagają organizacyjnie lokalne władze. Organizacje pozarządowe zarejestrowane na terenie Gminy Lubenia przedstawiono w tabeli 3. Na obszarze rewitalizacji funkcjonują dwie organizacje pozarządowe.

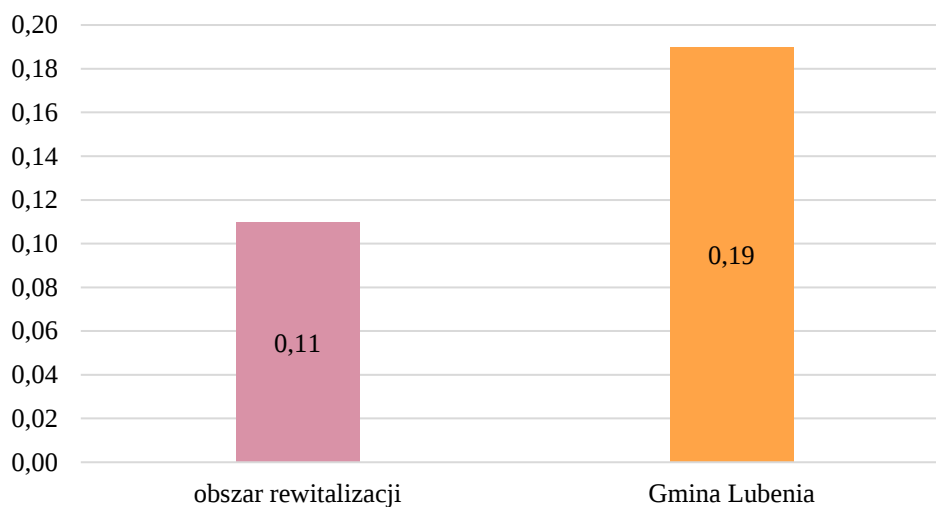
Aktywność mieszkańców i zaangażowanie w sprawy lokalne obrazuje wskaźnik: liczba organizacji pozarządowych na 100 osób według faktycznego miejsca zamieszkania (wykres 14). Wartość ta na koniec 2016 roku na obszarze rewitalizacji wyniosła 0,11 i była niższa w porównaniu do średniej dla gminy wynoszącej 0,19. Należy zatem podjąć kompleksowe działania mające na celu zwiększenie aktywności społecznej i inicjatywności mieszkańców. Potrzebę pobudzenia aktywności lokalnej wskazywali również mieszkańcy na spotkaniach na etapie diagnostycznym, a także w przeprowadzonym badaniu ankietowym (59% ankietowanych).

Tabela 3 Organizacje pozarządowe na terenie Gminy Lubenia

Organizacje pozarządowe	
Miejscowość	Nazwa organizacji
Lubenia	▪ Gminny Klub Sportowy „Start” Lubenia; ▪ Stowarzyszenie Pomocy Osób Niepełnosprawnych Gminy Lubenia; ▪ Stowarzyszenie Przyjaciół Grodu Hordona w Lubeni; ▪ Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Gminy Lubenia Aktywni Razem; ▪ Stowarzyszenie Pasjonatów Motoryzacji Dawnej „Pęknięta Szprycha”; ▪ Stowarzyszenie Akademia Piłkarska Młode Wilki.
Siedliska	▪ Ochotnicza Straż Pożarna w Siedliskach; ▪ Kółko Rolnicze w Siedliskach.
Sołonka	▪ Ochotnicza Straż Pożarna w Sołonce; ▪ Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Sołonka – „Solanka”; ▪ Fundacja Ośmiokąt.
Straszydle (obszar rewitalizacji)	▪ Ochotnicza Straż Pożarna w Straszydle; ▪ Stowarzyszenie Mieszkańców Wsi Straszydle.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lubenia

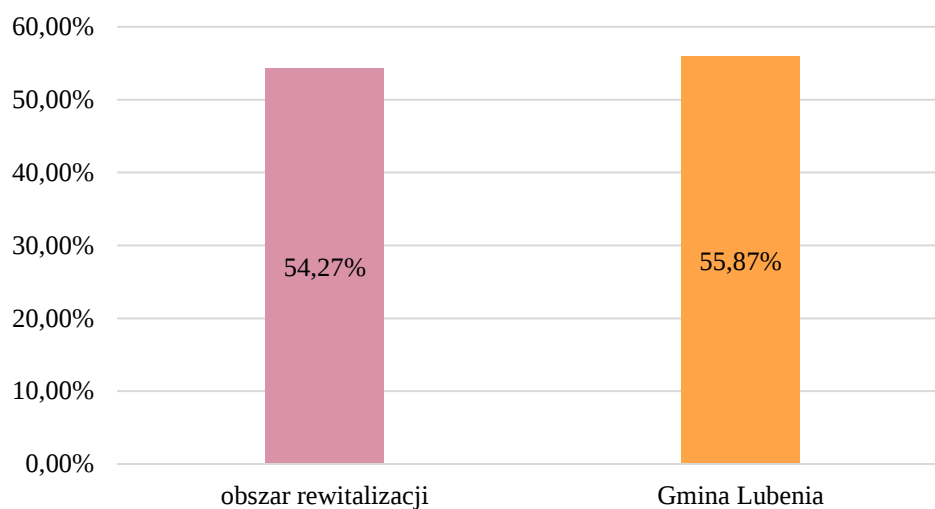
Wykres 14 Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób według faktycznego miejsca zamieszkania w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Lubenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lubenia

Istotnym elementem badanym w sferze społecznej pogłębionej diagnozy wyznaczonego obszaru rewitalizacji jest udział w życiu publicznym. Jednym ze zjawisk zaangażowania społecznego jest udział w wyborach. Średnia frekwencja w wyborach prezydenckich w 2015 roku na wyznaczonym obszarze rewitalizacji wyniosła 54,27% i była niższa o 1,6 punktu procentowego w porównaniu do średniej dla gminy (wykres 15), co świadczy o niedostatecznym zaangażowaniu mieszkańców w życie publiczne.

Wykres 15 Średnia % frekwencja w wyborach prezydenckich w 2015 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Lubenia

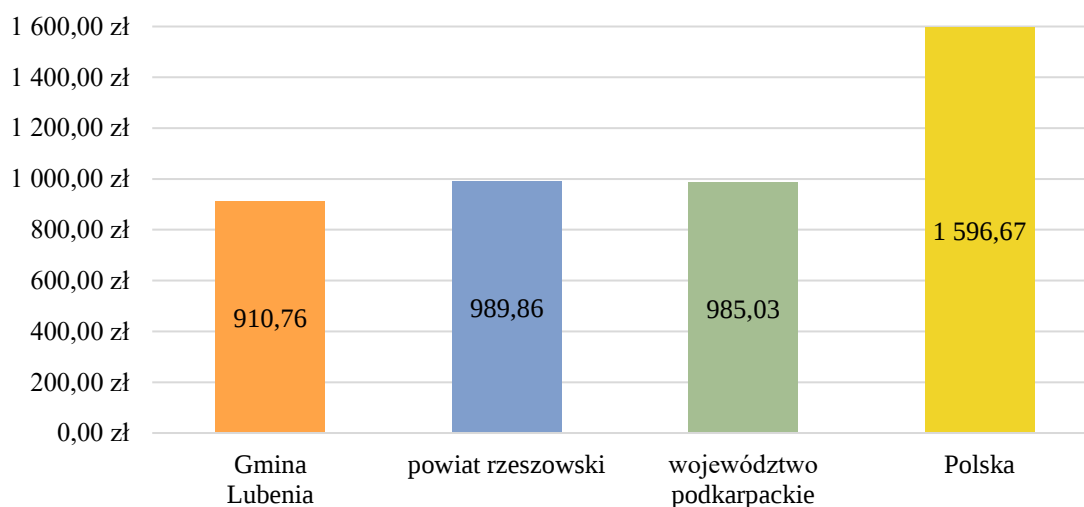

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej, pkw.gov.pl

Badanie stopnia zamożności mieszkańców określono na podstawie wysokości podstawowych dochodów na 1 mieszkańca na 2017 r. – dane przygotowane przez Departament Finansów Samorządu Terytorialnego działający przy Ministerstwie Finansów. Wskaźnik G dla Gminy Lubenia (brak danych zagregowanych do poziomu sołectw) za 2015 rok (według stanu na dzień 30 czerwca 2016 roku) wyniósł 910,76 zł, natomiast dla powiatu rzeszowskiego i województwa podkarpackiego (poprzez obliczenie średniej arytmetycznej gmin należących do wskazanych jednostek) odpowiednio 989,86 zł i 985,03 zł, co wskazuje na niski stopień dochodów podatkowych w gminie. Natomiast wartość wskaźnika dla kraju, oznaczona jako wskaźnik Gg, podana została przez Departament jako wartość stała¹⁹. Dane przedstawiono na wykresie 16.

¹⁹ Strona internetowa Ministerstwa Finansów, mf.gov.pl.

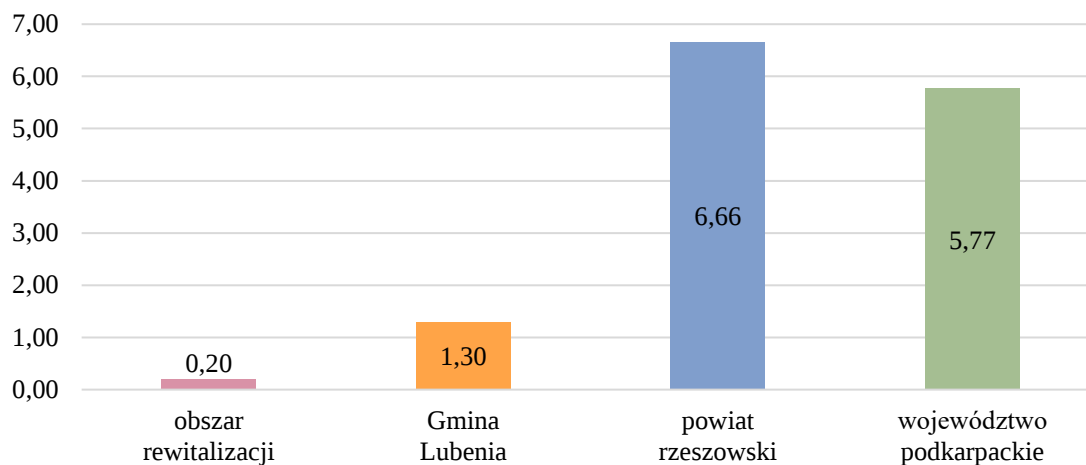
Wykres 16 Dochód podatkowy gminy na 1 mieszkańca (w złotych) – porównanie średniej dla Gminy Lubenia, powiatu rzeszowskiego, województwa podkarpackiego i Polski w 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

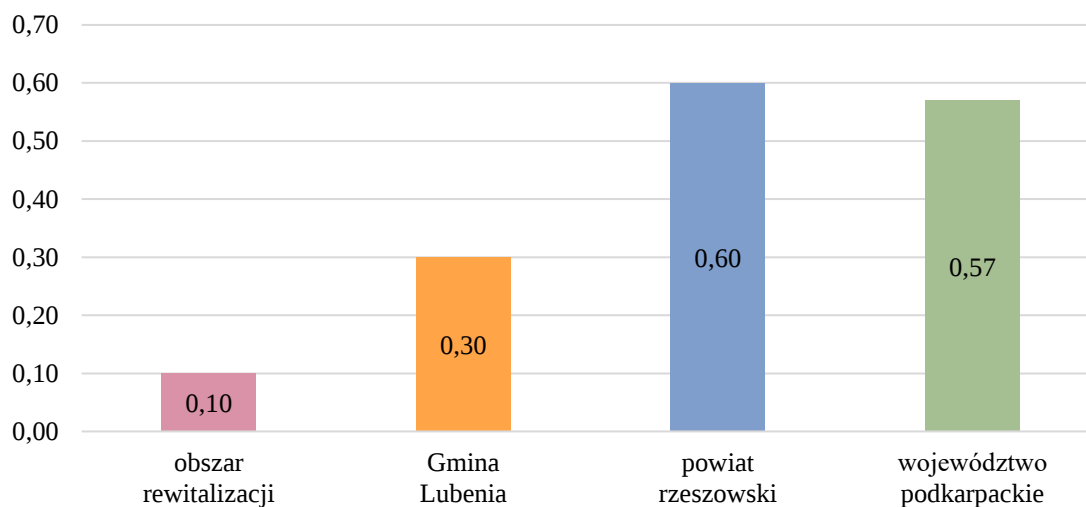
W sferze gospodarczej zbadano wskaźniki związane z działalnościami gospodarczymi prowadzonymi na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób według faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski w 2016 roku na obszarze rewitalizacji wyniosła jedynie 0,20 i była zdecydowanie niższa w porównaniu do średniej dla gminy, powiatu i województwa (wykres 17). Natomiast liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób według faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski w 2016 roku wyniosła 0,10 i była również niższa w porównaniu do ww. jednostek administracyjnych (wykres 18). Ponadto zauważa się niedostateczne zróżnicowanie w zakresie handlu i usług. Jest to niekorzystna sytuacja świadcząca o niedostatecznie rozwiniętym sektorze gospodarczym obszaru rewitalizacji, a także niskiej przedsiębiorczości mieszkańców. Ponadto należy nadmienić, że interesariusze rewitalizacji podczas spotkań na etapie diagnostycznym, jak również w przeprowadzonym badaniu ankietowym, w oczekiwanych efektach procesu rewitalizacji wskazali rozwój mikro i małej przedsiębiorczości oraz pozyskanie inwestorów zewnętrznych (po 69%).

Wykres 17 Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób według faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji, Gminy Lubenia, powiatu rzeszowskiego oraz województwa podkarpackiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lubenia

Wykres 18 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób według faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji, Gminy Lubenia, powiatu rzeszowskiego oraz województwa podkarpackiego

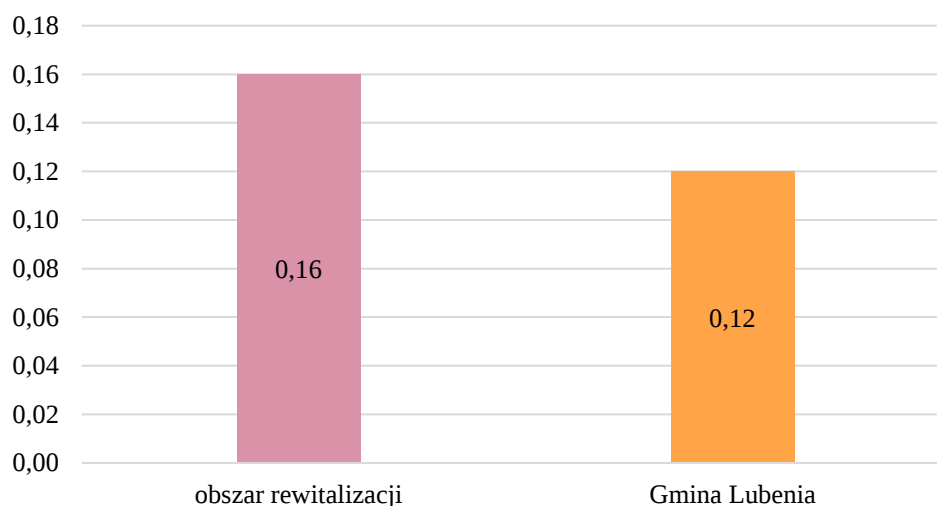

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lubenia

Wyznaczony obszar rewitalizacji jest terenem zamieszkałym, na którym większość zabudowań, jak również przestrzeni i obiektów o charakterze publicznym, znajduje się wzdłuż kilku ciągów komunikacyjnych, przebiegających przez teren sołectwa.

Jakość przestrzeni publicznej określono na podstawie wskaźnika: powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 100 mieszkańców. W 2016 roku wskaźnik dla obszaru rewitalizacji wyniósł 0,16 i był wyższy w porównaniu do średniej dla gminy wynoszącej 0,12 (wykres 19). Pomimo takiej sytuacji, przestrzeń publiczna wymaga przeprowadzenia działań związanych z dostosowaniem, wyposażeniem, adaptacją do pełnienia funkcji społecznych, sportowych i rekreacyjnych. Braki w zakresie zagospodarowania i niskiej jakości terenów publicznych były wskazywane przez interesariuszy rewitalizacji w procesie partycypacji społecznej opracowywania dokumentu.

Wykres 19 Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 100 mieszkańców w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Lubenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lubenia

Jednym z takich obszarów jest zlokalizowana w pobliżu Domu Kultury w Straszycach przestrzeń publiczna (fotografie 1 i 2). W chwili obecnej jest ona tylko częściowo zagospodarowana w elementy siłowni zewnętrznej oraz niewielki plac zabaw. Istnieje zatem potrzeba dalszego zagospodarowania, utwardzenia i zabezpieczenia terenu (między innymi ze względu na istniejący w sąsiedztwie ruchliwy trakt komunikacyjny, a także brak miejsc parkingowych) w celu jego kompleksowego, estetycznego i bezpiecznego przeznaczenia na cele rekreacyjne, sportowe i edukacyjne na rzecz lokalnej społeczności.

Fotografia 1 Przestrzeń publiczna na obszarze rewitalizacji – 1

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 2 Przestrzeń publiczna na obszarze rewitalizacji – 2

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Jednym z obiektów, który skupia życie lokalnej społeczności jest Dom Kultury w Straszycach wraz z filią Gminnej Biblioteki Publicznej (fotografia 3). Oferta ośrodka świadczona na rzecz mieszkańców obejmuje zajęcia sportowe, rekreacyjne, kulturalne, a także jest miejscem spotkań zespołów, grup nieformalnych i stowarzyszeń. Należy jednak wesprzeć instytucję w celu rozszerzenia i dostosowania działalności do zmieniających się potrzeb mieszkańców, w szczególności związanych z włączeniem społecznym osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją.

Fotografia 3 Dom Kultury w Straszycy wraz z filią Gminnej Biblioteki Publicznej

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się również lokalizacją obiektów, które znajdują się w złym stanie technicznym. Jednym z nich jest budynek wykonany z konstrukcji drewnianej i z zewnątrz obity blachą, przedstawiony na fotografii 4. Aktualnie, z uwagi na brak użytkowania, ulega postępującemu procesowi degradacji technicznej (fotografia 5).

Fotografia 4 Zdegradowany obiekt zlokalizowany na wyznaczonym obszarze rewitalizacji

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 5 Elewacja zewnętrzna zdegradowanego budynku zlokalizowanego na obszarze rewitalizacji

Źródło: Urząd Gminy Lubenia

W budynku znajduje się 9 pomieszczeń o łącznej powierzchni ok. 255 m², które wymagają przeprowadzenia modernizacji, remontu i adaptacji do pełnienia nowych funkcji (fotografie 6 i 7).

Fotografia 6 Duża sala w zdegradowanym obiekcie zlokalizowanym na obszarze rewitalizacji

Źródło: Urząd Gminy Lubenia

Fotografia 7 Pomieszczenie w zdegradowanym obiekcie zlokalizowanym na obszarze rewitalizacji

Źródło: Urząd Gminy Lubenia

Teren przyległy do zdegradowanego obiektu jest niezagospodarowany i niewykorzystany (fotografie 8 i 9). Konieczne jest jego uporządkowanie i wyposażenie w niezbędną infrastrukturę społeczną oraz elementy małej infrastruktury, poprawiając tym samym jego estetykę i funkcjonalność.

Fotografia 8 Teren przyległy do zdegradowanego obiektu zlokalizowanego na obszarze rewitalizacji

Źródło: Urząd Gminy Lubenia

Fotografia 9 Plac przy zdegradowanym obiekcie zlokalizowanym na obszarze rewitalizacji

Źródło: Urząd Gminy Lubenia

Jest to jedyny taki obiekt na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, który może posłużyć działaniom rewitalizacyjnym o charakterze społecznym i gospodarczym. Stanowi zatem niewątpliwy potencjał obszaru rewitalizacji, możliwy do wykorzystania w ramach kompleksowych działań rewitalizacyjnych zaplanowanych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji. Realizowane w nim projekty przyczynią się do rozwiązania zdiagnozowanych problemów społecznych związanych z niekorzystnym udziałem osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych) zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym, wysoką liczbą osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej m.in. z tytułu bezrobocia czy ubóstwa, niskimi dochodami mieszkańców, a także gospodarczych – niedostateczną przedsiębiorczością mieszkańców czy brakiem miejsc dostosowanych do prowadzenia działalności gospodarczej.

Obiektem wpisanym do Rejestru Zabytków Nieruchomych Województwa Podkarpackiego jest drewniany Kościół parafialny pw. MB Nieustającej Pomocy z 1793 r. (fotografia 10), przeniesiony z Lubeni w 1929 r. (nr rej.: A-174 z 29.11.2006 r.), wraz z cmentarzem kościelnym. Należy zatem wykorzystać lokalny potencjał obszaru w działaniach rewitalizacyjnych, w szczególności w zakresie budowania tożsamości lokalnej mieszkańców, integracji (w tym międzypokoleniowej) i wzmacniania więzi społecznych.

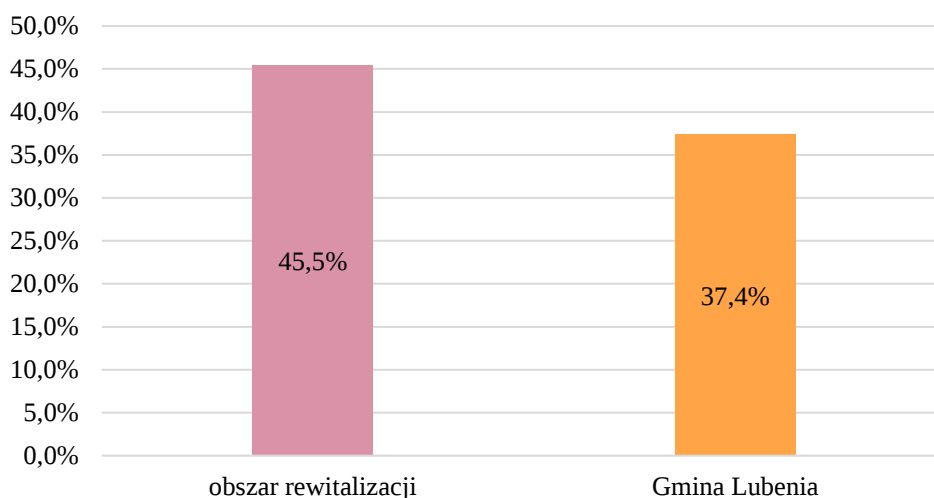
Fotografia 10 Kościół parafialny pw. MB Nieustającej Pomocy w Straszylu

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Infrastruktura techniczna jest jedną z głównych determinant związanych z poziomem jakości życia lokalnej społeczności, atrakcyjnością zamieszkania czy zakładaniem i prowadzeniem działalności gospodarczych. W zakresie wyposażenia terenu w podstawową infrastrukturę techniczną, zbadano udział długości dróg nieutwardzonych w ogólnej długości dróg. Wartość wskaźnika dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji na koniec 2016 roku wyniosła 45,5% i była wyższa w porównaniu do średniej dla gminy o 8,1 punktu procentowego, co świadczy o niskiej jakości nawierzchni dróg (wykres 20).

Wykres 20 Udział długości dróg nieutwardzonych w ogólnej długości dróg w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Lubenia

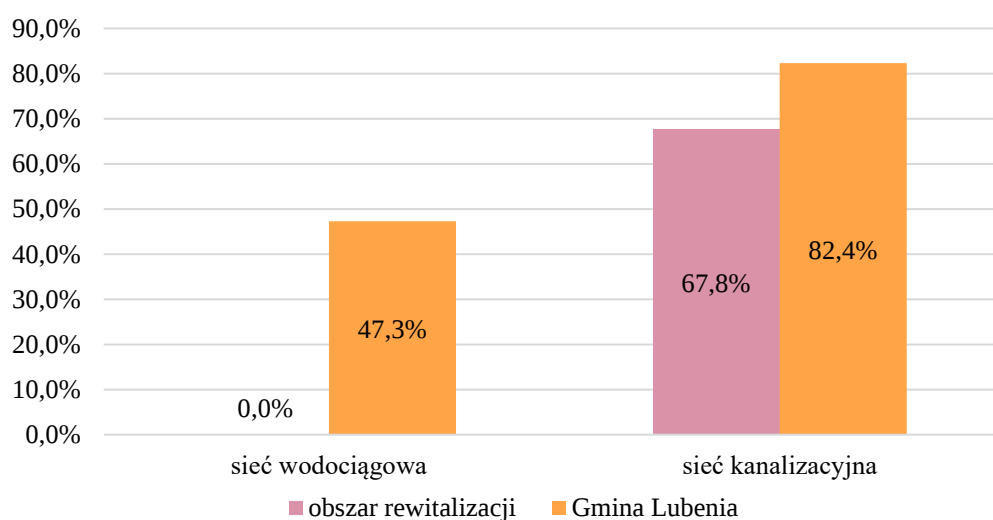

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lubenia

Głównym problemem wyznaczonego obszaru rewitalizacji wpływającym na warunki życia społeczności lokalnej jest **brak sieci wodociągowej** (wykres 21). Mieszkańcy w zakresie dostępności do wody zmuszeni są do korzystania ze studni, do których ze względu na brak odpowiednich zabezpieczeń dostają się różnego rodzaju zanieczyszczenia, powodując obniżenie jakości czerpanej wody, a także wzrasta zagrożenie przenoszeniem chorób zakaźnych i układu pokarmowego. Ponadto w okresie letnim jest znacznie ograniczony dostęp do bieżącej wody z powodu obniżania się wód w studniach. Natomiast odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej na koniec 2016 roku dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji wyniósł 67,8% i był niższy w porównaniu ze średnią dla gminy wynoszącą 82,4% (wykres 21).

Taka niekorzystna sytuacja w zakresie braku i/lub ograniczonej dostępności do infrastruktury komunalnej przyczynia się do pogłębiania oraz nawarstwiania się problemów społecznych, związanych z niekorzystnymi trendami demograficznymi (malejąca liczba ludności: 1 931 mieszkańców w 2012 r., a w 2016 r. – 1 869 mieszkańców; ujemny przyrost naturalny na 100 osób w 2016 r.: - 0,32 oraz saldo migracji na 100 osób w 2016 r.: - 0,59), a także gospodarczych, związanych z brakiem odpowiednich warunków technicznych do rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców i zakładania działalności gospodarczych, a tym samym wzrostu dochodów. **W celu rozwiązania ww. problemów oraz poprawy jakości życia mieszkańców, a także „ożywienia” społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji niezbędne jest zapewnienie dostępu wszystkich obiektów i terenów rewitalizowanych do podstawowych usług komunalnych.**

Wykres 21 Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w 2016 roku – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Lubenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lubenia

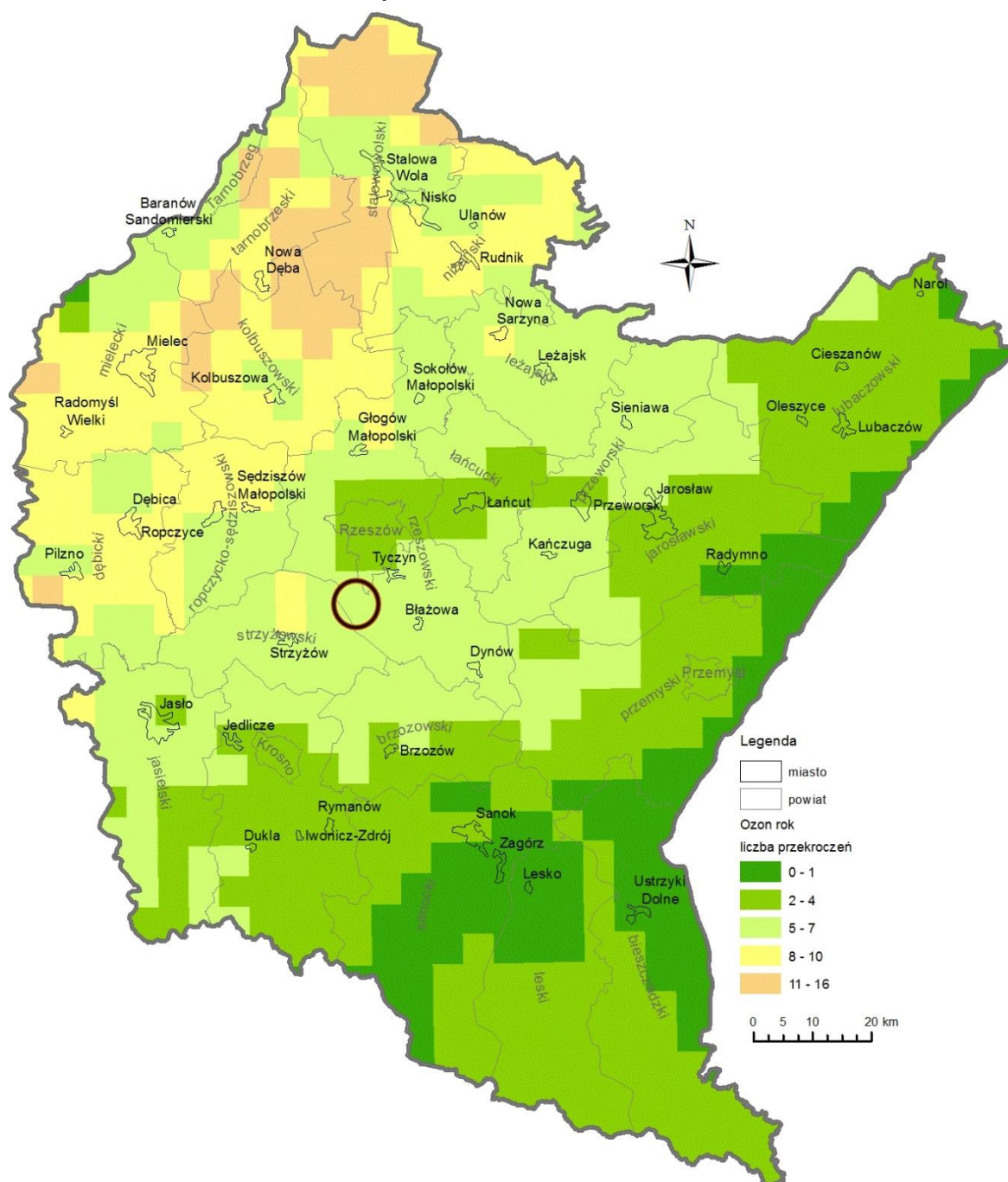
Z uwagi na brak szczegółowych danych zagregowanych do poziomu sołectw, diagnoza w zakresie przekroczenia standardów jakości powietrza przeprowadzona została na podstawie wykonanej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie rocznej oceny jakości powietrza w województwie podkarpackim²⁰. W województwie podkarpackim ocenie pod kątem ochrony zdrowia podlegają 2 strefy: strefa miasto Rzeszów i strefa podkarpacka. Gmina Lubenia leży na terenie strefy podkarpackiej. Ocena jakości powietrza za rok 2016 opracowana została w oparciu o: wyniki pomiarów poziomów stężeń zanieczyszczeń w powietrzu wykonanych w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 r. oraz wyniki modelowania zanieczyszczenia powietrza, wykonanego na poziomie krajowym. Z uwagi na ochronę zdrowia dotyczyła ona wieloetapowej klasyfikacji dla następujących parametrów: dwutlenek siarki (SO₂), dwutlenek azotu (NO₂), tlenek węgla (CO), benzen (C₆H₆), pył zawieszony PM₁₀, pył zawieszony PM_{2.5}, ozon (O₃) oraz ołów (Pb), arsen (As), kadm (Cd), nikiel (Ni) i benzo(a)piren w pyle PM₁₀.

Na terenie Gminy Lubenia oraz całej strefy podkarpackiej nie odnotowano przekroczenia poziomów dopuszczalnych: dwutlenku siarki (SO₂), dwutlenku azotu (NO₂), tlenku węgla (CO), benzenu (C₆H₆) oraz ołowiu (Pb), arsenu (As), kadmu (Cd) i niklu (Ni) w pyle PM₁₀.

Na terenie Gminy Lubenia wystąpiło od 5 do 7 dni, w których maksymalna 8-godzinna średnia krocząca O₃ w 2016 roku była wyższa niż wartość dopuszczalna – 120 µg/m³ (mapa 4). Wyniki modelowania uśrednione dla trzech lat (2014–2016) nie wykazały natomiast przekroczenia dopuszczanej liczby dni z maksymalną 8-godzinną średnią krocząca wyższą od 120 µg/m³. Podsumowując, niedotrzymany został poziom celu długoterminowego dla ozonu – strefa podkarpacka oraz Gmina Lubenia zostały zakwalifikowane do klasy D2 wg kryterium dla ochrony zdrowia ludzi.

²⁰ Strona internetowa Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie, wios.rzeszow.pl, inf. z dnia 29.06.2017 r.

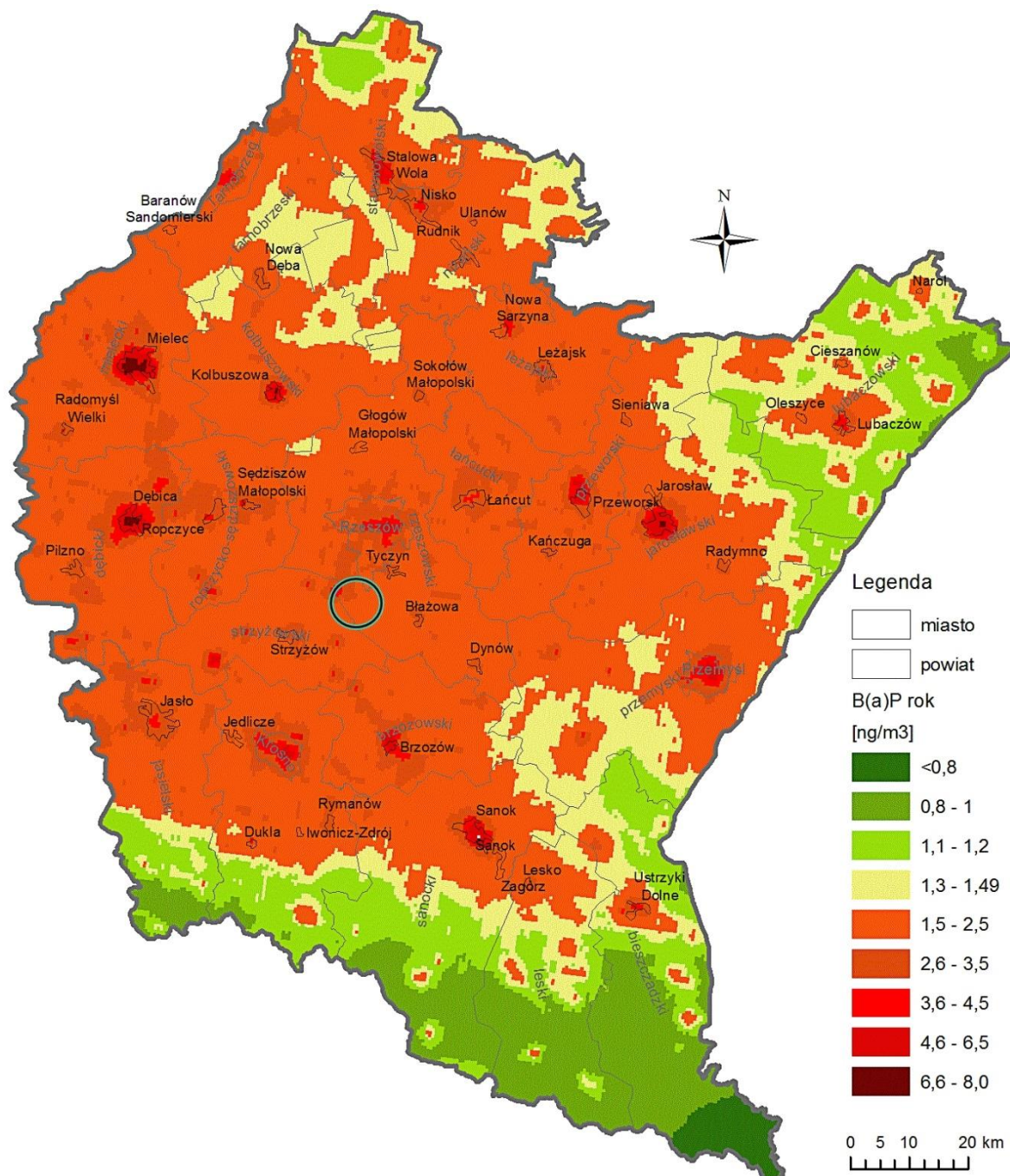
Mapa 4 Liczba dni z przekroczeniami wartości docelowej ozonu w województwie podkarpackim – wyniki modelowania dla 2016 r.

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim. Raport za rok 2016, wios.rzeszow.pl/wp-content/uploads/2015/05/roczna_ocena_jakosci_powietrza_2016.pdf,
Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Rzeszów 2017, s. 61

Wyniki pomiarów oraz modelowania rozkładu stężeń średniorocznych B(a)P w pyłe zawieszonym PM₁₀ wykazały przekroczenie poziomu docelowego (1 ng/m³) na obszarze strefy podkarpackiej (mapa 5). Strefa podkarpacka, w tym Gmina Lubenia, ze względu na stężenia 1,5–4,5 ng/m³ i przekroczenie średniorocznego poziomu docelowego B(a)P zakwalifikowana została do klasy C wg kryterium dla ochrony zdrowia ludzi.

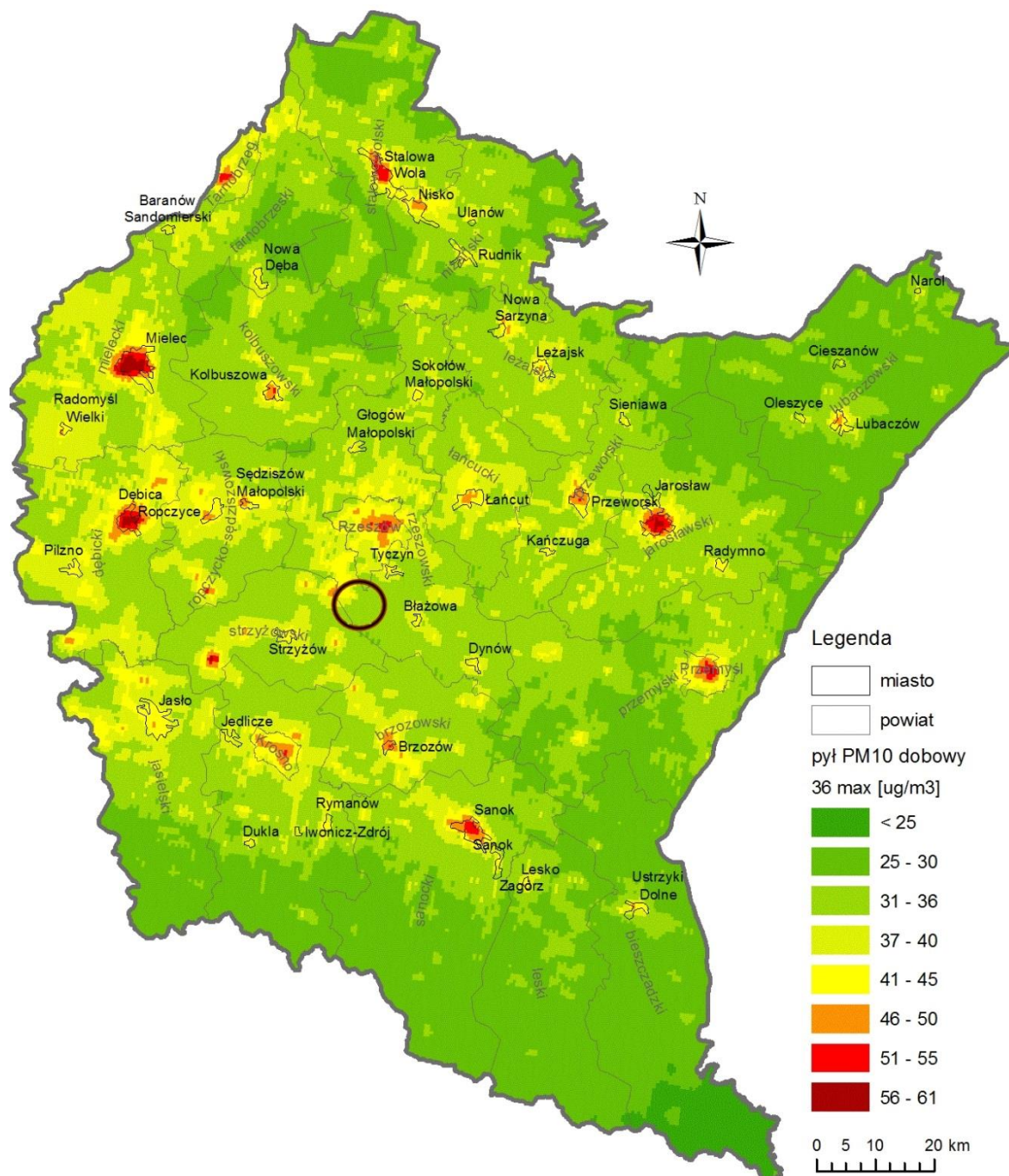
Mapa 5 Rozkład stężeń średniorocznych benzo(a)pirenu w województwie podkarpackim w 2016 r. – wyniki modelowania

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim. Raport za rok 2016, wios.rzeszow.pl/wp-content/uploads/2015/05/roczna_ocena_jakosci_powietrza_2016.pdf,
Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Rzeszów 2017, s. 56

Na obszarze gminy dotrzymany został średnioroczny i dobowy poziom dopuszczalny dla stężenia pyłu zawieszonego PM₁₀. Strefa podkarpacka dotrzymała dopuszczalny poziom średnioroczny i otrzymała klasę A, natomiast wyniki modelowania wskazały niewielkie obszary, na których mogło wystąpić maks. 36 dni ze stężeniem dobowym przekraczającym 50 µg/m³, a co za tym idzie w zakresie tego parametru strefa otrzymała klasę C (mapa 6).

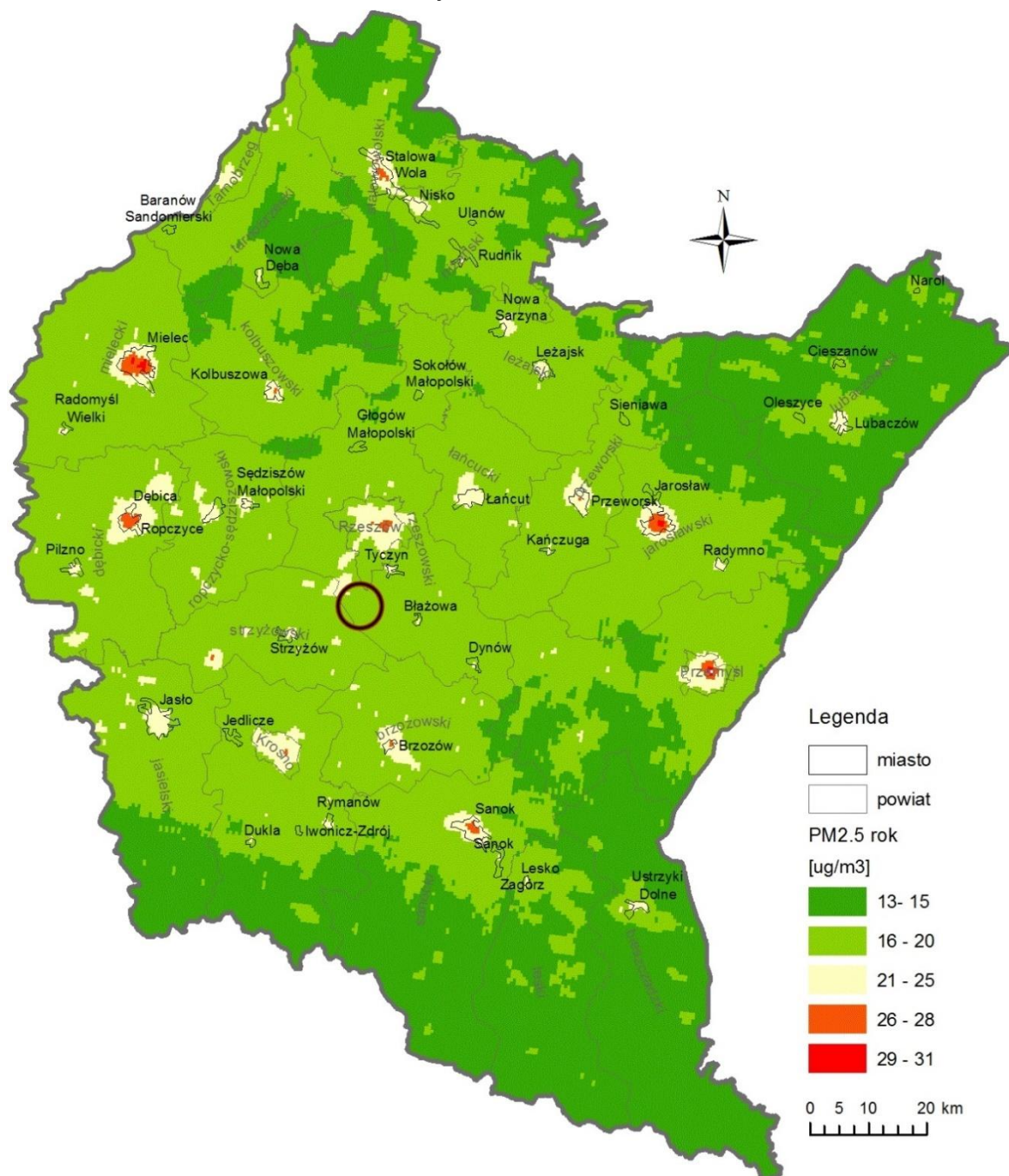
Mapa 6 Wartość 36 max. ze stężeń dobowych pyłu PM₁₀ w województwie podkarpackim w 2016 r. – wyniki modelowania

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim. Raport za rok 2016, wios.rzeszow.pl/wp-content/uploads/2015/05/roczna_ocena_jakosci_powietrza_2016.pdf, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Rzeszów 2017, s. 37

Stężenie pyłu zawieszonego PM_{2.5} na obszarze Gminy Lubenia zawierało się w przedziale 16–25 µg/m³ (mapa 7), dotrzymany został średnioroczny poziom dopuszczalny, ale nastąpiło przekroczenie poziomu dopuszczalnego fazy II – 20 µg/m³. Strefa podkarpacka, w tym Gmina Lubenia, zakwalifikowana została w zakresie stężeń średniorocznych pyłu PM_{2.5} do klasy A, natomiast w zakresie poziomu dopuszczalnego fazy II do klasy C.

Mapa 7 Rozkład stężeń średniorocznych pyłu PM_{2.5} w województwie podkarpackim w 2016 r. – wyniki modelowania

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim. Raport za rok 2016, wios.rzeszow.pl/wp-content/uploads/2015/05/roczna_ocena_jakosci_powietrza_2016.pdf, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Rzeszów 2017, s. 42

Jednym z głównych problemów w sferze środowiskowej, wpływającym na stan jakości powietrza atmosferycznego na terenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji jak również całego obszaru gminy jest opalanie w kotłowniach i paleniskach (w szczególności w prywatnych obiektach mieszkalnych) niskiej jakości paliwem, a także różnego rodzaju odpadami o charakterze komunalnym. Negatywne zjawisko dodatkowo wzmacnia użytkowanie niesprawnych i przestarzałych urządzeń grzewczych. Wynika to m.in. z niskiej świadomości społeczeństwa w sferze oddziaływania człowieka na jakość wdychanego powietrza. Ponadto piece w kotłowniach domowych nie są przystosowane do spalania odpadów, gdyż nie posiadają odpowiednich filtrów. W wyniku ich spalania emitowane są trujące i niebezpieczne substancje dla zdrowia i życia człowieka. Należy do nich m.in.: benzo(a)piren, tlenek węgla, dwutlenek siarki, metale ciężkie, kadm, cyjanowodór. Spalanie odpadów, oprócz emisji niebezpiecznych substancji, wiąże się także z ryzykiem zacczadzenia spowodowanego zapchaniem się przewodów kominowych.

Spośród wszystkich jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) leżących w obrębie Gminy Lubenia, dwie objęte były oceną stanu jednolitych części wód za 2015 rok, prowadzoną przez WIOŚ: „Wisłok od Stobnicy do Zbiornika Rzeszów” (PLRW200015226559) i „Strug do Chmielnickiej Rzeki” (PLRW 2000122265689)²¹. Badania w tych punktach przeprowadzone zostały w ramach monitoringu diagnostycznego, monitoringu operacyjnego oraz monitoringu obszarów chronionych (obszary ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000, obszary chronione wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, obszary chronione przeznaczone do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia).

Ocena stanu JCWP obejmowała ocenę potencjału ekologicznego (w zakresie elementów biologicznych, fizykochemicznych i hydromorfologicznych), ocenę stanu chemicznego, ocenę stanu wód w obszarach chronionych oraz wynikową ocenę stanu wód. JCWP „Wisłok od Stobnicy do Zbiornika Rzeszów” ze względu na elementy hydromorfologiczne, fizykochemiczne, klasę elementów fizykochemicznych – specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne – zakwalifikowano do II klasy potencjału ekologicznego, zaś elementy biologiczne zakwalifikowano do IV (parametry dla fitobentosu, makrofity oraz makrobezkręgowców bentosowych). Słaba ocena parametrów biologicznych zadecydowała o osiągnięciu przez JCWP „Wisłok od Stobnicy do Zbiornika Rzeszów” słabego potencjału ekologicznego. Stan chemiczny oceniono jako poniżej dobrego.

²¹ *Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w latach 2013–2015*, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Rzeszów 2016.

W obszarach chronionych jednolita część wód powierzchniowych nie spełniła wymagań ogólnych dla obszarów ochrony siedlisk lub gatunków Natura 2000, jednolitych części wód przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę oraz wymagań dodatkowych dla obszarów chronionych wrażliwych na eutrofizację (obecność fitobentosu). Stan JCWP ze względu na słaby potencjał ekologiczny (stan chemiczny poniżej dobrego) oraz zły stan wód w obszarach chronionych, oceniony został jako zły.

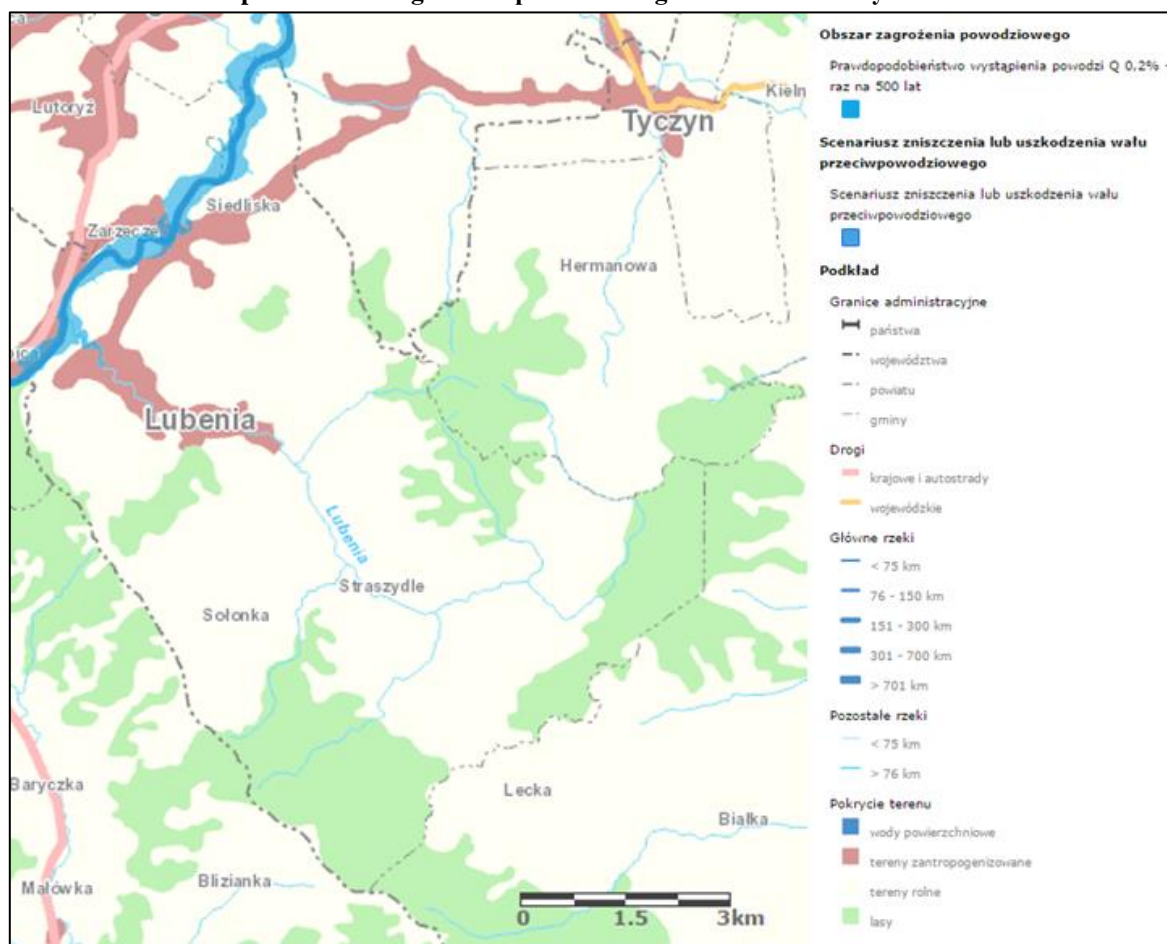
JCWP „Strug do Chmielnickiej Rzeki” ze względu na elementy hydromorfologiczne, fizykochemiczne zakwalifikowano do II klasy potencjału ekologicznego, zaś elementy biologiczne zakwalifikowano do III (parametry dla fitobentosu). Przeprowadzona ocena parametrów biologicznych zdecydowała o osiągnięciu przez JCWP „Strug do Chmielnickiej Rzeki” umiarkowanego potencjału ekologicznego. Ocena stanu chemicznego nie była badana. W obszarach chronionych jednolita część wód powierzchniowych nie spełniła wymagań ogólnych dla wymagań dodatkowych dla obszarów chronionych wrażliwych na eutrofizację (obecność fitobentosu). Stan JCWP oceniony został jako zły.

Teren Gminy Lubenia został objęty mapami zagrożenia powodziowego, sporządzonymi przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, na których wyznaczono obszary szczególnego zagrożenia powodzią od rzeki Wisłok. Obszary o niskim, średnim i wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi znajdują się w sołectwach Lubenia i Siedliska. Mapa 8 przedstawia obszary z prawdopodobieństwem wystąpienia powodzi wynoszącym $Q_{0,2\%}$ – raz na 500 lat.

Region wodny Górnej Wisły jest narażony na występowanie powodzi z powodu górskiego charakteru zlewni i koncentracji obszarów zurbanizowanych. Podstawowymi przyczynami wezbrań w zlewni Górnej Wisły są opady i roztopy wiosenne. Wezbrania wywołane deszczami nawałnymi są krótkotrwałe, mają gwałtowny przebieg i niewielki zasięg terytorialny. Opady rozlewne, trwające zazwyczaj 3–6 dni i występujące na znacznym obszarze mogą powodować wielkie i katastrofalne wezbrania oraz związane z nimi powodzie. Powodzie roztopowe, wywołane topnieniem śniegu, mają niższe kulminacje, ale trwają dłużej od wezbrań opadowych. Ponadto, na tym obszarze, spływ wód opadowych może wywołać procesy stokowe (np. osuwiska, splukiwanie stoków), które stanowią zagrożenie niezwiązane z wylewami rzek²².

²² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. z 2016 r. poz. 1841).

Mapa 8 Obszar zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Lubenia

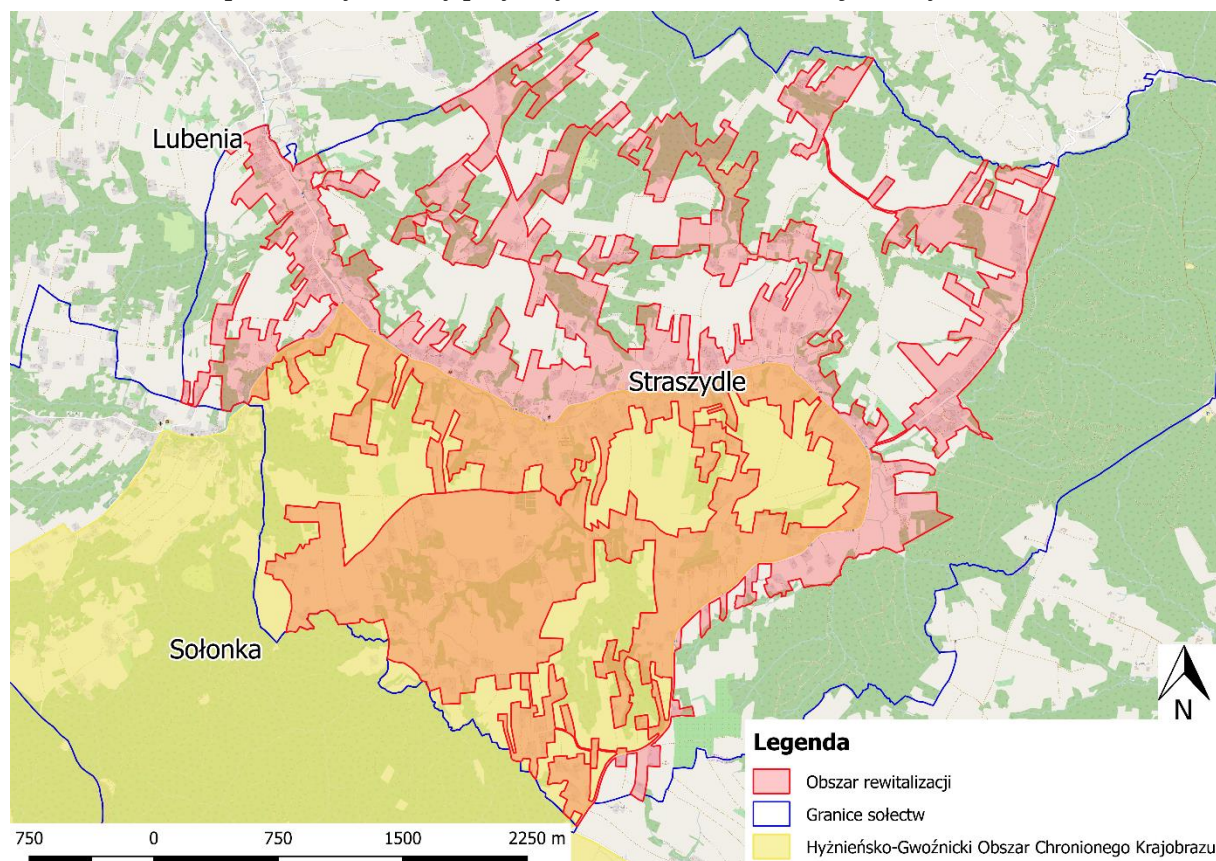

Źródło: Hydroportal Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, kzgw.gov.pl

Spośród form ochrony przyrody na wyznaczonym obszarze rewitalizacji znajduje się Hyżnieńsko-Gwoźnicki Obszar Chronionego Krajobrazu (mapa 9) – utworzony na mocy *Rozporządzenia Nr 35 Wojewody Rzeszowskiego z dnia 14 lipca 1992 r. w sprawie zasad zagospodarowania obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa rzeszowskiego* (Dz. Urz. z 1992 r. Nr 7, poz. 74), zajmuje powierzchnię 24 449 ha. Obszar ten funkcjonuje na podstawie *Uchwały Nr XXXIX/781/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 28 października 2013 r. w sprawie Hyżnieńsko-Gwoźnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu* (Dz. Urz. z 2013 r. poz. 3584), zajmuje południowo-zachodnią część Pogórza Dynowskiego. Występują tu grądy i buczyna karpacka, natomiast w dolinach rzecznych pozostałości lasów łągowych. Spośród rzadkich gatunków roślin występują: bluszcz pospolity, podkolan biały, lilia złotogłów, barwinek pospolity oraz skrzyp olbrzymi. Obszar ten stanowi ostoję dla takich gatunków jak: puchacz, zimorodek, bocian czarny, remiz, krogulec, borsuk, gronostaj, łasica i salamandra plamista. OChK obejmuje sołectwa: Solonka i Straszyle.

Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się ponadto wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, urozmaiconą rzeźbą terenu, a także przepływa tutaj rzeka Lubenka.

Mapa 9 Formy ochrony przyrody na obszarze rewitalizacji Gminy Lubenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OpenStreetMap oraz danych udostępnionych przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska

Zgodnie z *Instrukcją przygotowania Programów Rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020* „wymagane jest wskazanie, że wyznaczony zgodnie z Wytocznymi Ministra obszar rewitalizacji charakteryzuje się także minimum 4 wymienionymi wskaźnikami (maksymalnie po 1 z każdej kategorii), dla których wartości oszacowane dla tego obszaru są mniej korzystne niż wartości referencyjne dla województwa podkarpackiego”.

Wyznaczony obszar rewitalizacji na terenie Gminy Lubenia charakteryzuje się wskaźnikami, dla których wartości były w 2014 r. mniej korzystne niż wartości referencyjne dla województwa podkarpackiego (tabela 4). Wybrane zostały wskaźniki, dla których zakłada się poprawę wartości w wyniku planowanego do realizacji procesu rewitalizacji. Wskazują

one na kluczowe problemy zdiagnozowane na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, których rozwiązanie/zniwelowanie wpisuje się w cele rewitalizacji.

Uzasadnienie wyboru ww. wskaźników wynika w głównej mierze z wiejskiego charakteru obszaru rewitalizacji i występowania negatywnych zjawisk typowych dla tego typu terenów. Związane jest to w szczególności z problemami w zakresie aktywności i zaangażowania społecznego oraz przedsiębiorczości mieszkańców, występowaniem wykluczenia społecznego, a także zjawiska „wyuczonej bezradności”. Ponadto współwystępują negatywne trendy demograficzne, braki w infrastrukturze technicznej i drogowej oraz zdegradowane i niezagospodarowane przestrzenie i obiekty.

Wskaźniki, które charakteryzowały się mniej korzystną wartością w porównaniu do średnich wartości dla województwa podkarpackiego dotyczyły kategorii:

- Demografia – ujemne saldo migracji, prowadzące do wyludniania się społeczeństwa – spadek kapitału społecznego;
- Rynek pracy – niska aktywność zawodowa mieszkańców i potęgowanie zjawisk związanych z wysokim udziałem długotrwale bezrobotnych;
- Podmioty gospodarcze – niedostateczna liczba podmiotów gospodarczych nowo powstałych świadcząca o niskiej przedsiębiorczości mieszkańców;
- Integracja społeczna – niska liczba organizacji pozarządowych związana z niedostateczną aktywnością i inicjatywnością mieszkańców;
- Ochrona środowiska – brak sieci wodociągowej, uniemożliwiający korzystanie z podstawowych usług komunalnych, prowadzący do negatywnego oddziaływania na środowisko naturalne i zagrożenia epidemiologicznego związanego ze zdrowiem mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Powyższe problemy zostały wskazane na etapie diagnostycznym, a ich rozwiązanie jest istotnie z punktu widzenia wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

Tabela 4 Wskaźniki, których wartości dla obszaru rewitalizacji były mniej korzystne niż dla województwa podkarpackiego w 2014 r.

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość średnia dla obszaru rewitalizacji	Wartość średnia dla województwa podkarpackiego
Kategoria: demografia			
1.	Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	-0,31	-0,11
Kategoria: rynek pracy			
2.	Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem	62,5%	61,5%
Kategoria: podmioty gospodarcze			
3.	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski	0,052	0,6
Kategoria: integracja społeczna			
4.	Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania (dane dla 2013 r.)	0,10	0,33
Kategoria: ochrona środowiska			
5.	Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej	0%	80,2%

Źródło: Opracowanie własne

W wyniku przeprowadzonej pogłębionej diagnozy wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Lubenia oraz w oparciu o różne formy partycypacji społecznej (spotkania, warsztaty dla różnych grup interesariuszy), zidentyfikowano **problemy** (konieczne do rozwiązania poprzez działania rewitalizacyjne) i **potencjały** (których uruchomienie jest istotne do powodzenia procesu rewitalizacji) w podziale na sfery tematyczne (tabela 5) oraz wynikające z nich **potrzeby** o różnym charakterze i skali oddziaływania.

Tabela 5 Zidentyfikowane problemy oraz potencjały na wyznaczonym obszarze rewitalizacji w Gminie Lubenia

Problemy	Potencjały
SFERA SPOŁECZNA	
1. Spadek kapitału społecznego lokalnej społeczności. 2. Niekorzystne tendencje demograficzne – ujemny przyrost naturalny i saldo migracji, a także spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym. 3. Niekorzystny udział osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych) zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym. 4. Wysoka liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej – w szczególności z powodów: bezrobocia, niepełnosprawności, ubóstwa, długotrwałej lub ciężkiej choroby i alkoholizmu. 5. Niska integracja mieszkańców. 6. Dewastacje mienia publicznego. 7. Niedostateczna aktywność społeczna i zaangażowanie w sprawy publiczne – niska liczba organizacji pozarządowych oraz frekwencja w wyborach prezydenckich. 8. Niskie dochody mieszkańców – dochód podatkowy gminy niższy w porównaniu do średnich dla powiatu rzeszowskiego, województwa podkarpackiego i Polski.	1. Wysoki kapitał młodych osób – korzystne wyniki ze sprawdzianu w 6 klasie szkoły podstawowej. 2. Dobry stan bezpieczeństwa publicznego w zakresie przestępczości – niska liczba stwierdzonych przestępstw. 3. Atrakcyjna oferta zajęć i wydarzeń świadczona przez Dom Kultury w Straszysławie.
SFERA GOSPODARCZA	
1. Niedostateczna przedsiębiorczość mieszkańców – niska liczba podmiotów gospodarczych istniejących i nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON. 2. Niedostateczne zróżnicowanie handlu i usług. 3. Brak miejsc dostosowanych do prowadzenia działalności gospodarczej. 4. Brak kompleksowego systemu wspierania aktywności gospodarczej mieszkańców.	1. Położenie w niedalekiej odległości od Rzeszowa – szansa na rozwój społeczno-gospodarczy obszaru rewitalizacji.

SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	
1. Niekorzystny udział długości dróg nieutwardzonych w ogólnej długości dróg. 2. Niebezpieczny układ komunikacyjny – brak miejsc parkingowych i położenie miejsc o charakterze publicznym wzdłuż ruchliwej drogi. 3. Brak sieci wodociągowej na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. 4. Niedostateczny odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej.	1. Korzystny udział terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną. 2. Lokalizacja Domu Kultury z filią Gminnej Biblioteki Publicznej.
SFERA TECHNICZNA	
1. Niedostateczne wykorzystanie proekologicznych technologii w budynkach, w których prowadzona jest działalność społeczna i gospodarcza, obiektach prywatnych oraz publicznych. 2. Postępująca degradacja techniczna obiektu możliwego do zaadaptowania na nowe cele.	1. Lokalizacja zabytków wpisanych do Rejestru Zabytków Nieruchomych Województwa Podkarpackiego: - Kościół parafialny pw. MB Nieustającej Pomocy, drewniany, 1793 r., przeniesiony z Lubeni 1929 r., nr rej.: A-174 z 29.11.2006 r.; - Cmentarz kościelny, nr rej.: jw. 2. Lokalizacja nieużytkowanego, zdegradowanego budynku możliwego do zaadaptowania na cele społeczne i gospodarcze. 3. Niewystarczająca efektywność energetyczna budynków mieszkalnych.
SFERA ŚRODOWISKOWA	
1. Niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony środowiska. 2. Przekroczenie standardów jakości powietrza. 3. Brak terenów zieleni urządzonej.	1. Walory przyrodniczo-krajobrazowe: położenie na terenie Hyżnieńsko-Gwoźnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, urozmaicona rzeźba terenu, rzeka Lubenka. 2. Położenie poza terenami zagrożonymi występowaniem powodzi.

Źródło: Opracowanie własne

Po dokonaniu całościowej analizy **problemów** oraz **potencjałów** zidentyfikowanych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, poniżej wskazano **skalę i charakter zdiagnozowanych potrzeb**, które determinują zakres działań rewitalizacyjnych.

Zidentyfikowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej to:

1. *Kompleksowe wsparcie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczonych społecznie* – niezbędnym działaniem jest przerwanie procesu dziedziczenia ubóstwa, bezradności i patologii społecznych poprzez różnorodne i dostosowane do grupy docelowej formy i narzędzia pracy z mieszkańcami obszaru rewitalizacji poprzez m.in. animację i profilaktykę społeczną, aktywizację społeczno-zawodową, a także gospodarowanie czasu wolnego.

2. *Wzrost aktywności i inicjatywności społecznej w sprawach lokalnych* – zaobserwowano potrzebę budowania i rozwijania wspólnoty aktywnych mieszkańców wokół wspólnego dobra, zachęcanie do aktywności w organizacjach pozarządowych i grupach nieformalnych, a także prowadzenie działań integracyjnych poprzez m.in. inicjatywy obywatelskie, wydarzenia i imprezy wzmacniające więzi społeczne w międzysektorowej współpracy.
3. *Wzmocnienie szans edukacyjnych i zapewnienie możliwości do rozwoju młodych ludzi* – należy zapewnić odpowiednie możliwości w zakresie kształcenia oraz samorozwoju uczniów, w celu zwiększenia ich szans życiowych, poprzez kreowanie postaw przedsiębiorczych, wprowadzanie i rozwijanie nowych kierunków kształcenia, organizację czasu wolnego np. zajęcia pozalekcyjne rozwijające pasję i talenty.
4. *Przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia i zwiększanie możliwości zatrudnienia* – koniecznym jest systematyczne zmniejszenie przede wszystkim długotrwałego i „ukrytego” bezrobocia wśród mieszkańców, które prowadzi do wzrostu liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Niezbędne jest wdrożenie modelu współpracy, który zaangażuje w proces udzielania pomocy gminną i powiatową pomoc instytucjonalną oraz system samopomocy obywatelskiej, wykorzystując różne środki i narzędzia (np. programy aktywizacji zawodowej we współpracy z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej i Powiatowym Urzędem Pracy w Rzeszowie), a także tworzenie warunków do powstawania nowych, atrakcyjnych miejsc pracy.
5. *Zapewnianie aktywnego udziału w życiu społecznym osobom starszym oraz niepełnosprawnym* – konieczne jest zapewnienie aktywnych form spędzania czasu wolnego (zaspokajanie potrzeb społecznych, kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i edukacyjnych poprzez organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, warsztatów międzypokoleniowych, szkoleń, wycieczek itp.).
6. *Wzrost dostępności oraz poprawa jakości usług publicznych* – zdiagnozowane potrzeby dotyczą przede wszystkim wzrostu standardu, kompleksowości i atrakcyjności świadczonych usług o charakterze publicznym na rzecz lokalnej społeczności.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze gospodarczej to:

1. *Wsparcie zakładania nowych oraz rozwoju istniejących działalności gospodarczych* – konieczna jest adaptacja budynków, a także funkcjonalne, estetyczne i spójne zagospodarowanie publicznych przestrzeni w celu tworzenia warunków do rozwoju przedsiębiorczości, różnicowania działalności gospodarczych, a także wzrostu dochodu mieszkańców.
2. *Pobudzanie przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji* – istnieje konieczność w zakresie wzmocnienia aktywności gospodarczej mieszkańców, w szczególności przez podjęcie kompleksowych działań inwestycyjnych w przestrzeni, tworzących odpowiednią bazę techniczną oraz wdrożenie programów ułatwiających podjęcie i prowadzenie działalności gospodarczych przez mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze przestrzenno-funkcjonalnej to:

1. *Wzrost funkcjonalności i jakości układów komunikacyjnych* – zdiagnozowano potrzeby związane z uzupełnieniem braków lub poprawą stanu technicznego infrastruktury drogowej (wraz z infrastrukturą towarzyszącą), wpływającej na skrócenie czasu przejazdu, bezpieczeństwo i jakość zamieszkania czy prowadzenia działalności gospodarczej, z uwzględnieniem potrzeb pieszych i rowerzystów.
2. *Uporządkowanie, wyposażenie i zagospodarowanie przestrzeni publicznych* – istnieje potrzeba związana z poprawą jakości przestrzeni publicznych poprzez m.in. montaż elementów małej architektury, a także z niwelowaniem barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze technicznej to:

1. *Zatrzymanie postępującej degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej budynków o charakterze publicznym* – zidentyfikowano na terenie obszaru rewitalizacji budynki, które wymagają przeprowadzenia kapitalnego remontu oraz przebudowy w celu zwiększenia ich funkcjonalności i dostosowania do pełnienia funkcji społecznych i/lub gospodarczych.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze środowiskowej to:

1. *Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców* – istnieje potrzeba inicjatyw edukacyjnych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie kreowania świadomości, postaw i zachowań proekologicznych przyczyniających się do ochrony środowiska naturalnego.
2. *Ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń do środowiska* – zdiagnozowano pilną potrzebę podjęcia działań prowadzących do zmniejszenia poziomu zanieczyszczenia powietrza w zakresie projektów pozwalających na uzyskanie środków na zastąpienie starych, mało sprawnych urządzeń grzewczych bardziej ekologicznymi, w tym w szczególności wykorzystujących OZE.
3. *Zwiększenie dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej* – zdiagnozowano pilną potrzebą w zakresie wyposażenia obszaru rewitalizacji w infrastrukturę wodociągową oraz uzupełnienia braków lub poprawy stanu technicznego infrastruktury kanalizacyjnej, wpływających na warunki, bezpieczeństwo i jakość zamieszkania, wzrost atrakcyjności inwestycyjnej, a także poprawę stanu środowiska naturalnego.

III. Część programowa

1. Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji

Przeprowadzenie całościowej analizy zjawisk kryzysowych i potencjałów oraz wskazanie czynników mających szczególne znaczenie z punktu widzenia rewitalizacji (tabela 5) pozwoliło określić strategiczne kierunki działań dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Lubenia. Określono wizję (planowany efekt), misję oraz 2 cele rewitalizacji, wokół których skoncentrowane zostały kierunki działań. Realizacja zaplanowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli na wykonanie misji, a tym samym wyprowadzenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

1.1. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji i misja procesu rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji opracowany został w układzie uwzględniającym dwa kluczowe jego elementy, tj. *wizję* – pokazującą wizerunek obszaru rewitalizacji w przyszłości i *misję* – będącą naczelnym kierunkiem zintegrowanej polityki terytorialnej, wokół której koncentrować się będą kompleksowe i partnerskie działania wszystkich interesariuszy rewitalizacji.

Na podstawie przeprowadzonej pogłębionej diagnozy, analizy zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz w wyniku wspólnej pracy warsztatowej interesariuszy rewitalizacji, sformułowano wizję stanu wyznaczonego obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji i misję procesu rewitalizacji.

Wizja wyznaczonego obszaru rewitalizacji zawiera w sobie opis pożądanego stanu docelowego we wszystkich sferach, tj. społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

W wymiarze **społecznym** na rewitalizowanym obszarze nastąpi poprawa życia mieszkańców poprzez włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją, a także aktywizację społeczną i integrację społeczności lokalnej oraz zwiększenie dostępu do podstawowych usług społecznych i oferty spędzania wolnego czasu.

W wymiarze **gospodarczym** proces rewitalizacji przyczyni się w sposób bezpośredni do pobudzenia przedsiębiorczości mieszkańców poprzez edukację postaw przedsiębiorczych kapitału społecznego młodych osób, systemy wsparcia w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczych, a w sposób pośredni do „ożywienia” gospodarczego przestrzeni publicznych i zwiększenia oferty świadczonych usług.

W wymiarze **przestrzenno-funkcyjnym** po przeprowadzeniu kompleksowej rewitalizacji nastąpi zbudowanie spójności przestrzennej poprzez wyposażenie i ukształtowanie estetycznej, funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni publicznej oraz wyposażenie terenu do pełnienia funkcji społecznych, rekreacyjnych, sportowych i kulturalnych.

W wymiarze **technicznym** dzięki realizacji kompleksowych działań rewitalizacyjnych zwiększy się dostępność mieszkańców do podstawowych usług, a także zaadaptowany zostanie zdegradowany obiekt budowlany w celu nadania mu nowych funkcji społecznych i gospodarczych na rzecz rozwiązywania zdiagnozowanych problemów.

W wymiarze **środowiskowym** nastąpi poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń i zastosowanie OZE, zapewnienie dostępu do infrastruktury wodociągowej i wzrostu udziału infrastruktury kanalizacyjnej, które zwiększają komfort i bezpieczeństwo zdrowotne życia mieszkańców.

W związku z powyższym wizja obszaru rewitalizacji odnosi się do zdiagnozowanych:

- 1) *potrzeb* – włączenia społecznego osób wykluczonych społecznie i zagrożonych marginalizacją, zapewnienia dostępu do infrastruktury wodociągowej, stworzenia spójnej i bezpiecznej przestrzeni publicznej, a także adaptacji zdegradowanego obiektu w celu nadania mu nowych funkcji społecznych i gospodarczych;
- 2) *uwarunkowań* – wynikających z urozmaiconej rzeźby terenu, atrakcyjnego krajobrazu oraz dogodnej lokalizacji w bliskiej odległości od Rzeszowa;

- 3) *potencjałów obszaru rewitalizacji* – m.in. kapitału społecznego młodych osób, działalności Domu Kultury z filią Gminnej Biblioteki Publicznej oraz zasobów dziedzictwa kulturowego i naturalnego.

1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań

Wypełnienie przyjętej wizji i misji jest uwarunkowane realizacją postawionych celów rewitalizacji i zaplanowanych do realizacji kierunków działań, służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych na etapie diagnostycznym negatywnych zjawisk, ściśle odpowiadających przyjętym celom (schemat 3).

Przedstawiona poniżej struktura założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji jest odpowiedzią na zdiagnozowane problemy i potencjały, a także wynikające z nich potrzeby rewitalizacyjne. Cele rewitalizacji służą hierarchizacji działań w odniesieniu do wskazanych potrzeb, a także są powiązane z wizją stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji.

Cel rewitalizacji 1. *Poprawa warunków życia lokalnej społeczności* wraz z przyczyniającymi się do jego realizacji kierunkami działań, które dotyczą: kształtowania atrakcyjnej i estetycznej przestrzeni publicznej, zapewniania dostępności do wysokiej jakości usług publicznych oraz ochrony środowiska i ograniczania niskiej emisji zanieczyszczeń – odpowiada na określone na podstawie diagnozy obszaru rewitalizacji potrzeby związane z:

- zatrzymaniem postępującej degradacji technicznej i/lub poprawą efektywności energetycznej budynków o charakterze publicznym;
- wzrostem dostępności oraz poprawą jakości usług publicznych;
- wzrostem funkcjonalności i jakości układów komunikacyjnych;
- uporządkowaniem, wyposażeniem i zagospodarowaniem przestrzeni publicznych;
- zwiększeniem dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej;
- wzrostem świadomości ekologicznej mieszkańców;
- ograniczaniem niskiej emisji zanieczyszczeń do środowiska.

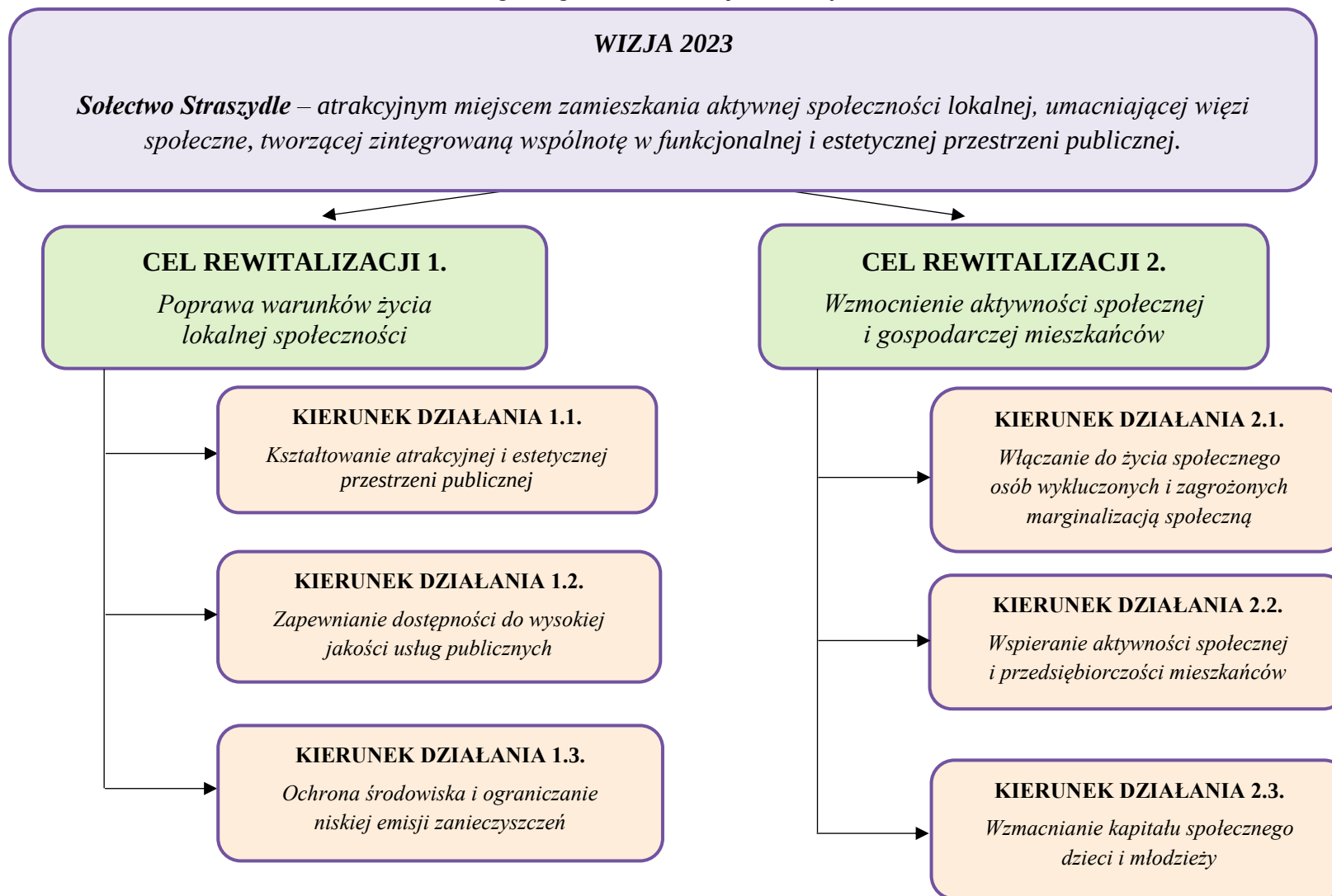
Osiągnięcie założeń celu 1. jest ściśle związane z planowanym efektem rewitalizacji określonym w wizji stanu obszaru w sferach przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

Cel rewitalizacji 2. *Wzmocnienie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców* oraz kierunki działań, które przyczynią się do jego realizacji, dotyczące: włączania do życia społecznego osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną, wspierania aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców, a także wzmacniania kapitału społecznego dzieci i młodzieży – odpowiadają na zidentyfikowane na podstawie pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji potrzeby związane z:

- kompleksowym wsparciem osób zagrożonych marginalizacją i wykluczonych społecznie;
- przeciwdziałaniem zjawisku bezrobocia i zwiększaniem możliwości zatrudnienia;
- zapewnianiem aktywnego udziału w życiu społecznym osobom starszym oraz niepełnosprawnym;
- wzrostem aktywności i inicjatywności społecznej w sprawach lokalnych;
- wzmocnieniem szans edukacyjnych i zapewnieniem możliwości do rozwoju młodych ludzi;
- wsparciem zakładania nowych oraz rozwojem istniejących działalności gospodarczych;
- pobudzaniem przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Osiągnięcie założeń celu 2. jest ściśle powiązane z planowanym efektem rewitalizacji określonym w wizji stanu obszaru w sferach społecznej i gospodarczej.

Schemat 3 Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 6 Cele i kierunki działań wraz z odniesieniem ich do zidentyfikowanej skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych, mające na celu eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk

CELE REWITALIZACJI	KIERUNKI DZIAŁAŃ	POTRZEBY REWITALIZACYJNE
Cel rewitalizacji 1. <i>Poprawa warunków życia lokalnej społeczności</i>	Kierunek działania 1.1. <i>Kształtowanie atrakcyjnej i estetycznej przestrzeni publicznej</i>	- Uporządkowanie, wyposażenie i zagospodarowanie przestrzeni publicznych. - Zatrzymanie postępującej degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej budynków o charakterze publicznym.
	Kierunek działania 1.2. <i>Zapewnianie dostępności do wysokiej jakości usług publicznych</i>	- Wzrost dostępności oraz poprawa jakości usług publicznych. - Wzrost funkcjonalności i jakości układów komunikacyjnych. - Zwiększenie dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej.
	Kierunek działania 1.3. <i>Ochrona środowiska i ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń</i>	- Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców. - Ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń do środowiska. - Zwiększenie dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej.
Cel rewitalizacji 2. <i>Wzmocnienie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców</i>	Kierunek działania 2.1. <i>Włączanie do życia społecznego osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną</i>	- Kompleksowe wsparcie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczonych społecznie. - Przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia i zwiększanie możliwości zatrudnienia. - Zapewnianie aktywnego udziału w życiu społecznym osobom starszym oraz niepełnosprawnym. - Wzrost aktywności i inicjatywności społecznej w sprawach lokalnych.
	Kierunek działania 2.2. <i>Wspieranie aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców</i>	- Wzrost aktywności i inicjatywności społecznej w sprawach lokalnych. - Wsparcie zakładania nowych oraz rozwoju istniejących działalności gospodarczych. - Pobudzanie przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji.
	Kierunek działania 2.3. <i>Wzmacnianie kapitału społecznego dzieci i młodzieży</i>	- Wzmocnienie szans edukacyjnych i zapewnienie możliwości do rozwoju młodych ludzi. - Wzrost aktywności i inicjatywności społecznej w sprawach lokalnych.

Źródło: Opracowanie własne

2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023 złożony jest z listy planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz z charakterystyki pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dzięki temu dokument jest konstrukcją złożoną z wielu różnorodnych projektów, która warunkuje osiągnięcie zaplanowanych efektów, a tym samym ich efektywne oddziaływanie na zidentyfikowane na etapie diagnozy zjawiska kryzysowe oraz wykorzystuje lokalne potencjały.

2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć

W wyniku prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji oraz w oparciu o zasadę partycypacji społecznej oraz partnerstwa, zdefiniowano i scharakteryzowano 7 *projektów podstawowych*, czyli takich, bez których realizacja celów dokumentu nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji. Główne założenia projektów przedstawiają tabele 7–13

Tabela 7 Projekt podstawowy nr 1

Nazwa projektu	Kompleksowa rewitalizacja sołectwa Straszydle w celu zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców		
Lokalizacja	obszar rewitalizacji – sołectwo Straszydle	Źródła finansowania	środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa VI. Spójność przestrzenna i społeczna, Działanie 6.5 Rewitalizacja przestrzeni regionalnej – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne), budżet państwa, budżet gminy
Szacowana wartość	10 mln zł		
Okres realizacji	2018–2020		
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Zakres rzeczowy projektu obejmuje działania związane z wykorzystaniem i adaptacją nieużytkowanego, zdegradowanego obiektu na cele społeczne i gospodarcze wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia oraz zapewnienie dostępu dla mieszkańców terenów rewitalizowanych do podstawowych usług komunalnych na obszarze objętym projektem: 1) Przebudowa i modernizacja zdegradowanego budynku w celu nadania mu nowych funkcji społecznych (utworzenie świetlicy) i gospodarczych (miejsce prowadzenia działalności gospodarczych) wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia poprzez: – poprawę efektywności energetycznej (w tym wykorzystanie OZE); – poprawę estetyki zewnętrznej; – remont pomieszczeń oraz ich adaptację do celów społecznych związanych z aktywizacją, integracją oraz włączeniem społecznym mieszkańców (w tym: dzieci i rodzin oraz osób starszych i niepełnosprawnych) oraz gospodarczych dotyczących miejsca prowadzenia nowo powstałych działalności gospodarczych;		

	- doprowadzenie i podłączenie do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz modernizację instalacji wewnętrznych; - zakup sprzętu i wyposażenia bezpośrednio związanego z funkcjami jakie będą pełnione w obiekcie; - zagospodarowanie otoczenia funkcjonalnie związanego z budynkiem i wyposażenie w elementy małej architektury wraz z uporządkowaniem istniejącej i nasadzeniem nowej zieleni. 2) Budowa oraz przebudowa podstawowej infrastruktury komunalnej, tj. przewodów i urządzeń wodociągowych na obszarze objętym projektem jako niezbędny i uzupełniający element przyczyniający się do rozwiązania problemów mieszkańców w zakresie dostępu do wody, a także umożliwienia wyprowadzenia obszaru ze stanu kryzysowego. Wszystkie zadania uwzględniać będą dostosowanie infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz starszych. Wskazany do przebudowy i modernizacji zdegradowany budynek stanowi jedyny możliwy do wykorzystania obiekt w granicach sołectwa Straszydle, do prowadzenia istotnych z punktu widzenia procesu rewitalizacji działań o charakterze społecznym i gospodarczym na wyznaczonym obszarze. Prace budowlane oraz adaptacyjne przyczynią się do stworzenia komfortowych i funkcjonalnych warunków do prowadzenia świetlicy, w której prowadzone będą działania z zakresu projektów „miękkich” finansowanych w ramach RPO WP 2014–2020 tj.: projekt podstawowy nr 6: <i>Włączenie i aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym</i> oraz projekt podstawowy nr 7: <i>Wyrównanie szans na lepsze jutro</i>. Ponadto część budynku przeznaczona zostanie do prowadzenia działalności gospodarczych mieszkańców, którzy uzyskają wsparcie w ramach projektu podstawowego nr 3: <i>Przedsiębiorczy mieszkańcy – wsparcie dla osób zamierzających założyć działalność gospodarczą</i>. Zapewnienie dostępu mieszkańcom terenów rewitalizowanych do podstawowej infrastruktury komunalnej, tj. sieci wodociągowej, stanowi niezbędny element uzupełniający szerszą koncepcję rewitalizacji wyznaczonego obszaru. Pozwoli to na wsparcie osób zmarginalizowanych społecznie ze względu na niedostępność podstawowych usług komunalnych, zatrzymanie niekorzystnych trendów demograficznych: „wyludniania” się mieszkańców z uwagi na brak sieci wodociągowej, a także zmniejszenie ryzyka zagrożenia epidemiologicznego i chorób układu pokarmowego poprzez zapewnienie lokalnej społeczności godnych warunków życia. Wdrożenie projektów podstawowych nr 6 i 7 spowoduje aktywizację i reintegrację społeczną tychże mieszkańców. Realizacja tego projektu przyczyni się również do pobudzenia przedsiębiorczości mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji oraz poprawy sytuacji w zakresie zatrudnienia dzięki zapewnieniu dostępu do podstawowych usług komunalnych na terenach rewitalizowanych oraz wsparciu mieszkańców w zakresie zakładania działalności gospodarczych w ramach projektu podstawowego nr 3. W ramach projektu przeprowadzone zostaną również ze środków własnych gminy działania o charakterze społecznym – integracyjne, aktywizacyjne, sportowe, rekreacyjne, kulturalne i edukacyjne, które prowadzić będą do ich bezpośredniego zaangażowania w prace porządkowe oraz projektowe związane ze wspólnym zagospodarowaniem obiektu i przestrzeni wokół zgodnie z potrzebami mieszkańców. Dzięki temu interesariusze rewitalizacji będą mieli stworzoną możliwość współdecydowania, współrealizacji i współodpowiedzialności za wspólne dobro.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Lubenia

Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane <u>problemy</u> (w tabeli 5): 1) w sferze społecznej: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 i 8 – poprzez włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją, aktywizację zawodową bezrobotnych, aktywizację mieszkańców do działania na rzecz obszaru rewitalizacji, rozszerzenie oferty świadczonych usług społecznych (m.in. kulturalnych, edukacyjnych, rekreacyjnych) na rzecz różnych grup interesariuszy. 2) w sferze gospodarczej: 1, 2, 3 i 4 – poprzez stworzenie estetycznych oraz funkcjonalnych warunków technicznych do pobudzenia i rozwoju działalności gospodarczych mieszkańców na obszarze rewitalizacji. 3) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 2, 3 – poprzez estetyczne i funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni publicznej i dostosowanie techniczne zdegradowanego obiektu do pełnienia funkcji gospodarczych na rzecz różnych interesariuszy rewitalizacji, zwiększenie dostępu oraz poprawa stanu infrastruktury komunalnej (szczególnie w zakresie sieci wodociągowej). 4) w sferze technicznej: 1 i 2 – zwłaszcza poprzez efektywne wykorzystanie do celów gospodarczych i społecznych zdegradowanego technicznie oraz nieużytkowanego budynku. 5) w sferze środowiskowej: 3 – zwłaszcza przez uporządkowanie zieleni w przestrzeni publicznej. Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące <u>potencjały</u> (tabela 5): 1) w sferze społecznej: 1, 2 i 3 – aktywna działalność Domu Kultury w Straszylu oraz kapitał społeczny ludzi młodych do zwiększenia zaangażowania społeczności w sprawy lokalne oraz włączenia społecznego osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem. 2) w sferze gospodarczej: 1 – lokalizacja w niedalekiej odległości od Rzeszowa umożliwiająca pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców oraz rozwój świadczonych usług w przystosowanym do celów gospodarczych budynku. 3) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 1 i 2 – korzystny udział terenów zagospodarowanych do pełnienia różnych funkcji na rzecz mieszkańców oraz lokalizacja Domu Kultury stanowiących bazę dla inicjatyw lokalnych, integracji międzypokoleniowej i wzmacniania więzi społecznych. 4) w sferze technicznej: 2 – dostępność zdegradowanego i nieużytkowanego budynku możliwego do przeznaczenia na cele gospodarcze dla mieszkańców. 5) w sferze środowiskowej: 1, 2 – położenie na terenach chronionych o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych na rzecz stworzenia miejsca wypoczynku i rekreacji mieszkańców, a także poprawy środowiska zamieszkania.
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 1. <i>Poprawa warunków życia lokalnej społeczności.</i> Kierunek działania 1.1. <i>Kształtowanie atrakcyjnej i estetycznej przestrzeni publicznej.</i> Kierunek działania 1.2. <i>Zapewnianie dostępności do wysokiej jakości usług publicznych.</i> Kierunek działania 1.3. <i>Ochrona środowiska i ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń.</i> Cel rewitalizacji 2. <i>Wzmocnienie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców.</i> Kierunek działania 2.1. <i>Włączanie do życia społecznego osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną.</i> Kierunek działania 2.2. <i>Wspieranie aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców.</i> Kierunek działania 2.3. <i>Wzmacnianie kapitału społecznego dzieci i młodzieży.</i>
Powiązanie projektu z innymi	Projekt <i>Kompleksowa rewitalizacja sołectwa Straszylu w celu zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców</i> wykazuje powiązanie z projektami podstawowymi

projektami rewitalizacyjnymi oraz efektywność oddziaływania na obszar rewitalizacji i na realizację celów rewitalizacji	w odniesieniu do adaptacji, zagospodarowania i wyposażenia przestrzeni i obiektów, a także zapewnienia dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej w celu stworzenia możliwości do prowadzenia działań o charakterze społecznym, gospodarczym, kulturalnym, edukacyjnym, sportowym i rekreacyjnym: • Projekt 2: <i>Wsparcie rozwoju OZE na terenie ROF – projekt parasolowy;</i> • Projekt 3: <i>Przedsiębiorczy mieszkańcy – wsparcie dla osób zamierzających założyć działalność gospodarczą;</i> • Projekt 4: <i>Organizacja przemysłu czasu wolnego mieszkańców obszaru rewitalizacji;</i> • Projekt 5: <i>Edukacja dzieci i młodzieży – podniesienie kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy;</i> • Projekt 6: <i>Włączenie i aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;</i> • Projekt 7: <i>Wyrównanie szans na lepsze jutro.</i> Projekt efektywnie będzie oddziaływał na cały obszar rewitalizacji we wszystkich sferach oraz na 2 cele rewitalizacji poprzez kształtowanie atrakcyjnej i estetycznej przestrzeni publicznej, zapewnianie dostępności do wysokiej jakości usług publicznych, ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń oraz stworzenie możliwości do prowadzenia działań związanych z włączaniem do życia społecznego osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną, wspieraniem aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców oraz wzmacnianiem kapitału społecznego dzieci i młodzieży.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty planowanych działań to: - rozwój oraz poprawa dostępności do infrastruktury społecznej i gospodarczej; - zwiększenie jakości i rozszerzenie oferty usług w zakresie kultury, edukacji i spędzania czasu wolnego; - stworzenie bezpiecznej, estetycznej przestrzeni publicznej służącej mieszkańcom; - zwiększenie terenów zielonych do rekreacji i wypoczynku mieszkańców; - zwiększenie dostępności do infrastruktury komunalnej (w zakresie sieci wodociągowej); - efektywne wykorzystanie zdegradowanego i nieużytkowanego budynku do celów gospodarczych i społecznych; - aktywizacja społeczna i integracja mieszkańców; - włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem; - zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne; - aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych; - rozwój przedsiębiorczości mieszkańców. <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. 4. Liczba osób objętych wsparciem. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</i>

Tabela 8 Projekt podstawowy nr 2

Nazwa projektu	Wsparcie rozwoju OZE na terenie ROF – projekt parasolowy		
Lokalizacja	Rzeszowski Obszar Funkcjonalny (w tym obszar rewitalizacji na terenie Gminy Lubenia)	Źródła finansowania	środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa III. Czysta energia, Działanie 3.4 Rozwój OZE – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne), budżet gminy, środki prywatne
Szacowana wartość	46 mln zł		
Okres realizacji	2018–2020		
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Zakres rzeczowy projektu realizowany na terenie gmin należących do ROF obejmuje wykonanie instalacji fotowoltaicznych służących do zamiany energii słonecznej na energię elektryczną o mocy nie mniejszej niż 3 kW każda na użytek gospodarstw domowych. Głównym celem jest zwiększenie udziału produkcji i wykorzystania energii elektrycznej pochodzącej z odnawialnych źródeł energii (instalacji fotowoltaicznych), które mają wpłynąć na redukcję poziomu emisji szkodliwych gazów i pyłów do atmosfery, a także redukcję kosztów energii. Projekt realizowany będzie w partnerstwie gmin należących do ROF (w tym na terenie obszaru rewitalizacji), co pozwoli na uzyskanie efektu w postaci ograniczenia niskiej emisji zanieczyszczeń.		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Boguchwała, Gmina Chmielnik, Gmina Czarna, Gmina Czudec, Gmina Głogów Małopolski, Gmina Krasne, Gmina Lubenia, Gmina Łańcut, Miasto Łańcut, Miasto Rzeszów, Gmina Świlcza, Gmina Trzebownisko oraz Gmina Tyczyn		
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane <u>problemy</u> (w tabeli 5): 1) w sferze technicznej: 3 – zwłaszcza poprzez zwiększenie ich efektywności energetycznej. 2) w sferze środowiskowej: 1, 2 – poprzez podniesienie świadomości ekologicznej oraz kształtowanie postaw proekologicznych mieszkańców, a także ograniczenie „niskiej emisji” zanieczyszczeń. Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące <u>potencjały</u> (tabela 5): 1) w sferze środowiskowej: 1 – ochrona istniejących walorów przyrodniczo-krajobrazowych.		
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 1. <i>Poprawa warunków życia lokalnej społeczności.</i> Kierunek działania 1.3. <i>Ochrona środowiska i ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń.</i>		
Powiązanie projektu z innymi projektami rewitalizacyjnymi oraz efektywność oddziaływania na obszar rewitalizacji i na realizację celów rewitalizacji	Projekt <i>Wsparcie rozwoju OZE na terenie ROF – projekt parasolowy</i> wykazuje powiązanie z projektem podstawowym nr 1 <i>Kompleksowa rewitalizacja sołectwa Straszędzie w celu zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców w zakresie rozszerzenia działań i zachowań o charakterze niskoemisyjnym.</i> Projekt efektywnie będzie oddziaływał na cały obszar rewitalizacji w sferze środowiskowej oraz na cel rewitalizacji 1 poprzez ochronę środowiska i ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń.		
Prognozowane rezultaty wraz	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: - poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez ograniczenie tzw. „niskiej”		

ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	emisji zanieczyszczeń, - ograniczenie negatywnego wpływu na obszary cenne przyrodniczo, - podniesienie świadomości ekologicznej, - poprawa warunków życia mieszkańców. <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.
--	--

Tabela 9 Projekt podstawowy nr 3

Nazwa projektu	Przedsiębiorcy mieszkańcy – wsparcie dla osób zamierzających założyć działalność gospodarczą		
Lokalizacja	Gmina Lubenia (w tym obszar rewitalizacji)	Źródła finansowania	środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa VII. Regionalny rynek pracy, Działanie 7.7 Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne), budżet gminy
Szacowana wartość	0,5 mln zł		
Okres realizacji	2020–2023		
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Przedmiotowy zakres projektu obejmuje pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców poprzez wsparcie bezzwrotne dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej: – zindywidualizowane wsparcie o charakterze doradczo-szkoleniowym dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej; – przyznanie środków finansowych w formie 8 bezzwrotnych dotacji na rozwój przedsiębiorczości; – wsparcie finansowe w postaci wsparcia pomostowego wraz z wsparciem w postaci usług doradczo-szkoleniowych o charakterze specjalistycznym (zarówno zindywidualizowanych i grupowych) oraz pomoc finansową wypłacaną miesięcznie przez okres od minimum 6 do maksymalnie 12 miesięcy od dnia uruchomienia działalności gospodarczej. Wsparciem objęte zostaną głównie osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji, pozostające bez pracy i bierne zawodowo, w tym osoby będące właścicielami lub posiadaczami nieruchomości rolnych do powierzchni 2 ha. Realizacja tego działania będzie możliwa tylko przy wykorzystaniu infrastruktury powstałej w ramach projektu podstawowego nr 1. W przebudowanym i zmodernizowanym obiekcie będą prowadzone działalności gospodarcze mieszkańców wspartych w ramach niniejszego projektu, zaś zapewnienie dostępu do podstawowych usług komunalnych (wodociągu) przyczyni się do rozwoju przedsiębiorczości i poprawy sytuacji na rynku pracy. Projekt realizowany będzie we współpracy z innymi gminami w ramach ZIT ROF, co uszczegóławiane będzie na etapie składania wniosku o dofinansowanie.		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Lubenia, gminy ROF		

Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane <u>problemy</u> (w tabeli 5): 1) w sferze społecznej: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 i 8 – poprzez włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją, aktywizację zawodową bezrobotnych, aktywizację mieszkańców do działania na rzecz obszaru rewitalizacji oraz zmniejszenie poziomu ubóstwa. 2) w sferze gospodarczej: 1, 2, 3 i 4 – poprzez stworzenie kompleksowego systemu wsparcia rozwoju i zakładania działalności gospodarczych mieszkańców na obszarze rewitalizacji, a tym samym zmniejszenie poziomu bezrobocia. Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące <u>potencjały</u> (tabela 5): 1) w sferze społecznej: 1, 2 – wysoki kapitał młodych ludzi, który będzie stanowił podstawę zaplanowanych działań w zakresie pobudzenia przedsiębiorczości, a tym samym rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji przy wykorzystaniu lokalnych potencjałów. 2) w sferze gospodarczej: 1 – dobra dostępność komunikacyjna i bliska odległość od Rzeszowa stwarzająca możliwości w zakresie rynku zbytu świadczonych usług. 3) w sferze technicznej: 2 – zwłaszcza poprzez efektywne wykorzystanie do celów gospodarczych zdegradowanego technicznie oraz nieużytkowanego budynku.
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 1. <i>Poprawa warunków życia lokalnej społeczności.</i> Kierunek działania 1.2. <i>Zapewnianie dostępności do wysokiej jakości usług publicznych.</i> Cel rewitalizacji 2. <i>Wzmocnienie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców.</i> Kierunek działania 2.1. <i>Włączanie do życia społecznego osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną.</i> Kierunek działania 2.2. <i>Wspieranie aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców.</i> Kierunek działania 2.3. <i>Wzmacnianie kapitału społecznego dzieci i młodzieży.</i>
Powiązanie projektu z innymi projektami rewitalizacyjnymi oraz efektywność oddziaływania na obszar rewitalizacji i na realizację celów rewitalizacji	Projekt <i>Przedsiębiorczy mieszkańcy – wsparcie dla osób zamierzających założyć działalność gospodarczą i przedsiębiorców</i> wykazuje powiązanie z projektami podstawowymi w odniesieniu do zapewnienia dostępności do wysokiej jakości usług publicznych poprzez stworzenie kompleksowego narzędzia oferującego szeroki wachlarz informacji i doradztwa związany ze wsparciem przedsiębiorczości mieszkańców: • Projekt 1: <i>Kompleksowa rewitalizacja sołectwa Straszędzie w celu zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców;</i> • Projekt 5: <i>Edukacja dzieci i młodzieży – podniesienie kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy;</i> • Projekt 6: <i>Włączenie i aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;</i> • Projekt 7: <i>Wyrównanie szans na lepsze jutro.</i> Projekt efektywnie będzie oddziaływał na cały obszar rewitalizacji w sferze społecznej i gospodarczej oraz na 2 cele rewitalizacji poprzez zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych, włączanie do życia społecznego osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną, wspieranie aktywności społecznej oraz przedsiębiorczości mieszkańców oraz wzmacnianie kapitału społecznego dzieci i młodzieży.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich	Prognozowane rezultaty planowanych działań to: – pobudzenie i zwiększenie przedsiębiorczości mieszkańców; – aktywizacja społeczna i zawodowa osób pozostających bez pracy;

oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	– zmniejszenie liczby bezrobotnych i korzystających z pomocy społecznej; – poprawa jakości i rozszerzenie oferty usług publicznych o charakterze społecznym; – stworzenie atrakcyjnych warunków do inwestowania przez przedsiębiorstwa; – rozwój gospodarczy obszaru rewitalizacji. <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> 1. Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie – 8. 2. Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej – 12. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.
--	--

Tabela 10 Projekt podstawowy 4

Nazwa projektu	Organizacja przemysłu czasu wolnego mieszkańców obszaru rewitalizacji		
Lokalizacja	Gmina Lubenia (w tym obszar rewitalizacji)	Źródła finansowania	środki Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego: Edukacja kulturalna), środki prywatne, budżet państwa, budżet gminy
Szacowana wartość	0,5 mln zł		
Okres realizacji	2018–2023		
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Zakres rzeczowy projektu obejmuje szereg działań mających na celu wzrost dostępności do zajęć, wydarzeń, warsztatów i imprez kulturalnych, edukacyjnych, sportowych i rekreacyjnych, dostosowanych i skierowanych do zróżnicowanych grup odbiorców, w tym osób niepełnosprawnych i starszych. Ma to pozwolić na zwiększenie poziomu integracji wśród społeczności lokalnej, a także budowania relacji międzyludzkich. W realizację projektu włączeni zostaną wszyscy zainteresowani mieszkańcy i instytucje, a planowane wykorzystanie infrastruktury wspartej w działaniach rewitalizacyjnych pozwoli na wprowadzenie atrakcyjnego kalendarza wydarzeń, będącego odpowiedzią na zdiagnozowane problemy w sferze społecznej. Preferencyjnym kryterium uczestnictwa w projekcie jest zamieszkanie na obszarze rewitalizacji, jednak z projektu będą mogli korzystać również mieszkańcy z całej gminy.		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Lubenia, Gminny Ośrodek Kultury w Lubeni, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubeni, partnerzy społeczni		
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane <u>problemy</u> (w tabeli 5): 1) w <i>sferze społecznej</i>: 1, 2, 4, 5, 6 i 7 – poprzez aktywizację społeczną, integrację międzypokoleniową, wzmocnienie więzi społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji (w tym osób starszych i niepełnosprawnych). Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące <u>potencjały</u> (tabela 6): 1) w <i>sferze społecznej</i>: 1, 2 i 3 – aktywna działalność Domu Kultury w Straszycach oraz kapitał społeczny ludzi młodych, przyczyniające się do zwiększenia aktywności społecznej i zapewnienia możliwości udziału w życiu społecznym		

	osobom zagrożonym marginalizacją. 2) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 1 i 2 – korzystny udział terenów zagospodarowanych do pełnienia różnych funkcji na rzecz mieszkańców oraz lokalizacja Domu Kultury stanowiących bazę dla inicjatyw lokalnych, integracji międzypokoleniowej i wzmacniania więzi społecznych. 3) w sferze technicznej: 2 – dostępność zdegradowanego i nieużytkowanego budynku możliwego do przeznaczenia na cele społeczne dla mieszkańców. 4) w sferze środowiskowej: 1 i 2 – położenie na terenach chronionych o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych na rzecz stworzenia miejsca wypoczynku i rekreacji mieszkańców, a także organizacji form aktywnego spędzania czasu.
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 1. <i>Poprawa warunków życia lokalnej społeczności.</i> Kierunek działania 1.2. <i>Zapewnianie dostępności do wysokiej jakości usług publicznych.</i> Cel rewitalizacji 2. <i>Wzmocnienie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców.</i> Kierunek działania 2.1. <i>Włączanie do życia społecznego osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną.</i> Kierunek działania 2.2. <i>Wspieranie aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców.</i> Kierunek działania 2.3. <i>Wzmacnianie kapitału społecznego dzieci i młodzieży.</i>
Powiązanie projektu z innymi projektami rewitalizacyjnymi oraz efektywność oddziaływania na obszar rewitalizacji i na realizację celów rewitalizacji	Projekt <i>Organizacja przemysłu czasu wolnego mieszkańców obszaru rewitalizacji</i> wykazuje powiązanie z projektami podstawowymi w odniesieniu do działań związanych z kulturą, edukacją, sportem i rekreacją, wykorzystujących istniejącą i wspartą infrastrukturę na rzecz rozwiązywania zdiagnozowanych problemów (w szczególności w sferze społecznej i gospodarczej): • Projekt 1: <i>Kompleksowa rewitalizacja sołectwa Straszędzie w celu zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców;</i> • Projekt 5: <i>Edukacja dzieci i młodzieży – podniesienie kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy;</i> • Projekt 6: <i>Włączenie i aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;</i> • Projekt 7: <i>Wyrównanie szans na lepsze jutro.</i> Projekt efektywnie będzie oddziaływał na cały obszar rewitalizacji w sferze społecznej i gospodarczej oraz na 2 cele rewitalizacji poprzez zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych, włączanie do życia społecznego osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną, wspieranie aktywności społecznej oraz przedsiębiorczości mieszkańców oraz wzmacnianie kapitału społecznego dzieci i młodzieży.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty planowanych działań to: - rozwój aktywności społecznej mieszkańców i zaangażowania w sprawy lokalne; - włączenie społeczne osób wykluczonych społecznie i/lub zagrożonych ubóstwem; - zwiększenie udziału w życiu społecznym osób starszych i niepełnosprawnych; - wzmocnienie więzi społecznych mieszkańców; - zapewnienie atrakcyjnych możliwości spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych mieszkańców; - efektywne wykorzystanie tradycji i produktów lokalnych do integracji międzypokoleniowej mieszkańców; - wzrost tożsamości lokalnej. <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> 1. Liczba osób objętych wsparciem – 750. 2. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym

	objętych wsparciem w programie – 50.
	Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.

Tabela 11 Projekt podstawowy nr 5

Nazwa projektu	Edukacja dzieci i młodzieży – podniesienie kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy		
Lokalizacja	Gmina Lubenia (w tym obszar rewitalizacji)	Źródła finansowania	środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa IX. <i>Jakość edukacji i kompetencji w regionie</i> , Działanie 9.2 <i>Poprawa jakości kształcenia ogólnego</i>), budżet państwa, budżet gminy
Szacowana wartość	0,5 mln zł		
Okres realizacji	2018–2023		
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Zakres rzeczowy realizowanych zadań obejmuje działania mające na celu budowanie i rozwijanie kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy, rozwijanie pasji, talentów i zainteresowań, aktywności i inicjatywności obywatelskiej, integracji uczniów na terenie Gminy Lubenia (w tym uczniów Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Straszydlu – obszar rewitalizacji), do których zalicza się m.in.: 1) realizację projektów edukacyjnych w oparciu o postawy innowacyjne, kreatywne i pracy zespołowej; 2) organizację dodatkowych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych w zależności od aktualnych potrzeb; 3) prowadzenie zajęć w oparciu o nowatorskie rozwiązania; 4) organizację i prowadzenie kółek zainteresowań, warsztatów itp. 5) tworzenie warunków dla nauczania opartego na metodzie eksperymentu i zwiększenia wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych poprzez wyposażenie szkolnych pracowni; 6) podniesienie kompetencji i umiejętności kadry nauczycielskiej.		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Lubenia, placówki oświatowe		
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane <u>problemy</u> (w tabeli 5): 1) w sferze społecznej: 1, 2 i 5 – poprzez kompleksowe kreowanie możliwości do rozwoju swoich pasji, zainteresowań, talentów, kompetencji kluczowych kapitału społecznego młodych ludzi, a także wyrównywanie ich szans edukacyjnych. 2) w sferze gospodarczej: 1 – poprzez kształtowanie postaw przedsiębiorczych młodych ludzi. 3) w sferze środowiskowej: 1 – poprzez podniesienie świadomości ekologicznej oraz kształtowanie postaw proekologicznych ludzi młodych. Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące <u>potencjały</u> (tabela 5): 1) w sferze społecznej: 1 – wzmacnianie kompetencji kluczowych na rynku pracy młodych ludzi oraz zwiększanie ich szans życiowych.		
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje	Cel rewitalizacji 1. <i>Poprawa warunków życia lokalnej społeczności.</i> Kierunek działania 1.2. <i>Zapewnianie dostępności do wysokiej jakości usług publicznych.</i>		

projekt	Cel rewitalizacji 2. <i>Wzmocnienie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców.</i> Kierunek działania 2.2. <i>Wspieranie aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców.</i> Kierunek działania 2.3. <i>Wzmacnianie kapitału społecznego dzieci i młodzieży.</i>
Powiązanie projektu z innymi projektami rewitalizacyjnymi oraz efektywność oddziaływania na obszar rewitalizacji i na realizację celów rewitalizacji	Projekt <i>Edukacja dzieci i młodzieży</i> – podniesienie kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy wykazuje powiązanie z projektami podstawowymi w odniesieniu do wsparcia potencjału w postaci kapitału społecznego młodych osób: • Projekt 1: <i>Kompleksowa rewitalizacja sołectwa Straszędzie w celu zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców;</i> • Projekt 3: <i>Przedsiębiorczy mieszkańcy – wsparcie dla osób zamierzających założyć działalność gospodarczą;</i> • Projekt 4: <i>Organizacja przemysłu czasu wolnego mieszkańców obszaru rewitalizacji;</i> • Projekt 7: <i>Wyrównanie szans na lepsze jutro.</i> Projekt efektywnie będzie oddziaływał na cały obszar rewitalizacji w sferze społecznej i gospodarczej oraz na 2 cele rewitalizacji poprzez zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych, wspieranie aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców oraz wzmacnianie kapitału społecznego dzieci i młodzieży.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty planowanych działań to: - podniesienie kompetencji kluczowych uczniów i wyrównanie ich szans edukacyjnych; - wzmocnienie właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy; - poprawa jakości usług publicznych w zakresie edukacji na obszarze rewitalizacji; - aktywizacja społeczna ludzi młodych; - podniesienie jakości edukacji w placówce szkolnej. <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> 1. Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie – 12. 2. Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie – 120. 3. Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie – 3. 4. Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 3. 5. Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie – 3. 6. Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu – 12. 7. Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu – 120. 8. Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 3. 9. Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 3. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.

Tabela 12 Projekt podstawowy nr 6

Nazwa projektu	Włączenie i aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym		
Lokalizacja	Gmina Lubenia (w tym obszar rewitalizacji)	Źródła finansowania	środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa VIII. Integracja społeczna, Działanie 8.2 Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym prowadzona przez ośrodki pomocy społecznej/powiatowe centra pomocy rodzinie, Działanie 8.7 Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne), budżet państwa, budżet gminy
Szacowana wartość	0,5 mln zł		
Okres realizacji	2020–2023		
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Przedmiotowy zakres projektu obejmuje aktywne włączenie osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym (w szczególności mieszkańców obszaru rewitalizacji, w tym osób niepełnosprawnych oraz korzystających z Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa) poprzez wykorzystanie różnego rodzaju narzędzi i działań prowadzących do poprawy sytuacji życiowej oraz wzmocnienie szans na zatrudnienie. Projekt w swoim obszarze przewiduje realizację kompleksowych, zindywidualizowanych programów na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej, obejmujących szeroki katalog instrumentów o charakterze społecznym, zawodowym czy edukacyjnym, m.in.: 1. W obszarze społecznym – działania nakierowane na nabycie, przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji z zakresu zwiększenia zaradności i samodzielności życiowej, a także integracji społecznej i aktywności społecznej. Wskazany obszar obejmuje wdrożenie narzędzi takich jak m.in. specjalistyczne poradnictwo prawne i psychologiczne, wsparcie zindywidualizowane i grupowe związane z podniesieniem kompetencji życiowych i umiejętności społecznych. 2. W obszarze zawodowym – działania w tym obszarze ukierunkowane będą na świadczenie pomocy w podjęciu decyzji dotyczącej wyboru lub zmiany zawodu, nabycie kompetencji i kwalifikacji zawodowych oraz umiejętności istotnych z punktu widzenia obecnego rynku pracy poprzez m.in. zajęcia reintegracji zawodowej, poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy. 3. W obszarze zdrowotnym – interwencja ukierunkowana na złagodzenie lub całkowite wyeliminowanie barier zdrowotnych utrudniających funkcjonowanie w lokalnej społeczności lub powodujących oddalenie lub wykluczenie od rynku pracy, m.in. terapia psychologiczna, terapia uzależnień, psychoterapia w przypadku osób uzależnionych. Realizacja tego rodzaju działań będzie możliwa tylko z wykorzystaniem infrastruktury powstałej w ramach projektu podstawowego nr 1. W przebudowanym i rozbudowanym obiekcie realizowany będzie niniejszy projekt dla mieszkańców obszaru rewitalizacji zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym. Ponadto zapewnienie dostępu rewitalizowanym terenom do podstawowych usług komunalnych (wodociągu) umożliwi wyprowadzenie ich ze stanu kryzysowego poprzez zapewnienie godnych warunków życia, ułatwiając reintegrację i włączenie społeczne mieszkańców w ramach działań zaplanowanych w niniejszym projekcie. Istnieje możliwość realizacji projektu we współpracy z innymi gminami w ramach ZIT ROF, co uszczegóławiane będzie na etapie składania wniosku o dofinansowanie.		

Podmioty realizujące projekt	Gmina Lubenia, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubeni, gminy ROF
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane <u>problemy</u> (w tabeli 5): 1) w sferze społecznej: 3, 4, 5, 6, 7 i 8 – poprzez włączenie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych marginalizacją oraz zwiększenie ich szans na zatrudnienie oraz wysokość uzyskiwanych dochodów. 2) w sferze gospodarczej: 1 – poprzez prowadzenie wsparcia w zakresie aktywizacji zawodowej i kształtowania postaw przedsiębiorczych mieszkańców. Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące <u>potencjały</u> (tabela 5): 1) w sferze społecznej: 1 – realizacja projektu wpłynie na zwiększenie możliwości zatrudnienia ludzi młodych zamieszkujących na obszarze rewitalizacji. 2) w sferze gospodarczej: 1 – dostosowanie kwalifikacji i kompetencji mieszkańców do potrzeb rynku pracy wykorzystując niedaleką odległość od dużego ośrodka miejskiego, w którym istnieje możliwość znalezienia zatrudnienia.
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 1. <i>Poprawa warunków życia lokalnej społeczności.</i> Kierunek działania 1.2. <i>Zapewnianie dostępności do wysokiej jakości usług publicznych.</i> Cel rewitalizacji 2. <i>Wzmocnienie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców.</i> Kierunek działania 2.1. <i>Włączanie do życia społecznego osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną.</i> Kierunek działania 2.2. <i>Wspieranie aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców.</i>
Powiązanie projektu z innymi projektami rewitalizacyjnymi oraz efektywność oddziaływania na obszar rewitalizacji i na realizację celów rewitalizacji	Projekt <i>Włączenie i aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym</i> wykazuje powiązanie z projektami podstawowymi w odniesieniu do wsparcia osób w trudnej sytuacji życiowej w celu rozwiązania lub zniwelowania negatywnych zjawisk społecznych: • Projekt 1: <i>Kompleksowa rewitalizacja sołectwa Straszędzie w celu zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców;</i> • Projekt 3: <i>Przedsiębiorczy mieszkańcy – wsparcie dla osób zamierzających założyć działalność gospodarczą;</i> • Projekt 4: <i>Organizacja przemysłu czasu wolnego mieszkańców obszaru rewitalizacji;</i> • Projekt 7: <i>Wyrównanie szans na lepsze jutro.</i> Projekt efektywnie będzie oddziaływał na cały obszar rewitalizacji w sferze społecznej i gospodarczej oraz na 2 cele rewitalizacji poprzez zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych, włączanie do życia społecznego osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną oraz wspieranie aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: – włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją; – aktywizacja społeczna i zawodowa osób pozostających bez pracy; – zmniejszenie liczby bezrobotnych i korzystających z pomocy społecznej; – pobudzenie i zwiększenie aktywności społecznej; – poprawa jakości i rozszerzenie oferty usług publicznych o charakterze społecznym. <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> 1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 50.

	2. Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie – 2. 3. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 20. 4. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 5. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.
--	---

Tabela 13 Projekt podstawowy nr 7

Nazwa projektu	Wyrównanie szans na lepsze jutro		
Lokalizacja	Gmina Lubenia (w tym obszar rewitalizacji)	Źródła finansowania	środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa VIII. Integracja społeczna, Działanie 8.4 Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, Działanie 8.9 Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne), budżet państwa, budżet gminy
Szacowana wartość	0,5 mln zł		
Okres realizacji	2020–2023		
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Zakres projektu obejmuje zwiększenie dostępu dla mieszkańców obszaru rewitalizacji do specjalistycznych usług na rzecz wspierania rodziny, w której świadczone będą następujące usługi: - Praca z rodziną prowadzona w szczególności w formie: - konsultacji i poradnictwa specjalistycznego; - terapii i mediacji; - wsparcia specjalistycznego poprzez m.in. profilaktykę prozdrowotną, zdobywania umiejętności społecznych (w tym zaradności i aktywności społecznej), profilaktyki uzależnień; - grup wsparcia, w tym grup samopomocowych. - Pomocy w wychowaniu i opiece nad dziećmi w utworzonej świetlicy, w formie: - opiekuńczej, w tym tworzeniu i prowadzeniu kół zainteresowań (zgodnie z zapotrzebowaniem); - specjalistycznej, w tym m.in. zajęć socjoterapeutycznych, kompensacyjnych i korekcyjnych; - pracy podwórkowej w zakresie działań animacyjnych i socjoterapeutycznych (w tym realizacja zajęć rozwijających kompetencje kluczowe, tj.: kompetencje społeczne i obywatelskie oraz świadomość i ekspresję kulturalną). Realizacja tego rodzaju działań będzie możliwa tylko z wykorzystaniem infrastruktury powstałej w ramach projektu podstawowego nr 1. W przebudowanym i rozbudowanym obiekcie będzie prowadzona m.in. świetlica, w której realizowany będzie niniejszy projekt dedykowany dla rodzin zamieszkujących obszar rewitalizacji. Ponadto zapewnienie dostępu rewitalizowanym terenom do podstawowych usług komunalnych (wodociągu) umożliwi wyprowadzenie ich ze stanu kryzysowego poprzez zapewnienie godnych warunków życia rodzinom, ułatwiając reintegrację i ich włączenie społeczne w ramach działań zaplanowanych w niniejszym projekcie.		

	Istnieje możliwość realizacji projektu we współpracy z innymi gminami w ramach ZIT ROF, co uszczegóławiane będzie na etapie składania wniosku o dofinansowanie.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Lubenia, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubeni, gminy ROF
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane <u>problemy</u> (w tabeli 5): 1) w sferze społecznej: 3, 4, 5, 6, 7 i 8 – poprzez włączenie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych marginalizacją oraz zwiększenie ich szans na zatrudnienie. 2) w sferze gospodarczej: 1 – poprzez prowadzenie wsparcia w zakresie aktywizacji społecznej (w tym zawodowej). Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące <u>potencjały</u> (tabela 5): 1) w sferze społecznej: 1 – realizacja projektu wpłynie na zwiększenie możliwości zatrudnienia ludzi młodych zamieszkujących na obszarze rewitalizacji. 2) w sferze gospodarczej: 1 – dostosowanie kwalifikacji i kompetencji mieszkańców do potrzeb rynku pracy wykorzystując niedaleką odległość od dużego ośrodka miejskiego, w którym istnieje możliwość znalezienia zatrudnienia.
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 1. <i>Poprawa warunków życia lokalnej społeczności.</i> Kierunek działania 1.2. <i>Zapewnianie dostępności do wysokiej jakości usług publicznych.</i> Cel rewitalizacji 2. <i>Wzmocnienie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców.</i> Kierunek działania 2.1. <i>Włączanie do życia społecznego osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną.</i> Kierunek działania 2.2. <i>Wspieranie aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców.</i>
Powiązanie projektu z innymi projektami rewitalizacyjnymi oraz efektywność oddziaływania na obszar rewitalizacji i na realizację celów rewitalizacji	Projekt <i>Wyrównanie szans na lepsze jutro</i> wykazuje powiązanie z projektami podstawowymi w odniesieniu do wsparcia osób w trudnej sytuacji życiowej w celu rozwiązania lub zniwelowania negatywnych zjawisk społecznych: • Projekt 1: <i>Kompleksowa rewitalizacja sołectwa Straszędzie w celu zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców;</i> • Projekt 3: <i>Przedsiębiorczy mieszkańcy – wsparcie dla osób zamierzających założyć działalność gospodarczą;</i> • Projekt 4: <i>Organizacja czasu wolnego mieszkańców obszaru rewitalizacji;</i> • Projekt 6: <i>Włączenie i aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.</i> Projekt efektywnie będzie oddziaływał na cały obszar rewitalizacji w sferze społecznej i gospodarczej oraz na 2 cele rewitalizacji poprzez zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych, włączanie do życia społecznego osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną oraz wspieranie aktywności społecznej i rodzin.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: – włączenie społeczne rodzin wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją; – aktywizacja społeczna osób pozostających bez pracy; – zmniejszenie liczby bezrobotnych i korzystających z pomocy społecznej; – pobudzenie i zwiększenie aktywności społecznej; – poprawa jakości i rozszerzenie oferty usług publicznych o charakterze społecznym.

	<i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> 1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie – 50. 2. Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych, istniejących po zakończeniu projektu – 1. 3. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu – 2. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.
--	---

Wszystkie powyżej wskazane i opisane projekty podstawowe ze względu na zidentyfikowane w pogłębionej diagnozie obszaru problemy i potencjały (tabela 5) są **kluczowe dla powodzenia procesu rewitalizacji** oraz osiągnięcia założonych celów w dążeniu do wizji obszaru (planowanego efektu). Tylko kompleksowe działania odnoszące się do wszystkich sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, spowodują osiągnięcie efektu synergii w oddziaływaniu na sytuację kryzysową. Działania dotyczące wykreowania estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej (w tym obiektów), zapewnienia dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej (wodociąg), wzrostu wykorzystania odnawialnych źródeł energii celem obniżenia niskiej emisji, a także szereg działań o charakterze społecznym, gospodarczym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym i rekreacyjnym – umożliwią zniwelowanie wielu problemów w sferach interwencji rewitalizacji. Przyczyni się to do niwelowania zjawiska wykluczenia społecznego, zwiększenia aktywności i integracji społecznej oraz budowania relacji międzyludzkich, wzrostu przedsiębiorczości mieszkańców, a także różnicowania oferty usług i handlu na obszarze rewitalizacji. Kompleksowe i komplementarne działania polegające na wsparciu infrastruktury i przestrzeni publicznych przyczynią się do wzrostu jakości życia i dostępności do podstawowych usług publicznych, stwarzając warunki do realizacji działań o charakterze „miękkim”.

Część projektów podstawowych zostanie zrealizowana na terenie całej gminy (w tym również na wyznaczonym obszarze rewitalizacji). Są to przede wszystkim projekty „miękkie”, a także projekt nr 2 dotyczący rozwoju odnawialnych źródeł energii – gdyż tylko poprzez szeroką interwencję można osiągnąć efekt docelowy w postaci poprawy w zakresie sfery społecznej oraz ograniczenia niskiej emisji zanieczyszczeń. Zarówno działania inwestycyjne jak i społeczne realizowane przez podmioty z sektorów: społecznego, gospodarczego oraz publicznego, współfinansowane z różnych źródeł zewnętrznych, przyczynią się do osiągnięcia wizji obszaru: *Sołectwo Straszędzie – atrakcyjnym miejscem zamieszkania aktywnej społeczności lokalnej, umacniającej więzi społeczne, tworzącej zintegrowaną wspólnotę w funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej*.

Realizacja projektu rewitalizacyjnego w ramach działania 6.5 RPO WP jest ściśle powiązana z działaniami „miękkimi” (finansowanymi z EFS), co przedstawia tabela 14. Stworzenie warunków technicznych w przestrzeni poprzez remont, przebudowę oraz rozbudowę budynków użyteczności publicznej oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznej umożliwi pojęcie działań w celu rozwiązania zdiagnozowanych problemów, szczególnie w sferze społecznej i gospodarczej.

Wszystkie projekty o charakterze rewitalizacyjnym zostały zweryfikowane w trybie partycypacji społecznej. Pierwszą możliwością złożenia propozycji projektów rewitalizacyjnych i ich przedstawienia było przeprowadzenie otwartego naboru pomysłów na projekty rewitalizacyjne, które można było składać za pomocą fiszek projektowych. Ponadto podstawowe założenia dokumentu (w tym zakres rzeczowy projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających) były wypracowywane, konsultowane i opiniowane z różnymi grupami interesariuszami rewitalizacji – mieszkańcami obszarów rewitalizacji skupionymi w sektorach społecznym, gospodarczym i publicznym, potencjalnymi partnerami projektów rewitalizacyjnych oraz Zespołem ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia podczas spotkań partycypacyjnych (wywiady grupowe połączone z warsztatami z mieszkańcami, badanie ankietowe oraz posiedzenia i szkolenie Zespołu ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji). Następnie opracowane projekty zostały zweryfikowane podczas konsultacji społecznych projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji (uwagi można było składać za pomocą formularza uwag oraz ustnie do protokołu) oraz spotkania otwartego dla interesariuszy rewitalizacji. Ponadto uzupełniony Lokalny Program Rewitalizacji zgodnie z oceną dokonaną przez Departament Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego – Zespół ds. Rewitalizacji w sprawie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023 został ponownie zweryfikowany podczas

konsultacji społecznych (uwagi można było składać za pomocą formularza uwag oraz ustnie do protokołu).

Tabela 14 Komplementarność projektów EFRR planowanych do finansowania w ramach działania 6.5 RPO WP 2014–2020 i projektów EFS

Projekt z EFRR planowany do finansowania w ramach działania 6.5 RPO WP 2014–2020	Projekt(y) planowane do finansowania z EFS
Tytuł projektu: <i>Kompleksowa rewitalizacja sołectwa Straszędzie w celu zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców</i>	Tytuł projektu/projektów wraz z podaniem źródła finansowania (Program, Działanie) 1. <i>Przedsiębiorczy mieszkańcy – wsparcie dla osób zamierzających założyć działalność gospodarczą</i> – RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa VII. Regionalny rynek pracy, Działanie 7.7 Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne. 2. <i>Włączenie i aktywizacja społeczno-zawodowa – mieszkańców zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym</i> – RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa VIII. Integracja społeczna, Działanie 8.2 Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym prowadzona przez ośrodki pomocy społecznej/powiatowe centra pomocy rodzinie, Działanie 8.7 Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne. 3. <i>Wyrównanie szans na lepsze jutro</i> – RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa VIII. Integracja społeczna, Działanie 8.4 Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, Działanie 8.9 Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne. 4. <i>Edukacja dzieci i młodzieży – podniesienie kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy</i> – RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa IX. Jakość edukacji i kompetencji w regionie, Działanie 9.2 Poprawa jakości kształcenia ogólnego.
Wskazanie miejsca realizacji na obszarze rewitalizowanym: sołectwo Straszędzie	
Opis wpływu projektów na zdiagnozowaną sytuację kryzysową, w szczególności w sferze społecznej Zaplanowane do realizacji zadania w ramach projektu inwestycyjnego z działania 6.5 dotyczące przebudowy i modernizacji zdegradowanego, nieużytkowanego i jedyne go możliwego do wykorzystania obiektu zlokalizowanego na obszarze rewitalizacji oraz zapewnienie dostępu mieszkańcom terenów rewitalizowanych do podstawowej infrastruktury komunalnej w zakresie sieci wodociągowej, a także szereg działań o charakterze społecznym, gospodarczym, edukacyjnym, kulturalnym, rekreacyjnym i zdrowotnym w ramach wskazanych projektów „miękkich” finansowanych z EFS w ramach RPO WP 2014–2020 – umożliwią rozwiązanie wielu kluczowych problemów mieszkańców na obszarze rewitalizacji (zdiagnozowanych w II części rozdział 3. <i>Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych</i>). Jednym z głównych problemów mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji, wpływającym na trudne warunki ich życia, jest brak sieci wodociągowej. Mieszkańcy w zakresie dostępności do wody zmuszeni są do korzystania ze studni, do których ze względu na brak odpowiednich zabezpieczeń oraz ich niski stan techniczny dostają się różnego rodzaju zanieczyszczenia, powodując obniżenie jakości czerpanej wody, a także wzrasta zagrożenie przenoszenia chorób zakaźnych i układu pokarmowego. Ponadto w okresie letnim jest znacznie ograniczony dostęp do bieżącej wody z powodu obniżania się wód w studniach. Taka negatywna sytuacja w zakresie braku i/lub ograniczonej dostępności do podstawowej infrastruktury komunalnej przyczynia się do pogłębiania oraz nawarstwiania się problemów społecznych, związanych z niekorzystnymi trendami demograficznymi (malejąca liczba ludności: 1 931 mieszkańców	

w 2012 r., a w 2016 r. – 1 869 mieszkańców; ujemny przyrost naturalny na 100 osób w 2016 r.: -0,32 oraz saldo migracji na 100 osób w 2016 r.: -0,59), a także gospodarczych, związanych z brakiem odpowiednich warunków technicznych do rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców i zakładania działalności gospodarczych, a tym samym wzrostu dochodów. W związku z tym budowa oraz przebudowa przewodów lub urządzeń wodociągowych na obszarze rewitalizacji, spowoduje znaczną poprawę warunków życia i pracy na tym terenie, umożliwiając tym samym realizację projektów społecznych związanych z aktywizacją, integracją, tożsamością lokalną oraz włączeniem społecznym osób zagrożonych marginalizacją. Bez zapewnienia dostępu do najbardziej podstawowych potrzeb wynikających z funkcji życiowych mieszkańców w zakresie dostępu do wody, nie ma możliwości skutecznej i efektywnej pomocy w zakresie innych problemów społecznych dotyczących ubóstwa, patologii społecznych czy marginalizacji społecznej. Potrzeby wyższego rzędu aktywizują się dopiero po zaspokojeniu potrzeb podstawowych, dlatego realizacja tego zadania przyczyni się do rozwiązania wielu innych problemów o charakterze społecznym.

Z uwagi na brak lub ograniczoną dostępność podstawowej infrastruktury komunalnej, na terenie sołectwa Straszędzie nie ma odpowiednich obiektów/budynków możliwych do wykorzystania do realizacji działań społecznych w ramach procesu rewitalizacji. Jednym z obiektów jest Dom Kultury w Straszędzi wraz z filią Gminnej Biblioteki Publicznej. Oferta świadczona przez ww. instytucję na rzecz mieszkańców obejmuje zajęcia sportowe, rekreacyjne, kulturalne i edukacyjne, a także jest miejscem spotkań zespołów, grup nieformalnych i stowarzyszeń. Ze względu na pełnione funkcje i ograniczoną dostępną przestrzeń nie ma możliwości organizacji tam działań dotyczących pomocy osobom wykluczonym społecznie, wsparcia specjalistycznego rodzin czy przedsięwzięć związanych z aktywizacją gospodarczą i zawodową mieszkańców. Jedynym dostępnym obiektem jest zdegradowany i nieużytkowany budynek, który wymaga przeprowadzenia kompleksowych robót budowlanych, związanych z jego przebudową i adaptacją do pełnienia nowych funkcji społecznych i gospodarczych. Realizacja tego typu zadań inwestycyjnych w ramach projektu spowoduje stworzenie komfortowej, funkcjonalnej i niezbędnej przestrzeni do wdrożenia projektów „miękkich” planowanych do sfinansowania m.in. z RPO WP 2014–2020. Działania dotyczące włączenia i aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (zaplanowane z ramach projektu z działania 8.1 lub 8.7 RPO WP 2014–2020), specjalistycznych usług na rzecz wspierania rodziny (zaplanowane z ramach projektu z działania 8.4 lub 8.9 RPO WP 2014–2020), w zakresie doradczo-szkoleniowym i finansowym dla osób planujących założyć i prowadzić działalność gospodarczą (zaplanowane w ramach projektu z działania 7.7 RPO WP 2014–2020), a także mające na celu budowanie i rozwijanie kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy, rozwijanie pasji, talentów i zainteresowań, aktywności i inicjatywności obywatelskiej oraz integracji uczniów (zaplanowane w ramach projektu z działania 9.2 RPO WP 2014–2020 – projekt realizowany będzie przy wykorzystaniu placówek oświatowych, w tym Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Straszędzi zlokalizowanej na obszarze rewitalizacji) przyczynią się do rozwiązania następujących problemów, określonych na podstawie danych statystycznych w tabeli 5. *Zidentyfikowane problemy oraz potencjały na wyznaczonym obszarze rewitalizacji w Gminie Lubenia:*

- *niekorzystnych tendencji demograficznych – ujemne saldo migracji, spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym* (kategoria demografia: saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w 2014 r. dla obszaru rewitalizacji: -0,31, dla województwa podkarpackiego: -0,11) – poprzez zapewnienie rodzinom, w tym dzieciom i młodzieży oraz osobom starszym odpowiedniej dostępności do wysokiej jakości usług o charakterze społecznym, kulturalnym, rekreacyjnym czy zdrowotnym, sprzyjających aktywności i integracji (w tym „międzypokoleniowej”), zagospodarowaniu ich czasu wolnego w ramach prowadzenia świetlicy czy wsparcia specjalistycznego rodzin, które zostały zaplanowane w ramach projektu podstawowego nr 7. Ponadto w ramach projektu podstawowego nr 5 wsparty zostanie kapitał społeczny ludzi młodych, poprzez poprawę jakości kształcenia w zakresie budowania i rozwijania kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy, pozwalający na stworzenie warunków do rozwoju ich aktywności społecznej i gospodarczej.
- *wysokiej liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej – w szczególności z powodów: bezrobocia, niepełnosprawności, ubóstwa, długotrwałej lub ciężkiej choroby i alkoholizmu; niekorzystnego udziału osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych) zarejestrowanych*

w ludności w wieku produkcyjnym (kategoria rynek pracy: liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem w 2014 r. dla obszaru rewitalizacji: 62,5%, dla województwa podkarpackiego: 61,5%) – poprzez zapewnienie kompleksowych działań w obszarach: społecznym, zawodowym i zdrowotnym dla mieszkańców najbardziej potrzebujących wsparcia, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, wykorzystując różnego rodzaju narzędzia prowadzące do poprawy ich sytuacji życiowej oraz wzmocnienia szans na zatrudnienie, które zaplanowane zostały w ramach projektu podstawowego nr 6;

- niskiej integracji mieszkańców oraz niedostatecznej aktywności społecznej i zaangażowania w sprawy publiczne – niska liczba organizacji pozarządowych oraz frekwencja w wyborach prezydenckich (kategoria integracja społeczna: liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania dane dla 2013 r. dla obszaru rewitalizacji: 0,10, dla województwa podkarpackiego: 0,33) – poprzez zapewnienie różnorodnych form pracy z rodziną, a także pracę podwórkową w zakresie działań animacyjnych i socjoterapeutycznych (określonych w projekcie podstawowym nr 7), sprzyjających aktywności nie tylko dzieci i młodzieży, ale także ich otoczenia, dzięki czemu mieszkańcy angażować się będą również w inne projekty rewitalizacyjne. Ponadto w ramach projektu podstawowego nr 5 wsparty zostanie kapitał społeczny ludzi młodych, poprzez poprawę jakości kształcenia w szczególności w zakresie budowania i rozwijania kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy, w szczególności w obszarze kompetencji społecznych;
- niskich dochodów mieszkańców – dochód podatkowy gminy niższy w porównaniu do średnich dla powiatu rzeszowskiego, województwa podkarpackiego i Polski; niedostatecznej przedsiębiorczości mieszkańców – niska liczba podmiotów gospodarczych istniejących i nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON; niedostatecznego różnicowania handlu i usług; braku miejsc dostosowanych do prowadzenia działalności gospodarczej; braku kompleksowego systemu wspierania aktywności gospodarczej mieszkańców (kategoria podmioty gospodarcze: liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski w 2014 r. dla obszaru rewitalizacji: 0,052, dla województwa podkarpackiego: 0,6) – poprzez wdrożenie kompleksowego systemu wsparcia przedsiębiorczości, w ramach którego udzielane będzie zindywidualizowane wsparcie o charakterze doradczo-szkoleniowym, bezzwrotne dotacje na rozwój przedsiębiorczości oraz wsparcie finansowe w postaci wsparcia pomostowego wraz z usługami doradczo-szkoleniowymi. Działania te zostały zaplanowane w ramach projektu podstawowego nr 3. Ponadto w ramach projektu podstawowego nr 5 wsparty zostanie kapitał społeczny ludzi młodych, poprzez poprawę jakości kształcenia w zakresie budowania i rozwijania kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy, w szczególności w obszarze innowacyjności i przedsiębiorczości.

Podsumowując – wdrożenie wszystkich działań w ramach ww. projektów stanowi kompleksową koncepcję wyprowadzenia sołectwa Straszędzie (wyznaczonego obszaru rewitalizacji) ze stanu kryzysowego oraz rozwiązania wskazanych problemów społecznych. Zaplanowane zadania są odpowiedzią na: pogłębiające się negatywne trendy demograficzne, spowodowane brakiem dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej, a zachodzące, pomimo atrakcyjnej lokalizacji w niedalekiej odległości od Rzeszowa. Zapewnienie odpowiednich warunków technicznych i przestrzenno-funkcjonalnych spowoduje zwiększenie aktywności i integracji społecznej, budowania relacji międzyludzkich oraz tożsamości lokalnej, niwelowania zjawiska wykluczenia społecznego, pobudzenia przedsiębiorczości i wzrostu zatrudnienia, a także różnicowania oferty handlu i usług na obszarze rewitalizacji.

Uzasadnienie niezbędności projektów dla realizacji założonych celów programu rewitalizacji

Realizacja niniejszych projektów jest niezbędna dla realizacji założonych następujących celów rewitalizacji:

- Cel rewitalizacji 1. *Poprawa warunków życia lokalnej społeczności.*

Działania związane z przebudową i remontem zdegradowanego budynku w celu nadania mu nowych funkcji społecznych i gospodarczych wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, a także budową oraz przebudową przewodów i urządzeń wodociągowych w celu zapewnienia dostępu mieszkańcom terenów rewitalizowanych do podstawowej infrastruktury komunalnej, spowodują poprawę warunków życia lokalnej społeczności. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości podstawowych usług komunalnych oraz stworzenie

atrakcyjnych warunków do mieszkania, pracy i wypoczynku poprzez rozszerzenie świadczonych usług społecznych i gospodarczych są niezbędnymi działaniami wpływającymi na jakość i warunki życia mieszkańców. Przedmiotowy projekt inwestycyjny z działania 6.5 oraz komplementarne projekty „miękkie” finansowane z RPO WP 2014–2020 są niezbędnymi elementami szerszej koncepcji działań rewitalizacyjnych, ponieważ bez zapewnienia mieszkańcom dostępu do wody oraz adaptacji zdegradowanego budynku do wdrożenia działań społecznych nie zostanie osiągnięty ww. cel oraz obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z sytuacji kryzysowej. Wskazane działania w ramach projektu z działania 6.5 wpisują się i realizują kierunki działań związane z kształtowaniem atrakcyjnej i estetycznej przestrzeni publicznej, zapewnianiem dostępności do wysokiej jakości usług publicznych, a także ochroną środowiska i ograniczaniem niskiej emisji zanieczyszczeń oraz składają się na osiągnięcie celu rewitalizacji 1. *Poprawa warunków życia lokalnej społeczności.*

- Cel rewitalizacji 2. *Wzmocnienie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców.*

Wykorzystanie zdegradowanego i nieużytkowanego budynku zlokalizowanego na obszarze rewitalizacji do działań rewitalizacyjnych o charakterze społecznym i gospodarczym oraz zapewnienie odpowiednich warunków technicznych i przestrzenno-funkcjonalnych poprzez budowę i przebudowę sieci wodociągowej na terenach rewitalizowanych, a także wykorzystanie powstałej infrastruktury do realizacji zaplanowanych działań społecznych spowoduje rozwój przedsiębiorczości, aktywności i integracji społecznej, włączenie do życia społecznego osób wykluczonych, a także wzmocnienie kapitału społecznego dzieci i młodzieży oraz wsparcie rodzin. Bez stworzenia podstawowych warunków do realizacji tego typu działań, nie jest możliwe włączenie mieszkańców i innych interesariuszy do aktywnego udziału i współuczestnictwa w planowanych działaniach rewitalizacyjnych. W związku z tym wskazane działania dotyczące specjalistycznych usług, w zakresie pracy z rodziną, kompleksowych działań w obszarach: społecznym, zawodowym i zdrowotnym dla mieszkańców najbardziej potrzebujących wsparcia, w zakresie doradczo-szkoleniowym i finansowym dla osób planujących założyć i prowadzić działalność gospodarczą, a także mające na celu budowanie i rozwijanie kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy, rozwijanie pasji, talentów i zainteresowań, aktywności i inicjatywności obywatelskiej oraz integracji uczniów są niezbędnymi elementami służącym wzmocnieniu aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców, bez których niemożliwe jest osiągnięcie założonych efektów. Powyższe działania społeczne wpisują się w wyznaczone kierunki działań dotyczące włączania do życia społecznego osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną, wspierania aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców, wzmacniania kapitału społecznego dzieci i młodzieży, a także wspólnie przyczyniają się do osiągnięcia celu rewitalizacji 2. *Wzmocnienie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców.*

Opis komplementarności projektów

Pogłębiona diagnoza wyznaczonego obszaru rewitalizacji wykazała kumulację problemów społecznych i gospodarczych, a także przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych, które doprowadziły do sytuacji kryzysowej na tym terenie. W związku z tym zaplanowano realizację kompleksowych działań rewitalizacyjnych m.in. w ramach projektu inwestycyjnego z działania 6.5 oraz projektów społecznych z EFS w ramach RPO WP 2014–2020, których komplementarność jest istotnym elementem wpływającym na sukces procesu rewitalizacji, tj. wyprowadzenie sołectwa Straszędzie jako obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

Działania dotyczące włączenia i aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (zaplanowane z ramach projektu z działania 8.1 lub 8.7 RPO WP 2014–2020), specjalistycznych usług na rzecz wspierania rodziny (zaplanowane z ramach projektu z działania 8.4 lub 8.9 RPO WP 2014–2020), w zakresie doradczo-szkoleniowym i finansowym dla osób planujących założyć i prowadzić działalność gospodarczą (zaplanowane w ramach projektu z działania 7.7 RPO WP 2014–2020), a także mające na celu budowanie i rozwijanie kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy, rozwijanie pasji, talentów i zainteresowań, aktywności i inicjatywności obywatelskiej oraz integracji uczniów (zaplanowane w ramach projektu z działania 9.2 RPO WP 2014–2020 – projekt realizowany będzie przy wykorzystaniu placówek oświatowych, w tym Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Straszędzie zlokalizowanej na obszarze rewitalizacji) dopełniają się tematycznie, ponieważ rozwiązują zdiagnozowane i wskazane w powyższej części tabeli główne problemy społeczne i gospodarcze

mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wdrożenie różnego rodzaju działań społecznych i inwestycyjnych ma na celu zapewnienie komplementarności problemowej i przeciwdziałanie fragmentacji działań (np. tzw. „rewitalizacji technicznej” czy „rewitalizacji społecznej”), koncentrując się na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu w sołectwie Straszędzie.

Niemniej jednak projekty „miękkie” pełnią wiodącą funkcję w relacji do projektu inwestycyjnego zaplanowanego do realizacji z działania 6.5, ponieważ wykonanie infrastruktury zostało zaplanowane w zakresie niezbędnym do wdrożenia przedsięwzięć społecznych i rozwiązania kluczowych problemów mieszkańców. Uzasadnieniem dla adaptacji i modernizacji nieużytkowanego, zdegradowanego budynku wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia oraz budowy urządzeń i przewodów wodociągowych, umożliwiających zapewnienie mieszkańcom dostępu do bieżącej wody jest niedostateczna istniejąca infrastruktura, która mogłaby zostać wykorzystana do projektów „miękkich” finansowanych z EFS w ramach RPO WP 2014–2020. Realizacja tych działań musiałaby się odbywać poza wyznaczonym obszarem rewitalizacji, więc nie byłyby one skoncentrowane przestrzennie. Wykonanie niezbędnych prac budowlanych umożliwi koncentrację ww. działań społecznych na obszarze rewitalizacji oraz wdrożenie projektów skierowanych do mieszkańców tego terenu. Takie podejście spowoduje, że projekty te będą oddziaływać na cały obszar objęty kryzysem, a nie punktowo, w pojedynczych miejscach na terenie całej gminy, gdzie np. dostępna jest niezbędna infrastruktura do prowadzenia tego rodzaju działań. Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej interwencji jest także to, aby zaplanowane działania nie skutkowały przenoszeniem tych problemów na inne obszary gminy.

Zaplanowanie realizacji projektów społecznych jako projektów podstawowych nr 3, 6 i 7 w latach 2020–2023 umożliwi ich synchronizację czasową z projektem podstawowym nr 1 o charakterze inwestycyjnym z działania 6.5, który będzie realizowany w latach 2018–2020. W ten sposób efektywnie wykorzystana zostanie infrastruktura powstała w ramach przedmiotowego projektu. Gmina Lubenia będzie również wykorzystywała ją do realizacji innych projektów społecznych wpisanych do Lokalnego Programu Rewitalizacji (m.in. projektu podstawowego nr 4 *Organizacja przemysłu czasu wolnego mieszkańców obszaru rewitalizacji* dotyczącego organizacji zajęć, wydarzeń, warsztatów i imprez kulturalnych, edukacyjnych, sportowych i rekreacyjnych, dostosowanych i skierowanych do zróżnicowanych grup odbiorców, w tym osób niepełnosprawnych i starszych), a finansowanych z innych źródeł zewnętrznych lub środków własnych (również tych, na które nie uda się pozyskać dofinansowania ze środków RPO WP 2014–2020 z uwagi na ograniczoną dostępność środków finansowych). Taka koncepcja przyczyni się do zbilansowania finansowania projektów oraz wskazuje na efektywne i skuteczne zarządzanie powstałą infrastrukturą po zakończeniu realizacji projektów „miękkich” finansowanych z perspektywy finansowej UE na lata 2014–2020. Ponadto, w celu wzmocnienia efektu procesu rewitalizacji w ramach projektów podstawowych zaplanowano działanie finansowane z EFRR w ramach RPO WP 2014–2020 *Wsparcie rozwoju OZE na terenie ROF – projekt parasolowy* dotyczący wykonania instalacji fotowoltaicznych, który ma bezpośredni wpływ na rewitalizowany obszar poprzez redukcję poziomu emisji szkodliwych gazów i pyłów do atmosfery, a także redukcję kosztów energii w gospodarstwach domowych, co spowoduje poprawę jakości i warunków do zamieszkania.

Źródło: Opracowanie własne

Projekty podstawowe zaplanowane w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji obejmują współfinansowanie z różnych źródeł, w tym m.in. ze środków Unii Europejskiej (EFRR i EFS), krajowych środków publicznych oraz środków prywatnych, warunkując konstrukcję ukierunkowaną na osiągnięcie zaplanowanych efektów założonych w dokumencie. Dla udokumentowania pewności realizacji projektów podstawowych, których realizacja jest kluczowa w kontekście wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego wskazano również alternatywne, możliwe do uzyskania środki zewnętrzne w przypadku niepowodzenia otrzymania dofinansowania ze źródła podstawowego (tabela 15).

Tabela 15 Podstawowe i alternatywne źródła finansowania podstawowych projektów rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa projektu podstawowego	Podstawowe źródła finansowania	Alternatywne źródła finansowania
1.	<i>Kompleksowa rewitalizacja sołectwa Straszędzie w celu zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców</i>	Środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa VI. <i>Spójność przestrzenna i społeczna</i> , Działanie 6.5 <i>Rewitalizacja przestrzeni regionalnej – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne</i>), budżet państwa, budżet gminy, środki prywatne	EFROW (PROW 2014–2020, Działanie 7 <i>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</i> , typy operacji: Gospodarka wodno-ściekowa; Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne; Kształtowanie przestrzeni publicznej)
2.	<i>Wsparcie rozwoju OZE na terenie ROF – projekt parasolowy</i>	Środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa III. <i>Czysta energia</i> , Działanie 3.4 <i>Rozwój OZE – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne</i>), budżet państwa, budżet gminy, środki prywatne	WFOŚiGW (Program: Poprawa jakości powietrza KAWKA – Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii; Program: Przyjazny dom)
3.	<i>Przedsiębiorczy mieszkańcy – wsparcie dla osób zamierzających założyć działalność gospodarczą i przedsiębiorców</i>	Środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa VII. <i>Regionalny rynek pracy</i> , Działanie 7.7 <i>Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne</i>), budżet gminy	Środki Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (Program FIO na lata 2014–2020, Priorytet 1. <i>Małe inicjatywy</i> , Priorytet 2. <i>Aktywne społeczeństwo</i> , Priorytet 3. <i>Aktywni obywatele</i> , Priorytet 4. <i>Silne organizacje pozarządowe</i>), EFROW (PROW 2014–2020, Działanie 19 <i>Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER</i> (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność), budżet gminy, środki prywatne, środki organizacji pozarządowych
4.	<i>Organizacja przemysłu czasu wolnego mieszkańców obszaru rewitalizacji</i>	Środki Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego: Edukacja kulturalna), środki prywatne, budżet gminy	Środki Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (Program FIO na lata 2014–2020, Priorytet 1. <i>Małe inicjatywy</i> , Priorytet 2. <i>Aktywne społeczeństwo</i> , Priorytet 3. <i>Aktywni obywatele</i> , Priorytet 4. <i>Silne organizacje pozarządowe</i>), EFROW (PROW 2014–2020, Działanie 19 <i>Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER</i> (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność), środki organizacji pozarządowych
5.	<i>Edukacja dzieci i młodzieży – podniesienie kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku</i>	Środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa IX. <i>Jakość edukacji i kompetencji w regionie</i> , Działanie 9.2 <i>Poprawa jakości kształcenia ogólnego</i>), budżet gminy	Środki Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (Program FIO na lata 2014–2020, Priorytet 1. <i>Małe inicjatywy</i> , Priorytet 2. <i>Aktywne społeczeństwo</i> , Priorytet 3. <i>Aktywni obywatele</i> , Priorytet 4. <i>Silne organizacje</i>

	<i>pracy</i>		<i>pozarządowe), budżet gminy, środki prywatne, środki organizacji pozarządowych</i>
6.	<i>Włączenie i aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym</i>	środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa VIII. <i>Integracja społeczna</i> , Działanie 8.2 <i>Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym</i> prowadzona przez ośrodki pomocy społecznej/powiatowe centra pomocy rodzinie, Działanie 8.7 <i>Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym</i> – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne), budżet państwa, budżet gminy	Środki Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (Program FIO na lata 2014–2020, Priorytet 1. <i>Małe inicjatywy</i> , Priorytet 2. <i>Aktywne społeczeństwo</i> , Priorytet 3. <i>Aktywni obywatele</i> , Priorytet 4. <i>Silne organizacje pozarządowe</i>), EFRROW (PROW 2014–2020, Działanie 19 <i>Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER</i> (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność), budżet gminy, środki prywatne, środki organizacji pozarządowych
7.	<i>Wyrównanie szans na lepsze jutro</i>	środki UE (RPO WP na lata 2014–2020, Oś priorytetowa VIII. <i>Integracja społeczna</i> , Działanie 8.4 <i>Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej</i> , Działanie 8.9 <i>Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej</i> – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne), budżet państwa, budżet gminy	Środki Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (Program FIO na lata 2014–2020, Priorytet 1. <i>Małe inicjatywy</i> , Priorytet 2. <i>Aktywne społeczeństwo</i> , Priorytet 3. <i>Aktywni obywatele</i> , Priorytet 4. <i>Silne organizacje pozarządowe</i>), EFRROW (PROW 2014–2020, Działanie 19 <i>Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER</i> (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność), budżet gminy, środki prywatne, środki organizacji pozarządowych

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć

Uzupełnieniem listy podstawowych projektów rewitalizacyjnych jest charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych (tabela 16), realizujących określone kierunki działań, które mają na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Należy również zaznaczyć, że wzmacniają one zaplanowane efekty procesu rewitalizacji w odniesieniu do rozwoju społeczno-gospodarczego całej gminy.

Tabela 16 Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Charakterystyka tematyczna przedsięwzięcia	Powiązanie z celami rewitalizacji i kierunkami działań
1.	<i>Wykorzystanie technologii opartej o odnawialne źródła energii oraz prowadzenie działań termomodernizacyjnych przyczyniających się do efektywnego wykorzystania energii w budynkach użyteczności publicznej, działalności gospodarczych i mieszkaniowych</i>	Zakres projektu przewiduje budowę, przebudowę i modernizację (w tym zakup urządzeń) infrastruktury, służącej do wytwarzania energii elektrycznej i/lub ciepłej pochodzącej z odnawialnych źródeł energii oraz budowę i montaż instalacji służącej do produkcji biokomponentów i biopaliw. Dodatkowo planuje się działania związane z głęboką modernizacją energetyczną budynków użyteczności publicznej, a także obiektów, w których prowadzona lub planowana do prowadzenia jest działalność gospodarcza.	CEL REWITALIZACJI I KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1. KIERUNEK DZIAŁANIA 1.3.
2.	<i>Rozwój działalności obiektów świadczących usługi rozrywkowe, rekreacyjne i/lub edukacyjne dla młodzieży</i>	Działania rewitalizacyjne będą stwarzać dla młodych mieszkańców szanse na uzyskanie wysokiego poziomu edukacji, znalezienie dobrej pracy oraz możliwość korzystania z ciekawej oferty rozrywkowej i rekreacyjnej. Projekty powinny dotyczyć usług przemysłu czasu wolnego – młodzież musi mieć atrakcyjną ofertę, dostosowaną do istniejących potrzeb. Możliwość wyboru formy spędzenia czasu wolnego po szkole lub pracy jest bardzo ważnym kryterium decydującym o wyborze miejsca zamieszkania. Projekty powinny tworzyć miejsca spotkań i integracji mieszkańców.	CEL REWITALIZACJI I KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1. KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2. CEL REWITALIZACJI II KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. KIERUNEK DZIAŁANIA 2.3.
3.	<i>Aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną</i>	Przedsięwzięcie przewiduje wykorzystanie narzędzi monitorowania bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców poprzez ścisłą współpracę z różnymi instytucjami działającymi w sferze społecznej, szczególnie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, który będzie wdrażał różnorodne programy służące aktywizacji zawodowej i społecznej osób zagrożonych lub wykluczonych społecznie za pomocą instrumentów mających na celu aktywizację w sferze społecznej, edukacyjnej i zawodowej. Projekty zakładać będą również propagowanie idei wolontariatu oraz wsparcie merytoryczne i techniczne dla nowo powstałych i już działających organizacji pozarządowych, jak również ścisłe nawiązanie współpracy międzysektorowej, przyczyniającej się do wzrostu integracji społecznej różnych grup interesariuszy.	CEL REWITALIZACJI I KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2. CEL REWITALIZACJI II KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1. KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1.
4.	<i>Organizowanie zajęć rekreacyjnych i sportowych dla mieszkańców</i>	Zakres rzeczowy przedsięwzięcia obejmuje organizację i rozszerzenie oferty działań sportowych i rekreacyjnych (szczególnie w obiektach/przestrzeniach rewitalizowanych) na rzecz społeczności lokalnej poprzez podjęcie współpracy	CEL REWITALIZACJI II KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1. KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2.

		z klubami sportowymi oraz instytucjami/podmiotami działającymi na rzecz promowania zdrowego i aktywnego trybu życia oraz włączenia różnych grup społecznych do regularnej aktywności fizycznej. W ramach działań przewidziane zostaną m.in. zajęcia sportowe dla uczniów z elementami gimnastyki korekcyjno-kompensacyjnej.	KIERUNEK DZIAŁANIA 2.3.
5.	<i>Zagospodarowanie i adaptacja przestrzeni w obszarach wypoczynkowo-rekreacyjnych oraz prowadzenia aktywności społecznej i gospodarczej</i>	Zakres przedsięwzięcia obejmuje kompleksowe, bezpieczne, funkcjonalne i estetyczne zagospodarowanie i/lub zaadaptowanie (w tym w obiekty małej architektury) przestrzeni publicznych oraz prowadzenie działalności gospodarczych i społecznych w sposób atrakcyjny dla ich użytkowników. Teren gminy charakteryzuje się miejscami zdegradowanymi lub niezagospodarowanymi, które wymagają uporządkowania, adaptacji i udostępnienia.	CEL REWITALIZACJI I KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1. CEL REWITALIZACJI II KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2.
6.	<i>Tworzenie i rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej</i>	Przedsięwzięcie polega na budowie oraz modernizacji, przebudowie i/lub remoncie wraz z doposażeniem istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych na rzecz różnych grup interesariuszy rewitalizacji (w tym dostosowanie do potrzeb sportu osób niepełnosprawnych). W ramach zadania zakłada się rozbudowę istniejącego placu zabaw w sołectwie Straszędzie (obszar rewitalizacji), utwardzenie terenu, utworzenie miasteczka ruchu drogowego, uporządkowanie istniejącej oraz nasadzenie nowej zieleni, a także zagospodarowanie części tego terenu pod parking.	CEL REWITALIZACJI I KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1. KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2. CEL REWITALIZACJI II KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1. KIERUNEK DZIAŁANIA 2.3.
7.	<i>Organizacja cyklicznych wydarzeń i/lub rozwój działalności społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej, rekreacyjnej i edukacyjnej na rzecz różnych grup interesariuszy rewitalizacji wraz ze wspieraniem „mikro” inicjatyw lokalnych (szczególnie w partnerstwach)</i>	Zakres przedsięwzięcia obejmuje organizację i rozszerzenie oferty działań kulturalnych, edukacyjnych, sportowych, rekreacyjnych dla społeczności lokalnej na obszarze rewitalizacji. W ramach przedsięwzięcia organizowane będą m.in. imprezy kulturalne i sportowe, zajęcia oraz warsztaty artystyczne i sportowe, wystawy malarskie i fotograficzne, konkursy, przeglądy i festyny, a także inne działania inspirowane rozwojem życia kulturalnego czy popularyzacji amatorskiej twórczości ludowej. Celem prowadzonych działań będzie podniesienie świadomości i aktywności mieszkańców oraz propagowanie kultury lokalnej i wzmacnianie tożsamości mieszkańców z miejscem zamieszkania. Ponadto zakłada się utworzenie systemu wsparcia i współpracy opartego o szeroki wachlarz narzędzi z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz wyznaczonego obszaru rewitalizacji, przyczyniając się do eliminacji i/lub ograniczenia zdiagnozowanych negatywnych zjawisk o charakterze społecznym.	CEL REWITALIZACJI II KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1. KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. KIERUNEK DZIAŁANIA 2.3.

8.	<i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury drogowej i komunalnej</i>	W ramach przedsięwzięcia przewiduje się budowę, rozbudowę i modernizację sieci infrastruktury komunalnej (w tym przede wszystkim wodociągowej). Istotnym elementem przedsięwzięcia jest również budowa i modernizacja chodników, ścieżek rowerowych, ciągów pieszo-rowerowych oraz wydzielenie bezpiecznych przejść dla pieszych.	CEL REWITALIZACJI I KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1. KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2. KIERUNEK DZIAŁANIA 1.3.
----	---	---	--

Źródło: Opracowanie własne

2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023 ma charakter kompleksowy, gdyż podczas programowania działań rewitalizacyjnych zastosowano mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym Lokalnym Programem Rewitalizacji. Zgodnie z *Wytocznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020* w odniesieniu do projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w celu osiągnięcia efektu synergii efektów w oddziaływaniu na obszar rewitalizacji zapewniona została ich komplementarność w różnych wymiarach, tj. przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Wszystkie projekty zawarte w dokumencie realizowane będą na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, natomiast zasięg ich oddziaływania będzie większy i obejmie teren całej gminy, ponieważ z efektów zaplanowanych działań korzystać będą wszyscy interesariusze rewitalizacji. Zaplanowane „miękkie” przedsięwzięcia rewitalizacyjne ze względu na społeczny charakter działań dedykowane będą również częściowo mieszkańcom całej gminy, ponieważ tylko poprzez większą skalę oddziaływania można uzyskać założone efekty w postaci rozwiązania zidentyfikowanych problemów (wskazanych w tabeli 5). Wzajemne dopełnianie się projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających oraz zaangażowanie lokalnej społeczności pozwoli na osiągnięcie efektu rewitalizacji na całym obszarze. Zindywidualizowane działania rewitalizacyjne wdrażane na obszarze rewitalizacji wzajemnie będą się dopełniać przestrzennie, dzięki czemu efekty ich realizacji nie będą widoczne punktowo w pojedynczych miejscach, a na całym obszarze objętym kryzysem. Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe zostały zaprogramowane w taki sposób, aby odpowiadały na problemy mieszkańców obszaru, a przede wszystkim nie skutkowały przenoszeniem problemów w inne miejsce. W tym celu zawarto zarówno przedsięwzięcia inwestycyjne jak i społeczne, które zapobiegają prowadzeniu do niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.

Dostępność do powstałej infrastruktury (obiektów i przestrzeni) oraz działań społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych dla wszystkich użytkowników zamieszkujących dany teren spowoduje, że z pozytywnych efektów rewitalizacji prowadzących do rozwoju usług i funkcji społecznych korzystać będą wszyscy mieszkańcy, bez względu na sytuację materialną. Taka sytuacja przyczyni się do wzrostu aktywności społeczno-zawodowej i gospodarczej, integracji oraz budowania relacji międzyludzkich społeczności lokalnej obszaru rewitalizacji. Z drugiej strony komplementarność w wymiarze przestrzennym skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia. Ma to szczególne znaczenie w przypadku obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Lubenia, na którym jednym z zidentyfikowanych problemów jest brak dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej.

Przedmiotowy zakres projektu nr 1 jest odpowiedzią na problemy we wszystkich sferach. Jego celem jest przede wszystkim przeprowadzenie działań związanych z przebudową i remontem zdegradowanego budynku w celu nadania mu nowych funkcji społecznych i gospodarczych wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, a także budową oraz przebudową przewodów i urządzeń wodociągowych w celu zapewnienia dostępu mieszkańcom terenów rewitalizowanych do podstawowej infrastruktury komunalnej. Projekt podstawowy nr 2 ukierunkowany jest na wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii do ograniczania niskiej emisji zanieczyszczeń.

Pozostałe projekty to działania o charakterze „miękkim”. Projekt nr 3 odnosi się w szczególności do sfery gospodarczej i społecznej, a wiąże się ze świadczeniem indywidualnego wsparcia o charakterze doradczo-szkoleniowym dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej, a także wsparcia finansowego w formie bezzwrotnych dotacji oraz wsparcia pomostowego. Przedmiotowy zakres projektu nr 4 polega na rozwijaniu przemysłu czasu wolnego, natomiast projekt nr 5 dotyczyć będzie wsparcia kapitału społecznego ludzi młodych w zakresie nabywania i rozwijania kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy. Projekt podstawowy nr 6 natomiast obejmuje wsparcie włączenia i aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poprzez świadczenie kompleksowych usług w obszarze społecznym, zdrowotnym i zawodowym. Ostatni projekt dotyczy kompleksowego i specjalistycznego wsparcia rodzin poprzez pracę z rodzinami oraz pomoc w wychowywaniu i w opiece nad dziećmi.

Należy również nadmienić, iż projekty podstawowe nr 3, 6 i 7 wykorzystywać będą wsparty w ramach działań rewitalizacyjnych zdegradowany i nieużytkowany budynek,

będący jedynym możliwym obiektem do adaptacji w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji do świadczenia ww. usług na rzecz lokalnej społeczności. Ponadto zapewnienie dostępu rewitalizowanym terenom do podstawowych usług komunalnych (wodociągu) umożliwi wyprowadzenie ich ze stanu kryzysowego poprzez zapewnienie godnych warunków życia rodzinom, ułatwiając reintegrację i ich włączenie społeczne w ramach działań zaplanowanych w niniejszych projektach

Realizacja i wdrożenie projektów podstawowych nr 2, 3, 5, 6 i 7 na terenie obszaru rewitalizacji jak i całej Gminy Lubenia w połączeniu z działaniami zaplanowanymi w ramach tematycznie opisanych przedsięwzięć uzupełniających przyczynią się do wzrostu aktywności społeczno-zawodowej i gospodarczej mieszkańców obszaru rewitalizacji, budowania integracji i relacji międzyludzkich, a także niwelowania wykluczenia społecznego. Dostępność do infrastruktury oraz projektów „miękkich” skierowana do wszystkich użytkowników zamieszkujących dany teren spowoduje, że z pozytywnych efektów rewitalizacji korzystać będą wszyscy mieszkańcy (w tym wzrośnie atrakcyjność tego miejsca „na zewnątrz” obszaru), bez względu na sytuację materialną.

Komplementarność w wymiarze przestrzennym skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe oraz uzupełniające zawarte w dokumencie stanowią kompleksową odpowiedź na zdiagnozowane we wszystkich sferach zróżnicowane problemy i wykorzystują potencjały lokalne wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Takie podejście ma przeciwdziałać fragmentaryzacji działań koncentrując się na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru, który spowodowany jest jego rolniczym charakterem, a co za tym idzie niekorzystnymi następstwami w sferze społecznej. W związku z tym wykonana została pogłębiona analiza i diagnoza obszaru rewitalizacji we wszystkich aspektach: społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym. Konieczne jest również określenie pożądanego stanu, do jakiego mają doprowadzić dany obszar projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, dlatego została określona wizja (planowany efekt rewitalizacji) dla obszaru, uwzględniając jego uwarunkowania i zasoby wewnętrzne. Parametryzacja efektów rewitalizacji określona została na poziomie celów rewitalizacji, ponieważ wizja określa zbiór poświadanych wartości do osiągnięcia po wdrożeniu założeń.

Komplementarność problemowa wykazana została w tabeli 17, w której przedstawione zostały potrzeby rewitalizacyjne, odpowiadające im cele i kierunki działań oraz projekty podstawowe i przedsięwzięcia uzupełniające w każdej sferze. Poszczególne projekty realizują konkretne cele rewitalizacji i kierunki działań. Wszystkie kierunki działań i odpowiadające im projekty są powiązane problemowo oraz odnoszą się do wszystkich sfer, rozwiązując zidentyfikowane problemy (zawarte w tabeli 5).

Podczas podejmowania strategicznych decyzji przez samorząd lokalny na innych płaszczyznach będą brane pod uwagę zaplanowane działania rewitalizacyjne, aby zapewnić koordynację tematyczną i organizacyjno-techniczną działań administracji samorządowej. Ponadto ważne jest, że proces rewitalizacji realizuje założenia innych dokumentów strategiczno-planistycznych zarówno na szczeblu lokalnym jak i ponadlokalnym, co zostało wykazane w rozdziale 2 części I dokumentu.

Tabela 17 Komplementarność problemowa – potrzeby rewitalizacyjne wraz z odpowiadającymi im celami rewitalizacji i kierunkami działań oraz zaplanowanymi projektami podstawowymi i przedsięwzięciami uzupełniającymi

SFERA	POTRZEBA REWITALIZACYJNA	CEL REWITALIZACJI	KIERUNKI DZIAŁANIA	PROJEKTY PODSTAWOWE	PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE
SPOŁECZNA	<i>Kompleksowe wsparcie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczonych społecznie</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek 1.2.	1, 6, 7 3, 4	3, 7 2, 4, 6
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek 2.1. Kierunek 2.2. Kierunek 2.3.		
	<i>Wzrost aktywności i inicjatywności społecznej w sprawach lokalnych</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek 1.1. Kierunek 1.2.	1, 4, 5 7	3, 7 2, 4, 5, 6
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek 2.1. Kierunek 2.2. Kierunek 2.3.		
	<i>Wzmocnienie szans edukacyjnych i zapewnienie możliwości do rozwoju młodych ludzi</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek 1.2.	4, 5, 7 1	2, 7 4, 5, 6
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek 2.1. Kierunek 2.2. Kierunek 2.3.		
	<i>Przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia i zwiększanie możliwości zatrudnienia</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek 1.1. Kierunek 1.2.	3, 6 1, 7	3 6, 7
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek 2.1. Kierunek 2.2. Kierunek 2.3.		
	<i>Zapewnianie aktywnego udziału w życiu społecznym osobom starszym oraz niepełnosprawnym</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek 1.1. Kierunek 1.2.	1, 4 7	2, 4, 7 5, 6
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek 2.1. Kierunek 2.2. Kierunek 2.3.		
	<i>Wzrost dostępności oraz poprawa jakości usług publicznych</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek 1.2. Kierunek 1.3.	1, 5, 6, 7 3, 4	5, 8 3, 4,
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek 2.1. Kierunek 2.2. Kierunek 2.3.		

GOSPODARCZA	<i>Wsparcie zakładania nowych oraz rozwoju istniejących działalności gospodarczych</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek 1.1. Kierunek 1.2. Kierunek 1.3.	1, 3 6	3, 5
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek 2.1. Kierunek 2.2.		
	<i>Pobudzanie przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek 1.1. Kierunek 1.2. Kierunek 1.3.	1, 3 6	3, 5
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek 2.1. Kierunek 2.2.		
PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	<i>Wzrost funkcjonalności i jakości układów komunikacyjnych</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek 1.1. Kierunek 1.2. Kierunek 1.3.	1	8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek 2.3.		
	<i>Uporządkowanie, wyposażenie i zagospodarowanie przestrzeni publicznych</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek 1.1. Kierunek 1.2.	1	2, 5 6
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek 2.1. Kierunek 2.2. Kierunek 2.3.		
TECHNICZNA	<i>Zatrzymanie postępującej degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej budynków o charakterze publicznym</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek 1.1. Kierunek 1.3.	1	1, 2 5
ŚRODOWI-SKOWA	<i>Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek 1.1. Kierunek 1.2. Kierunek 1.3.	1, 2	1, 7, 8
	<i>Ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń do środowiska</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek 1.1. Kierunek 1.2. Kierunek 1.3.	1, 2	1

	<i>Zwiększenie dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej</i>	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek 1.1. Kierunek 1.2. Kierunek 1.3.	1	8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek 2.2.		

Źródło: Opracowanie własne

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTITUCJONALNA

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania oraz weryfikacji.

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Wójt Gminy Lubenia przy pomocy pracownika zajmującego stanowisko ds. Zamówień Publicznych i Pozyskiwania Środków Zewnętrznych. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych Urzędu Gminy Lubenia (UG Lubenia) odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy.

Koordinator będzie współpracował z innymi pracownikami UG Lubenia, a także jednostek organizacyjnych gminy, będących specjalistami w danych dziedzinach.

W celu efektywnego oraz zintegrowanego współdziałania różnych jednostek, Wójt może powołać Zespół Zadaniowy, w którego skład wejdą przedstawiciele wydziałów UG Lubenia i/lub jednostek organizacyjnych gminy odpowiedzialnych za realizację konkretnych projektów. Powołanie Zespołu Zadaniowego przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”). Przewiduje się również, iż w zależności od realizowanego przedsięwzięcia w skład Zespołu Zadaniowego mogą wejść też przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji biorących udział we wdrażaniu LPR.

KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

W Lokalnym Programie Rewitalizacji zwrócono również uwagę na zachowanie ciągłości programowej w odniesieniu do przedsięwzięć o charakterze infrastrukturalnym, które zostały już zrealizowane w ramach polityki spójności 2007–2013, a także komplementarnymi projektami społecznymi. Ma to kluczowe znaczenie dla efektywności procesu rewitalizacji w oddziaływaniu na sytuację kryzysową występującą na danym obszarze.

W okresie programowania UE na lata 2007–2013 „zapoczątkowano” proces rewitalizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji m.in. poprzez realizację projektów infrastrukturalnych, polegających na wzroście dostępności do infrastruktury komunalnej, a także „miękkich” w zakresie edukacji oraz włączenia i aktywizacji społecznej. W związku z tym zrealizowane projekty mogą stanowić podstawę do rozwinięcia działań

rewitalizacyjnych w ramach obecnej perspektywy finansowej na lata 2014–2020 w zakresie rozwiązywania kluczowych problemów społecznych. Zrealizowane projekty przez Gminę Lubenia i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubeni, obejmujące swym zasięgiem wyznaczony obszar rewitalizacji i/lub mające na nie wpływ społeczno-gospodarczy przedstawia tabela 18.

Tabela 18 Wykaz projektów zrealizowanych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na terenie Gminy Lubenia lub mających wpływ na jego rozwój społeczno-gospodarczy

Tytuł projektu	Nazwa beneficjenta	Wartość projektu [zł]	Dofinansowanie z UE [zł]	Źródło finansowania
<i>System oczyszczania ścieków Gminy Lubenia – infrastruktura podstawowa dla sektora turystycznego</i>	Gmina Lubenia	12 449 436,38	6 770 409,83	fundusz: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2013 działanie: 4.1. Infrastruktura ochrony środowiska dziedzina: ochrona środowiska
<i>Modernizacja infrastruktury i doposażenie obiektów edukacyjnych Gminy Lubenia</i>	Gmina Lubenia	1 258 316,01	877 489,13	fundusz: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2013 działanie: 5.1. Infrastruktura edukacyjna dziedzina: nauka i edukacja
<i>Łamanie barier w dostępie do edukacji przedszkolnej dzieci w wieku 3–5 lat z terenu Gminy Lubenia poprzez utworzenie przedszkola w Szkole Podstawowej w Lubeni</i>	Gmina Lubenia	100 000,00	85 000,00	fundusz: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2013 działanie: 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty dziedzina: nauka i edukacja
<i>Przygotowanie oddziałów przedszkolnych Gminy Lubenia do świadczenia wysokiej jakości usług na rzecz dzieci w wieku szkolnym</i>	Gmina Lubenia	252 195,67	214 366,32	fundusz: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2013 działanie: 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty dziedzina: nauka i edukacja
<i>Budowa CO i instalacji gazowej oraz remont i wyposażenie Domu Kultury w Solonce</i>	Gmina Lubenia	236 526,61	153 938,00	fundusz: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2013 działanie: 2.3. Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego dziedzina: rewitalizacja

<i>Edukacja – inwestycja w człowieka</i>	Gmina Lubenia	221 000,00	187 850,00	fundusz: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2013 działanie: 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty dziedzina: nauka i edukacja
<i>Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania uczniów klas I–III szkół podstawowych Gminy Lubenia</i>	Gmina Lubenia	77 102,53	65 537,15	fundusz: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2013 działanie: 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty dziedzina: nauka i edukacja
<i>Czas na aktywność w Gminie Lubenia</i>	Gmina Lubenia/ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubeni	819 238,74	696 352,93	fundusz: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007–2013 działanie: 7.1. Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji dziedzina: praca i integracja społeczna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie strony internetowej Ministerstwa Rozwoju, mapadotacji.gov.pl

Przeprowadzona analiza wykazała, że przedsięwzięcia podejmowane w poprzednich latach mają swoją ciągłość i kontynuację w aktualnym dokumencie. Wnioski wyciągnięte z realizacji poprzednich działań na tym obszarze pozwolą na bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie finansowej, dzięki czemu proces rewitalizacji wzmocni ich efektywność i skuteczność.

KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w niniejszym dokumencie będą współfinansowane z różnych źródeł, obejmujących m.in. środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), krajowych środków publicznych oraz środków prywatnych z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania. W przypadku braku możliwości realizacji projektów podstawowych z założonych zewnętrznych źródeł finansowania alternatywą będzie ich realizacja ze środków własnych gminy (przynajmniej w minimalnym zakresie, na który pozwoli budżet gminy) oraz pozyskiwanie sponsorów i/lub możliwych środków krajowych.

W związku z tym, że komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, podczas programowania działań wykorzystano zgłoszone propozycje projektów planowanych do realizacji na obszarze rewitalizacji przez podmioty prywatne, które angażować będą środki własne. Tym samym proces rewitalizacji przebiegać będzie przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych w postaci zasobów wewnętrznych podmiotów zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji czy ich mieszkańców będzie miało kluczowe znaczenie dla dynamiki i skuteczności pożądaných zmian strukturalnych zarówno społecznych, jak i przestrzennych.

Komplementarność źródeł finansowania określona została w części III, rozdziale 3 dotyczącym szacunkowych ram finansowych programu, gdzie na poziomie poszczególnych projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających określono szacowaną ogólną wartość projektu w podziale na publiczne i prywatne źródła finansowania.

Dzięki zaangażowaniu środków publicznych (składających się ze środków własnych gminy, jednostek podległych gminie, podmiotów z sektora finansów publicznych) następuje integracja finansowa zaplanowanych projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających.

KOMPLEMENTARNOŚĆ I INTEGROWANIE NA POZIOMIE KIERUNKÓW DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.

Kierunki działań określone w Lokalnym Programie Rewitalizacji dotyczące: kształtowania atrakcyjnej i estetycznej przestrzeni publicznej, zapewniania dostępności do wysokiej jakości usług publicznych, ochrony środowiska i ograniczania niskiej emisji, a także włączania do życia społecznego osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną, wspierania aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców oraz wzmacniania kapitału społecznego dzieci i młodzieży – integrują działania rewitalizacyjne we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, oddziałując kompleksowo na sytuację kryzysową.

Projekty i/lub przedsięwzięcia rewitalizacyjne o charakterze społecznym i inwestycyjnym wzajemnie się uzupełniają oraz rozwiązują zdiagnozowane problemy, a także wykorzystują lokalne potencjały odpowiadając na określone potrzeby, co zostało przedstawione w tabeli 5.

3. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania

Indykatywne ramy finansowe *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023* obejmują projekty podstawowe, które wynikają z planów projektowych gminy, podległych jej jednostek organizacyjnych, jak również projektów zgłoszonych przez interesariuszy rewitalizacji planujących ich realizację na obszarze rewitalizacji lub poza wyznaczonym obszarem, ale wpływających na jego rozwój społeczno-gospodarczy.

Ponadto plany projektowe odpowiadają na możliwości ich sfinansowania z uwzględnieniem sytuacji budżetowej gminy, ponieważ „wskaźnik G – podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca gminy przyjęty do obliczania subwencji wyrównawczej na 2017 r.” wynosi 910,76 zł (przy wskaźniku dla Polski – 1 596,67 zł)²³, co oznacza bardzo słabą samodzielność finansową jednostki i w istotny sposób determinuje zdolność realizacji długookresowych zadań rewitalizacyjnych.

Podsumowanie podanych wartości brutto poszczególnych projektów pozwoliło określić szacunkowe ramy finansowe dokumentu z podziałem na różne źródła finansowania (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014–2020 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków Unii Europejskiej).

Podczas oddziaływania realizacji Programu na obszar, nie zostanie pominięty żaden z istotnych aspektów (społeczny, gospodarczy, techniczny, środowiskowy, przestrzenno-funkcjonalny). Współpraca międzysektorowa zagwarantuje trwałość podjętych interwencji na obszarze rewitalizacji i ich oddziaływanie na całą gminę, a także wdrożenie zapisów chociaż w minimalnym możliwym zakresie w przypadku braku zewnętrznych funduszy.

Ze względu na charakterystykę tematyczną projektów uzupełniających realizowanych w systemie ciągłym, a tym samym brak możliwości dokładnego oszacowania ich całkowitych wartości, ramy finansowe z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania podane zostały szacunkowo. Ramy finansowe dokumentu przedstawia tabela 19.

²³ Strona internetowa Ministerstwa Finansów, mf.gov.pl, inf. z dnia 31.07.2017 r.

Tabela 19 Szacunkowe ramy finansowe Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Lubenia

Lp.	Nazwa projektu/przedsięwzięcia	Całkowita wartość projektu	Środki publiczne				Środki prywatne	Środki z innych źródeł
			Środki budżetu gminy	Środki UE		Środki krajowe		
				EFRR	EFS			
PROJEKTY PODSTAWOWE								
1.	Kompleksowa rewitalizacja sołectwa Straszydle w celu zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców	10 000 000,00	500 000,00	8 500 000,00	–	1 000 000,00	–	–
2.	Wsparcie rozwoju OZE na terenie ROF – projekt parasolowy	46 000 000,00	100 000,00	1 180 000,00	–	–	220 000,00	44 500 000,00
3.	Przedsiębiorczy mieszkańcy – wsparcie dla osób zamierzających założyć działalność gospodarczą i przedsiębiorców	500 000,00	25 000,00	–	425 000,00	50 000,00	–	–
4.	Organizacja przemysłu czasu wolnego mieszkańców obszaru rewitalizacji	500 000,00	200 000,00	–	–	250 000,00	50 000,00	–
5.	Edukacja dzieci i młodzieży – podniesienie kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy	500 000,00	25 000,00	–	425 000,00	50 000,00	–	–
6.	Włączenie i aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	500 000,00	25 000,00	–	425 000,00	50 000,00	–	–
7.	Wyrównanie szans na lepsze jutro	500 000,00	25 000,00	–	425 000,00	50 000,00	–	–
PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE								
1.	Wykorzystanie technologii opartej o odnawialne źródła energii oraz prowadzenie działań termomodernizacyjnych przyczyniających się do efektywnego wykorzystania energii w budynkach użyteczności publicznej, działalności	5 000 000,00	500 000,00	4 000 000,00	–	–	500 000,00	–

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023

	<i>gospodarczych i mieszkaniowych.</i>							
2.	<i>Rozwój działalności obiektów świadczących usługi rozrywkowe, rekreacyjne i/lub edukacyjne dla młodzieży</i>	1 000 000,00	363 700,00	–	–	–	–	636 300,00
3.	<i>Aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną</i>	1 000 000,00	50 000,00	–	850 000,00	100 000,00	–	–
4.	<i>Organizowanie zajęć rekreacyjnych i sportowych dla mieszkańców</i>	500 000,00	100 000,00	–	400 000,00	–	–	–
5.	<i>Zagospodarowanie i adaptacja przestrzeni w obszarach wypoczynkowo-rekreacyjnych oraz prowadzenia aktywności społecznej i gospodarczej</i>	2 000 000,00	727 400,00	–	–	–	–	1 272 600,00
6.	<i>Tworzenie i rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej</i>	2 000 000,00	1 000 000,00	–	–	1 000 000,00	–	–
7.	<i>Organizacja cyklicznych wydarzeń i/lub rozwój działalności społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej, rekreacyjnej i edukacyjnej na rzecz różnych grup interesariuszy rewitalizacji wraz ze wspieraniem „mikro” inicjatyw lokalnych (szczególnie w partnerstwach)</i>	1 000 000,00	400 000,00	–	–	500 000,00	100 000,00	–
8.	<i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury drogowej i komunalnej</i>	5 000 000,00	1 818 500,00	–	–	–	–	3 181 500,00
PROJEKTY PODSTAWOWE		58 500 000,00	900 000,00	9 680 000,00	1 700 000,00	1 450 000,00	270 000,00	44 500 000,00
PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE		17 500 000,00	4 959 600,00	4 000 000,00	1 250 000,00	1 600 000,00	600 000,00	5 090 400,00
SUMA		76 000 000,00	5 859 600,00	10 280 000,00	2 950 000,00	3 050 000,00	870 000,00	49 590 400,00

Źródło: Opracowanie własne

IV. Część wdrożeniowa

1. System realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i plany działań rewitalizacyjnych na kilka lat, dlatego ważnym elementem decydującym o skuteczności i efektywności realizacji jego założeń jest skuteczny i zintegrowany system zarządzania. Proces wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, które wymaga dobrego przygotowania informacyjnego oraz stałej komunikacji z otoczeniem, opierającej się o pozyskiwanie obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

1.1. Struktura zarządzania dokumentem wraz z jego kosztami

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania i weryfikacji.

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Wójt Gminy Lubenia przy pomocy Koordynatora ds. rewitalizacji, zajmującego stanowisko ds. Zamówień Publicznych i Pozyskiwania Środków Zewnętrznych (UG Lubenia), który posiada wiedzę i doświadczenie w zakresie zarządzania projektami. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych UG Lubenia, odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy.

Ponadto w celu efektywnego oraz zintegrowanego współdziałania różnych jednostek, Wójt Gminy Lubenia powołał Zarządzeniem Nr 46 z dnia 7 lipca 2017 r. – Zespół ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023 do aktywnego udziału w opracowaniu i wdrażaniu założeń dokumentu. Główne zadania Zespołu to:

- 1) udział w warsztatach/spotkaniach mających na celu wyznaczenie: wizji, celów rewitalizacji, kierunków działań, projektów do realizacji oraz zasad monitoringu i ewaluacji dokumentu;
- 2) uczestniczenie w konsultacjach społecznych z udziałem mieszkańców oraz reprezentantów różnych środowisk lokalnych;
- 3) zapraszanie do udziału w pracach Zespołu osób spoza jego składu (eksperti, specjaliści i inni);
- 4) koordynacja wdrażania poszczególnych projektów w całym okresie realizacji dokumentu;
- 5) gromadzenie informacji niezbędnych do monitoringu i ewaluacji celów dokumentu.

W skład Zespołu wchodzić będą pracownicy UG Lubenia, jednostek organizacyjnych gminy oraz przedstawiciele różnych podmiotów z sektorów społecznego i publicznego działających na terenie gminy, będących specjalistami w danych dziedzinach. W przypadku potrzeby wsparcia merytorycznego Zespołu wszyscy kierownicy i pracownicy UG Lubenia oraz kierownicy podległych i nadzorowanych jednostek organizacyjnych zobowiązani są do ścisłej współpracy oraz udzielania niezbędnych informacji i danych.

Kontynuacja funkcjonowania Zespołu na etapie wdrażania założeń rewitalizacji przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”). Przewiduje się, iż w zależności od realizowanego przedsięwzięcia, w skład Zespołu będą mogli wejść również przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji biorących udział we wdrażaniu Lokalnego Programu Rewitalizacji.

W zakresie zarządzania środkami finansowymi niezbędnymi do wdrożenia projektów rewitalizacyjnych włączony zostanie Skarbnik Gminy Lubenia.

Zadania niezbędne do wdrażania dokumentu wykonywane będą w ramach obowiązków poszczególnych struktur organizacyjnych gminy, dlatego nie określono kosztów ich realizacji związanych z nowo utworzonym stanowiskiem pracy, dodatkowymi etatami czy ewentualnie funkcjonowaniem wyodrębnionej jednostki/komórki/spółki ds. rewitalizacji, zajmujących się koordynacją LPR. W ramach swoich kompetencji każda z komórek urzędu i/lub jednostek organizacyjnych gminy będzie wdrażała działania warunkujące sprawny i efektywny proces rewitalizacji, dostosowując w sposób elastyczny swoje zasoby osobowe do określonych aktualnie potrzeb. Członkowie Zespołu ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji nie będą otrzymywać wynagrodzenia i ich zaangażowanie w prace nad wdrożeniem założeń dokumentu będzie miało charakter społeczny. Koszty związane z zarządzaniem rewitalizacją sfinansowane zostaną z budżetu gminy, a dotyczyły będą: wynagrodzenia Koordynatora ds. rewitalizacji (część etatu pracownika poświęcona na zarządzanie rewitalizacją), obsługi technicznej i administracyjnej Zespołu ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji, zapotrzebowania na materiały biurowe i promocyjne, a także rezerwy na ewentualne nieprzewidziane wydatki. Przedstawione zostały w tabeli 20.

Łączne koszty zarządzania rewitalizacją w latach 2017–2023 oszacowane zostały na poziomie 31 500,00 zł.

Tabela 20 Szacunkowe koszty zarządzania rewitalizacją w Gminie Lubenia w latach 2017–2023

Lp.	Kategoria kosztów	Zakres czasowy	Roczny szacunkowy koszt	Łączne szacunkowe koszty
1.	Wynagrodzenie Koordynatora ds. rewitalizacji	2017–2023	2 000,00 zł	14 000,00 zł
2.	Obsługa techniczna i administracyjna Zespołu ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji	2017–2023	1 000,00 zł	7 000,00 zł
3.	Zapotrzebowanie na materiały biurowe i promocyjne	2017–2023	1 000,00 zł	7 000,00 zł
4.	Rezerwa na nieprzewidziane wydatki	2017–2023	500,00 zł	3 500,00 zł
SUMA			4 500,00 zł	31 500,00 zł

Źródło: Opracowanie własne

W związku z tym, że realizacja zaplanowanych działań rewitalizacyjnych odbywać się będzie w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej, to interesariusze rewitalizacji, korzystając z dofinansowania projektów unijnymi środkami finansowymi będą zobowiązani przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych (szczególnie w zakresie realizacji projektów partnerskich). Zasady realizacji projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych z RPO Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020 będą wynikać z obowiązujących dokumentów programowych, a determinowane będą określonymi procedurami konkursowymi.

Wdrażanie projektów rewitalizacyjnych nie ma szans powodzenia bez udanej współpracy, efektywnego współdziałania oraz wzajemnego uzupełniania się działań różnych podmiotów z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego. W związku z tym określenie zasad i sposobów współuczestnictwa interesariuszy jest kluczowym elementem osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także jest podstawą tworzenia się współczesnych form samoświadomości społecznej.

Współpraca międzysektorowa w realizacji zapisów Lokalnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie w kilku zintegrowanych wymiarach:

1. MERYTORYCZNYM – poprzez wspólne podejmowanie decyzji, rozwiązywanie problemów, opiniowanie przede wszystkim na poziomie Zespołu ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023.
2. ORGANIZACYJNYM – polegającym na angażowaniu specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów.

3. FINANSOWYM – opierającym się na współudziale finansowym wszystkich partnerów poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć i wykorzystanie koncepcji partnerstwa w projektach rewitalizacyjnych.

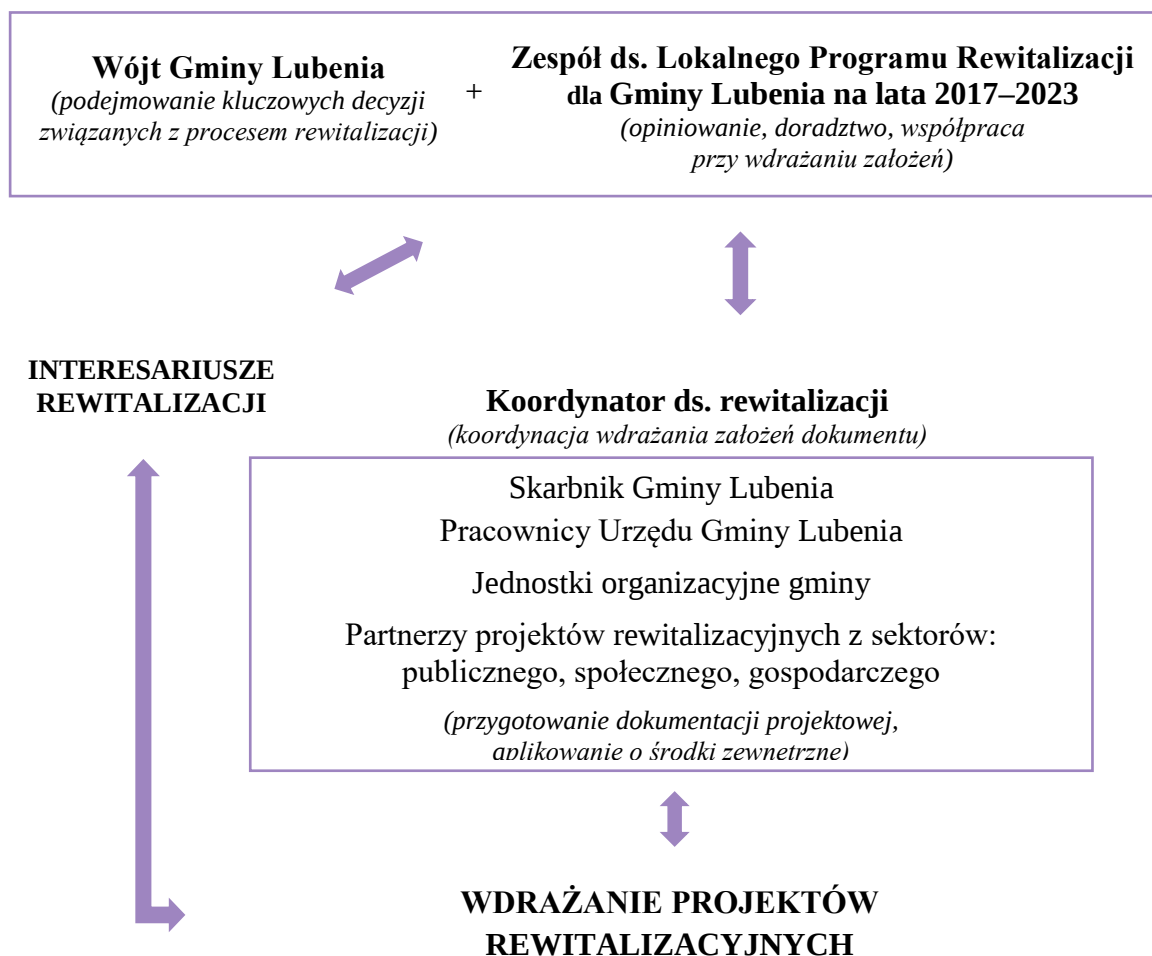
Partnerstwo trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego, oprócz wspólnego celu, jakim jest wyprowadzenie obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej w celu poprawy jakości życia mieszkańców, ma określone podstawowe zasady stanowiące fundament wspólnych działań:

- 1) respektowanie własnych potrzeb, możliwości i dążenie do osiągnięcia kompromisu,
- 2) przejrzystość podejmowanych działań,
- 3) otwarty dialog z mieszkańcami.

Współpraca pomiędzy interesariuszami rewitalizacji ma na celu:

- wykorzystanie potencjału organizacji oraz społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań w ramach kilkunastu wspólnych i spójnych projektów akceptowanych i wspieranych przez wszystkich uczestników;
- optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców czy mieszkańców;
- wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażające się zastosowaniem nowych podejść do rozwiązywania problemów.

Schemat 4 Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji w Gminie Lubenia

Źródło: Opracowanie własne

1.2. Harmonogram realizacji Programu

Założono, że Lokalny Program Rewitalizacji będzie dokumentem długookresowym, obejmującym okres realizacji zaplanowanych projektów. Przyjęcie takiego horyzontu czasowego jest zgodne z zaleceniami planistycznymi oraz pozwala na dostosowanie do aktualnych potrzeb i oczekiwań mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz wytycznych wynikających z perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2014–2020. Z uwagi na wieloletność obowiązywania Programu, przyjęto, że będzie to dokument strategiczny skoncentrowany terytorialnie i komplementarny problemowo, tj. mający przeciwdziałać fragmentaryzacji działań w celu wyprowadzenia wyznaczonego obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej. Harmonogram realizacji dokumentu przedstawia tabela 21.

Tabela 21 Harmonogram realizacji dokumentu

Lp.	Nazwa działania	Okres realizacji													
		2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023	
		I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
ETAP DIAGNOZOWANIA															
1.	Podjęcie na sesji przez Radę Gminy Uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia <i>Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023</i>														
2.	Opracowanie <i>Diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Lubenia</i>														
ETAP PROGRAMOWANIA															
3.	Powołanie Zespołu ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji														
4.	Przeprowadzenie różnorodnych form partycypacji społecznej, służących opracowaniu LPR														
5.	Konsultacje społeczne projektu LPR wraz z <i>Diagnozą na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Lubenia</i>														
6.	Uzgodnienie z RDOŚ braku konieczności przeprowadzenia SOOŚ														
7.	Uchwalenie przez Radę Gminy <i>Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023</i>														
ETAP WDRAŻANIA															
8.	Przygotowanie niezbędnej dokumentacji do realizacji projektów i przedsięwzięć zaplanowanych w LPR														
9.	Aplikowanie o dofinansowanie ze środków zewnętrznych oraz wdrażanie projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych														
10.	Posiedzenia Zespołu ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji														
11.	Promocja i realizacja działań aktywizujących interesariuszy rewitalizacji														

ETAP MONITOROWANIA, EWALUACJI I AKTUALIZACJI															
12.	Gromadzenie i analizowanie informacji w układzie zestawu wskaźników określonego dla celów i projektów														
13.	Sporządzanie raportu/sprawozdania z postępu w realizacji dokumentu														
14.	Zaopiniowanie raportu/sprawozdania z postępu w realizacji dokumentu przez Zespół ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz upublicznianie na stronie internetowej gminy i w BIP														
15.	Przeprowadzenie ewaluacji <i>ex-ante</i> (przed realizacją LPR)														
16.	Przeprowadzenie ewaluacji <i>on-going</i> (na bieżąco)														
17.	Przeprowadzenie ewaluacji <i>mid-term</i> (śródkresowa)														
18.	Przeprowadzenie ewaluacji <i>ex-post</i> (na zakończenie wdrażania LPR)														
19.	Ocena aktualności i stopnia realizacji założeń LPR														

Źródło: Opracowanie własne

1.3. Public relations dokumentu

W celu efektywnego i skutecznego wdrożenia zapisów Lokalnego Programu Rewitalizacji ważne jest, aby umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie ich tworzenia i realizacji, a tym samym zapewnić skuteczną metodę komunikacji społecznej, czyli przekazywania danych do otoczenia. Szeroka komunikacja stanowić będzie jeden z fundamentów powodzenia całego procesu rewitalizacji, służąc osiągnięciu wizji obszaru rewitalizacji.

Podmiotem odpowiedzialnym za organizację oraz przeprowadzenie działań promocyjnych związanych z opracowaniem i wdrażaniem założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji, a w jego ramach również wszystkich projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest Koordynator ds. rewitalizacji wraz z Zespołem ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023. Jednostka ta ma za zadanie zapewnić powszechny dostęp do bieżących informacji na temat prowadzonych przedsięwzięć, tj. o zakresie i wymiarze pozyskanego dofinansowania zewnętrznego dla poszczególnych projektów oraz rezultatach działań na poziomie obszaru rewitalizacji oraz całej gminy. Do zakresu ich działań należy wsparcie skutecznej komunikacji, opierającej się na następujących kanałach i narzędziach komunikacji:

- Internet – aktualizacja sekcji „Aktualności” na stronie internetowej gminy (lubenia.pl), poczta elektroniczna pracownika odpowiedzialnego za kontakt z interesariuszami w sprawie rewitalizacji;
- komunikacja bezpośrednia – warsztaty, spotkania, posiedzenia itp.;
- lokalne media – artykuły informacyjno-promocyjne w prasie lokalnej, obejmującej swoim zasięgiem m.in. obszar rewitalizacji.

Działania promujące będą miały zarówno zasięg lokalny, jak i regionalny oraz skierowane będą do interesariuszy rewitalizacji, tj. takich grup odbiorców, jak:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze;
- 2) mieszkańcy gminy;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;

- 5) jednostki organizacyjne gminy;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Celem działań związanych z promocją dokumentu jest dotarcie do jak najszerszej grupy interesariuszy – mieszkańców, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców, a także instytucji publicznych mogących stać się partnerami w realizacji określonych działań rewitalizacyjnych.

Ponadto odpowiedzialność za upowszechnianie bieżących informacji na temat poszczególnych działań rewitalizacyjnych spoczywa również na partnerach realizowanych przedsięwzięć. Jeśli projekty będą współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, wówczas promocja tychże przedsięwzięć będzie się odbywać zgodnie z wytycznymi właściwych instytucji w tym zakresie.

2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do Programu

Kluczowe znaczenie dla prawidłowej i efektywnej realizacji założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji ma system monitoringu skuteczności działań, oceny oraz wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu dokumentu.

2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości

Wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie się odbywało w oparciu o monitoring zmierzający do oceny stopnia realizacji celów rewitalizacji, a także zaplanowanych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Monitorowaniem, mającym na celu zapewnienie zgodności realizacji postanowień z wcześniej zatwierdzonymi założeniami, zajmować się będzie Koordynator ds. rewitalizacji we współpracy z innymi pracownikami Urzędu Gminy Lubenia. Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów dokumentu na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez poszczególnych pracowników UG Lubenia, jednostki organizacyjne gminy oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze rewitalizacji i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań.

Koordynator ds. rewitalizacji odpowiedzialny za zarządzanie procesem rewitalizacji w gminie będzie miał również następujące zadania:

- 1) gromadzenie i analizowanie informacji w układzie określonego dla celów i projektów zestawu wskaźników;
- 2) sporządzanie co 2 lata raportu/sprawozdania z postępu w realizacji dokumentu i przekazanie go do zatwierdzenia przez Radę Gminy Lubenia;
- 3) udostępnianie lokalnej społeczności wyników sprawozdawczości poprzez ich publikowanie na stronie internetowej gminy (lubenia.pl) oraz przekazywanie informacji wszystkim zainteresowanym podmiotom podczas spotkań informacyjno-konsultacyjnych z interesariuszami rewitalizacji.

Rada Gminy Lubenia analizować będzie postępy w realizacji głównych założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji poprzez akceptację raportu/sprawozdania z postępu prac we wdrożeniu zapisów.

Monitorowanie obejmować będzie zarówno rzeczowe, jak i finansowe aspekty wdrażania dokumentu.

Monitoring rzeczowy dostarczy danych na temat aktualnego stanu realizacji Programu Rewitalizacji oraz umożliwi ocenę postępu i efektywności jego głównych założeń. Mierzone będą one za pomocą corocznych zmian wskaźników produktu i rezultatu, przyporządkowanych do konkretnych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak i wskaźników oddziaływania w odniesieniu do celów rewitalizacji, które wykorzystane zostały na etapie diagnostycznym gminy do wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji. W związku z tym posłużą do przedstawienia skali i charakteru zmian w aktualnej sytuacji czy tendencji zachodzących na obszarze rewitalizacji w porównaniu do terenu całej gminy (tabela 22). Wszystkie wskaźniki gromadzone będą na bieżąco w miarę postępu prac, natomiast ich stan osiągnięcia podawany będzie cyklicznie corocznie. Punktem odniesienia w procesie weryfikacji będą dane bazowe dostępne na etapie opracowania dokumentu, czyli według stanu na koniec 2016 roku.

Monitoring finansowy dostarczy danych na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. Na poziomie dokumentu zakłada się monitoring w oparciu o okresowe sprawozdania finansowe. Dane zawarte w tych opracowaniach powinny obejmować m.in. wysokość wkładu własnego i pozyskanych środków zewnętrznych, wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem oraz od początku realizacji projektu,

procentowy stan zaawansowania realizacji interwencji, stopień osiągnięcia założonych wskaźników, a także informacje na temat postępu wykonania przyjętego harmonogramu w oparciu o ustalony plan finansowy.

Do końca lutego kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym, pracownicy Urzędu Gminy Lubenia, jednostki organizacyjne gminy i/lub podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych projektów wchodzących w skład dokumentu, zobowiązane są do składania informacji okresowej do Koordynatora ds. rewitalizacji. Dzięki temu sprawozdawczość zakłada bieżący i ciągły przepływ aktualnych informacji, co pozwala na weryfikację nieprawidłowości oraz wykrycie problemów w procesie wdrażania i monitorowania Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Dla osiągnięcia wartości docelowych wskaźników realizacji projektów, szczególna rola przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania wdrażania poszczególnych przedsięwzięć współfinansowanych środkami finansowymi z Unii Europejskiej, w tym przygotowywania i przedkładania IZ RPO sprawozdań z ich realizacji oraz wniosków o płatność.

Tabela 22 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023

Założenia LPR	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa dla obszaru rewitalizacji (stan na 31.12.2016 r.)	Średnia wartość dla gminy (stan na 31.12.2016 r.)	Wartość docelowa dla obszaru rewitalizacji (stan na 31.12.2023 r.)
WSKAŹNIKI ODDZIAŁYWANIA						
Cel rewitalizacji 1. Poprawa warunków życia lokalnej społeczności	Udział terenów zieleni urządzonej w ogólnej powierzchni terenu	%	Urząd Gminy Lubenia	0,0	0,0	wzrost wartości powyżej średniej dla gminy w 2023 r.
	Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej	%	Urząd Gminy Lubenia	0,0	47,3	wzrost wartości powyżej średniej dla gminy w 2023 r.
	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	%	Urząd Gminy Lubenia	67,8	82,4	wzrost wartości powyżej średniej dla gminy w 2023 r.
Cel rewitalizacji 2. Wzmocnienie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców	Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem	%	Urząd Gminy Lubenia	62,8	62,8	wzrost wartości powyżej średniej dla gminy w 2023 r.
	Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	-	Urząd Gminy Lubenia	-0,32	-0,20	wzrost wartości powyżej średniej dla gminy w 2023 r.
	Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	-	Urząd Gminy Lubenia	-0,59	-0,11	wzrost wartości powyżej średniej dla gminy w 2023 r.
	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	Urząd Gminy Lubenia	3,05	2,50	spadek wartości poniżej średniej dla gminy w 2023 r.
	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	Urząd Gminy Lubenia	2,30	1,67	spadek wartości poniżej średniej dla gminy w 2023 r.

	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	Urząd Gminy Lubenia	0,91	0,71	spadek wartości poniżej średniej dla gminy w 2023 r.
	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	Urząd Gminy Lubenia	0,48	0,43	spadek wartości poniżej średniej dla gminy w 2023 r.
	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	Urząd Gminy Lubenia	0,16	0,14	spadek wartości poniżej średniej dla gminy w 2023 r.
	Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	Urząd Gminy Lubenia	0,11	0,19	wzrost wartości powyżej średniej dla gminy w 2023 r.
	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	Urząd Gminy Lubenia	0,16	1,28	wzrost wartości powyżej średniej dla gminy w 2023 r.
	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	Urząd Gminy Lubenia	0,11	0,31	wzrost wartości powyżej średniej dla gminy w 2023 r.
	Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	Urząd Gminy Lubenia	0,26	1,82	wzrost wartości powyżej średniej dla gminy w 2023 r.
	Liczba nowo zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	Urząd Gminy Lubenia	0,17	0,49	wzrost wartości powyżej średniej dla gminy w 2023 r.
WSKAŹNIKI PRODUKTU I REZULTATU						
Projekt podstawowy nr 1	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	Beneficjenci projektów	0	–	brak danych*
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	Beneficjenci projektów	0	–	brak danych*
	Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach	szt.	Beneficjenci projektów	0	–	brak danych*

	Liczba osób objętych wsparciem	osoby	Beneficjenci projektów	0	–	brak danych*
Projekt podstawowy nr 2	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	Beneficjenci projektów	0	–	brak danych*
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	Beneficjenci projektów	0	–	brak danych*
Projekt podstawowy nr 3	Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	Beneficjenci projektów	0	–	8
	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	szt.	Beneficjenci projektów	0	–	12
Projekt podstawowy nr 4	Liczba osób objętych wsparciem	osoby	Beneficjenci projektów	0	–	750
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoby	Beneficjenci projektów	0	–	50
Projekt podstawowy nr 5	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie	osoby	Beneficjenci projektów	0	–	12
	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie	osoby	Beneficjenci projektów	0	–	120
	Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie	szt.	Beneficjenci projektów	0	–	3
	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	szt.	Beneficjenci projektów	0	–	3
	Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone w programie	szt.	Beneficjenci projektów	0	–	3
	Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	osoby	Beneficjenci projektów	0	–	12
	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu	osoby	Beneficjenci projektów	0	–	120
	Liczba szkół i placówek systemu oświaty	szt.	Beneficjenci	0	–	3

	wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych		projektów			
	Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	szt.	Beneficjenci projektów	0	–	3
Projekt podstawowy nr 6	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoby	Beneficjenci projektów	0	–	50
	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	Beneficjenci projektów	0	–	2
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu	osoby	Beneficjenci projektów	0	–	20
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	osoby	Beneficjenci projektów	0	–	5
Projekt podstawowy nr 7	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie	osoby	Beneficjenci projektów	0	–	50
	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych, istniejących po zakończeniu projektu	osoby	Beneficjenci projektów	0	–	1
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu	osoby	Beneficjenci projektów	0	–	2

Źródło: Opracowanie własne

* Z powodu braku możliwości szczegółowego określenia wartości tych wskaźników na etapie sporządzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji, wartości docelowe na koniec 2023 roku zostaną określone na etapie projektowania i realizacji projektów, a będą podawane zgodnie z przyjętym sposobem monitorowania i sprawozdawczości.

2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu

Przyjęto, że *Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023* ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawienia się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Przedsięwzięcia odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym. Ich konkretni odbiorcy i zakres determinowane będą: aktualnymi warunkami sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze rewitalizacji oraz gminy, potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców wyznaczonego obszaru, poziomem zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania, możliwościami budżetu gminy oraz dostępnością środków zewnętrznych.

Dokument będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Wójta Gminy Lubenia (przy pomocy Koordynatora ds. rewitalizacji i Zespołu ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz sporządzonego przez nich raportu/sprawozdania z postępu w realizacji założeń dokumentu) raz na 2 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w Programie. Ocena opublikowana zostanie na stronie internetowej gminy (lubenia.pl). W przypadku braku postępu w osiąganiu wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu oraz oddziaływania możliwa jest aktualizacja dokumentu. Dopuszcza się również możliwość wcześniejszego wystąpienia z wnioskiem o zmianę treści dokumentu przez Koordynatora ds. rewitalizacji, Zespół ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023, w ramach inicjatywy co najmniej 3 członków Rady Gminy bądź 100 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji. Rada Gminy jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzenie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację poprzez podjęcie stosownej uchwały w tej sprawie. W sytuacji stwierdzenia osiągnięcia celów dokumentu (w wyniku przeprowadzonej oceny), Rada Gminy uchyli uchwałę w sprawie Lokalnego Programu Rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek Wójta Gminy Lubenia.

Ewaluacja ma na celu identyfikację oraz ewentualną poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji w odniesieniu do konkretnych problemów obszaru rewitalizacji z jednoczesnym uwzględnieniem założeń programowych. Jej zadaniem jest sprawdzenie czy w wyniku podejmowanych działań powstały oczekiwane rezultaty oraz czy wpłynęły one na osiągnięcie wyznaczonych celów.

Ocena wszystkich zrealizowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostanie dokonana przy współdziale wszystkich interesariuszy rewitalizacji oraz w oparciu o 5 zasadniczych kryteriów ewaluacyjnych:

1. SKUTEKZNOŚĆ (ang. *effectiveness*) – kryterium pozwalające ocenić w jakim stopniu osiągnięte zostały cele dokumentu zdefiniowane na etapie planowania.
2. EFEKTYWNOŚĆ (ang. *efficiency*) – kryterium pozwalające ocenić poziom „ekonomiczności” zrealizowanych projektów, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów.
3. UŻYTECZNOŚĆ (ang. *utility*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie Programu odpowiada zdiagnozowanym potrzebom grupy docelowej.
4. TRAFNOŚĆ (ang. *relevance*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia cele Programu odpowiadają charakterowi i skali potrzeb wskazanym w odniesieniu do obszaru rewitalizacji.
5. TRWAŁOŚĆ (ang. *sustainability*) – kryterium pozwalające ocenić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Programu będą nadal widoczne po zakończeniu jego realizacji.

Ewaluacja założeń programowych i stopnia realizacji projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w dokumencie zostanie podzielona na następujące części:

- 1) *ex-ante* (przed realizacją Programu) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji (ocena została wykonana przed opracowaniem LPR);
- 2) *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Koordynatora ds. rewitalizacji, który będzie na jej podstawie przygotowywał sprawozdanie z realizacji Programu Rewitalizacji, co najmniej raz na 2 lata (jest to również instrument monitorowania bieżących zmian w otoczeniu);
- 3) *mid-term* (śródkresowa) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego możliwa jest aktualizacja dokumentu;
- 4) *ex-post* (na zakończenie wdrażania) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych projektów w ramach Programu z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować w znacznym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w dokumencie, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań.

3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna i działania aktywizacyjne zostały wpisane w proces rewitalizacji wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Lubenia jako fundament działań na wszystkich jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie (w tym finansowanie), monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym Lokalnym Programem Rewitalizacji. Ponadto realizuje *zasadę partnerstwa* wynikającą z art. 5 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013, polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów) w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć. Opiera się ona na założeniu, że opinia środowiska lokalnego jest najważniejszym elementem tworzenia dokumentu, który ma stanowić narzędzie do projektowania konkretnych zadań, podejmowanych w celu rozwiązywania problemów i eliminacji negatywnych zjawisk oraz wykorzystania lokalnych potencjałów, a tym samym poprawiających warunki i jakość życia mieszkańców.

Kluczowymi interesariuszami rewitalizacji na terenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji są:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji (w szczególności osoby młode, seniorzy, osoby wykluczone społecznie i/lub zagrożone marginalizacją),
- 2) mieszkańcy gminy,
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze;
- 6) instytucje publiczne.

Pierwszym etapem prac nad LPR była diagnoza gminy na potrzeby delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji bazująca na wykonanej analizie danych statystycznych dla ustalonych jednostek referencyjnych (sołectw) w celu określenia koncentracji zjawisk kryzysowych we wszystkich sferach. Pierwszą zastosowaną metodą partycypacji społecznej było przeprowadzenie badania ankietowego na etapie diagnozy gminy. Ankietę można było wypełnić on-line za pośrednictwem strony internetowej (interankiety.pl) lub w wersji papierowej udostępnionej w Urzędzie Gminy i rozdawanej podczas spotkań. Badanie ankietowe zostało ogłoszone na stronie internetowej gminy (lubenia.pl) oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Lubenia, a odbyło się w terminie 07–16.07.2017 r. Celem badania było poznanie opinii mieszkańców na temat aktualnych problemów, zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz potrzeb i oczekiwanych działań rewitalizacyjnych. Formularz ankiety zawierał pytania dotyczące oceny sytuacji w Gminie Lubenia w sferach: społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej. Pytania miały charakter zamknięty z możliwością wyboru jednej lub kilku podanych odpowiedzi. Dodatkowo zamieszczone zostało jedno pytanie otwarte dotyczące innych sugestii i uwag interesariuszy związanych z planowaną rewitalizacją. Na pytanie „Jakie pięć najważniejszych efektów, według Pana/Pani powinno zostać osiągniętych w wyniku przeprowadzonego procesu rewitalizacji”, najczęściej udzielano odpowiedzi „pozyskanie inwestorów zewnętrznych”, „rozwój mikro i małej przedsiębiorczości”, „zwiększenie integracji mieszkańców i pobudzenie ich aktywności lokalnej”, „włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją” oraz „stworzenie i/lub rozszerzenie bazy turystycznej i rekreacyjnej” (wykres 22). Ponadto 41% ankietowanych zaznaczyło odpowiedź „inne” i wskazało na potrzebę „utworzenia lokalu socjalnego”, „budowy lub rozbudowy biblioteki gminnej”, „przygotowania nowych terenów pod budownictwo”, „posprzątania Lubenki – dzikie odpływy ścieków”.

Wykres 22 Odpowiedzi udzielone na pytanie ankietowe „Jakie pięć najważniejszych efektów, według Pana/Pani powinno zostać osiągniętych w wyniku przeprowadzonego procesu rewitalizacji”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego

Następną formą partycypacji społecznej było umożliwienie mieszkańcom zgłaszania własnych zadań przy wkładzie koncepcyjnym lub niematerialnym (inicjatywa lokalna) bądź propozycji projektów jakie mogłaby realizować gmina w partnerstwie z innymi podmiotami. Zastosowane zostały takie metody partycypacji jak: informowanie, konsultowanie, współrealizacja. Przeprowadzenie otwartego naboru projektów planowanych do realizacji na obszarze rewitalizacji odbyło się w dniach 12–19.07.2017 roku. Każdy zainteresowany interesariusz rewitalizacji miał możliwość zgłoszenia swojego pomysłu poprzez fiszki projektową udostępnioną w Urzędzie Gminy oraz na stronie internetowej gminy (lubenia.pl). W wyznaczonym terminie do Urzędu Gminy Lubenia wpłynęły 4 wypełnione fiszki projektowe. Wszystkie zgłoszone propozycje zostały uwzględnione w LPR jako elementy projektów podstawowych lub przedsięwzięć uzupełniających.

W dniu 12 lipca 2017 roku w sali Gminnego Ośrodka Kultury w Lubeni odbyło się szkolenie członków Zespołu ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023 związane z merytorycznym przygotowaniem członków Zespołu do uczestnictwa w planowanym procesie rewitalizacji na terenie Gminy Lubenia. Zakres szkolenia obejmował: podstawowe zagadnienia dotyczące rewitalizacji, uwarunkowania formalno-prawne procesu rewitalizacji, proces opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji, opis zasad dojrzałej partycypacji społecznej i partnerstwa w rewitalizacji, źródła finansowania projektów rewitalizacyjnych, przykłady dobrych praktyk rewitalizacji w Polsce i za granicą.

Kolejną zastosowaną metodą partycypacji społecznej było przeprowadzenie wywiadów grupowych połączonych z warsztatami projektowymi, związanych z opracowaniem *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023*, które odbyły się w dniu 25.07.2017 roku w sali Domu Kultury w Straszylu: o godz. 17:00 – z przedstawicielami sektora publicznego (przedstawiciele instytucji publicznych, Rady Gminy, rad sołeckich, sołtysi) oraz o godz. 19:00 z przedstawicielami sektora społecznego (mieszkańcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, grup nieformalnych) i gospodarczego (przedsiębiorcy, rolnicy). Podczas spotkań przedstawione zostały wyniki przeprowadzonej diagnozy gminy oraz propozycja granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a także podstawowe zagadnienia związane z rewitalizacją. W trakcie spotkań przeprowadzono również dyskusje na temat pozytywnych efektów i korzyści z przeprowadzenia procesu rewitalizacji w Gminie, a także obowiązków i możliwości dla podmiotów odpowiedzialnych za wdrażanie Programu. Po części informacyjnej i dyskusji uczestnicy spotkań zostali podzieleni na grupy, w których za pomocą kart warsztatowych przedstawiali największe problemy jakie zauważają na omawianych terenach, a także potencjały tych miejsc. Mieszkańcy zaproponowali możliwe warianty wykorzystania wskazanych potencjałów do rozwiązania zidentyfikowanych problemów oraz przedstawili swoje oczekiwania względem planowanego procesu rewitalizacji.

W wyniku wszystkich powyższych działań partycypacyjnych przygotowany został projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji wraz z załącznikiem – *Diagnozą na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji*, który został wyłożony do 8-dniowych konsultacji społecznych od 02.08.2017 roku. Interesariusze rewitalizacji zostali poinformowani o rozpoczęciu konsultacji poprzez ogłoszenie zamieszczone na stronie internetowej gminy oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Lubenia. Konsultacje odbyły się w następujących formach:

- 1) Zbieranie uwag i wniosków w formie papierowej oraz elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego. Wypełnione czytelnie formularze można było dostarczyć:
 - a) drogą elektroniczną na adres e-mail: b.baran@lubenia.pl;
 - b) drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Lubenia;
 - c) bezpośrednio do pokoju nr 26 w budynku Urzędu Gminy Lubenia w godzinach pracy Urzędu.
- 2) Spotkania otwartego z interesariuszami rewitalizacji w dniu 07.08.2017 roku, w trakcie którego omówione zostały główne założenia dokumentu (wizja, misja, cele, kierunki działań), projekty podstawowe i przedsięwzięcia uzupełniające oraz stworzona została możliwość przedstawienia uwag/wniosków.
- 3) Zbieranie uwag ustnych do protokołu w budynku Urzędu Gminy w Lubeni w godzinach pracy Urzędu.

Informacja podsumowująca przeprowadzone konsultacje społeczne projektu dokumentu *Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023* została opublikowana na stronie internetowej gminy oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Lubenia.

Uzupełniony Lokalny Program Rewitalizacji zgodnie z oceną dokonaną przez Departament Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego wraz z załącznikiem – *Diagnozą na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji* został wyłożony do 8-dniowych konsultacji społecznych od 30.11.2017 r.

Interesariusze rewitalizacji zostali poinformowani o rozpoczęciu konsultacji poprzez ogłoszenie zamieszczone na stronie internetowej gminy oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Lubenia. Konsultacje odbyły się w następujących formach:

- 1) Zbieranie uwag i wniosków w formie papierowej oraz elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego. Wypełnione czytelnie formularze można było dostarczyć:
 - a) drogą elektroniczną na adres e-mail: b.baran@lubenia.pl;
 - b) drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Lubenia;
 - c) bezpośrednio do pokoju nr 26 w budynku Urzędu Gminy Lubenia w godzinach pracy Urzędu.
- 2) Zbieranie uwag ustnych do protokołu w budynku Urzędu Gminy w Lubeni w godzinach pracy Urzędu.

Informacja podsumowująca przeprowadzone konsultacje społeczne uzupełnionego projektu dokumentu *Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023* została opublikowana na stronie internetowej gminy oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Lubenia.

Narzędzia i formy partycypacji społecznej zastosowane na każdym etapie realizacji Programu ukierunkowane zostały na możliwie dojrzałe formy, obejmujące nie tylko informowanie, ale również opracowywanie, konsultowanie, współdecydowanie, kontrolę obywatelską, inicjatywę lokalną (np. nabór poprzez fiszki projektową), debatę czy współrealizację. Ogólny schemat mechanizmów włączenia interesariuszy rewitalizacji na poszczególnych etapach rewitalizacji przedstawia tabela 23.

Tabela 23 Zastosowane oraz zaplanowane formy partycypacji społecznej i partnerstwa na poszczególnych etapach rewitalizacji

Realizowane działania	Zastosowane oraz zaplanowane formy partycypacji społecznej i partnerstwa (mechanizmy włączenia interesariuszy rewitalizacji)
DIAGNOZOWANIE	
Diagnoza gminy w podziale na ustalone jednostki referencyjne (sołectwa gminy) we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji: - analiza wskaźnikowa ilościowa i jakościowa koncentracji problemów na podstawie ustalonych wskaźników dla poszczególnych jednostek we wszystkich ww. sferach; - analiza jakościowa potencjałów; - delimitacja przestrzenna obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.	1. Obwieszczenie Wójta Gminy Lubenia z dnia 07.07.2017 roku w sprawie przystąpienia do opracowania <i>Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023 (informowanie)</i>: - na stronie podmiotowej gminy (lubenia.pl); - w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości (na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Lubenia); - w prasie regionalnej (Nowiny, nr 132/2017 z dnia 11.07.2017 roku); - poprzez obwieszczenie. 2. Przeprowadzenie badania ankietowego on-line mieszkańców w terminie 07–16.07.2017 roku, które miało na celu poznanie opinii na temat aktualnych problemów, zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz potrzeb i oczekiwanych działań rewitalizacyjnych. 3. Przeprowadzenie szkolenia Zespołu ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023 w dniu 12.07.2017 roku w sali Gminnego Ośrodka Kultury w Lubeni – przekazanie podstawowej wiedzy z zakresu rewitalizacji, możliwych źródeł finansowania, omówienie procesu tworzenia LPR, prezentacja dobrych praktyk w rewitalizacji itp. (<i>współdecydowanie, kontrola obywatelska</i>). 4. Przeprowadzenie otwartego naboru projektów rewitalizacyjnych do realizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji w terminie 12–19.07.2017 roku poprzez fiskę projektową, którą można było złożyć (<i>współdecydowanie, współrealizacja, inicjatywa lokalna</i>): - drogą elektroniczną na podany w ogłoszeniu adres e-mail, - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Lubenia, - bezpośrednio do pokoju nr 26 w Urzędzie Gminy Lubenia w godzinach pracy Urzędu. 5. Przeprowadzenie wywiadów grupowych połączonych z warsztatami projektowymi z przedstawicielami sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego w sali Domu Kultury w Straszylu w ramach opracowania diagnozy gminy w dniu 25.07.2017 roku (<i>badania jakościowe, współdecydowanie, współrealizacja</i>).
PROGRAMOWANIE	
Sporządzenie <i>Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023</i>: - projektowanie i wybór rozwiązań; - określenie głównych założeń dokumentu; - identyfikacja i zaplanowanie listy	1. Konsultacje społeczne dokumentu wraz z załącznikiem (diagnoza) w terminie 02–09.08.2017 roku (<i>informowanie, konsultowanie, współdecydowanie</i>) w następujących formach: 1) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć: – drogą elektroniczną na podany w ogłoszeniu adres e-mail, – drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Lubenia,

projektów podstawowych oraz uzupełniających realizowanych przez różnych interesariuszy rewitalizacji; - określenie organizacyjno-finansowych ram realizacji rewitalizacji.	– bezpośrednio do Urzędu Gminy Lubenia w godzinach pracy Urzędu. 2) otwarte spotkanie informacyjno-konsultacyjne z interesariuszami rewitalizacji w dniu 07.08.2017 roku w Domu Kultury w Straszylu; 3) zbieranie uwag ustnych do protokołu w budynku Urzędu Gminy Lubenia. 2. Przeprowadzenie posiedzenia Zespołu ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023 w dniu 07.08.2017 roku, mającego na celu konsultacje głównych założeń dokumentu oraz zakresu rzeczowego podstawowych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych (<i>informowanie, konsultowanie, współdecydowanie</i>). 3. Konsultacje społeczne dokumentu wraz z załącznikiem (diagnoza) w terminie 30.11–07.12.2017 roku (<i>informowanie, konsultowanie, współdecydowanie</i>) w następujących formach: 1) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć: – drogą elektroniczną na podany w ogłoszeniu adres e-mail, – drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Lubenia, – bezpośrednio do Urzędu Gminy Lubenia w godzinach pracy Urzędu. 2) zbieranie uwag ustnych do protokołu w budynku Urzędu Gminy Lubenia. Dokumenty dostępne były w wersji papierowej w budynku Urzędu Gminy Lubenia oraz elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Gminy Lubenia (lubenia.pl). Niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji została opracowana i opublikowana na stronie internetowej gminy informacja podsumowująca ich przebieg.
WDRAŻANIE (FINANSOWANIE)	
Wdrażanie założeń <i>Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023</i>: - realizacja (wdrażanie) przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych (w tym w ramach partnerstw międzysektorowych); - prowadzenie aktywnej polityki informacyjnej oraz aktywizacji interesariuszy rewitalizacji.	1. Organizacja przez gminę otwartego naboru na partnera/partnerów spoza sektora finansów publicznych do wspólnej realizacji projektu zgodnie z <i>Ustawą o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020</i> (Dz. U. z 2017 r. poz. 1460) (<i>współrealizacja</i>). 2. Konkurs ofert dla organizacji pozarządowych (<i>współrealizacja</i>). 3. Planowanie partycypacyjne obejmujące cykl spotkań służących zagospodarowaniu przestrzeni (<i>współdecydowanie</i>). 4. Spacery badawcze dla określonych grup społecznych w celu ogólnej oceny konkretnych rozwiązań architektonicznych czy infrastrukturalnych (<i>współdecydowanie</i>). 5. Realizacja projektów przez różnych beneficjentów (w tym w partnerstwach międzysektorowych) (<i>współrealizacja, współdecydowanie</i>). 6. Wspólne podejmowanie decyzji/kształtowanie przestrzeni/rozwiązywanie problemów/opiniowanie rozwiązań

	w trakcie spotkań Zespołu ds. Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023 (<i>współdecydowanie</i>). 7. Spotkania informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami organizowane w miarę postępu wdrożenia projektów. 8. Realizacja małych inicjatyw interesariuszy rewitalizacji i wydarzeń lokalnych związanych z rewitalizacją (<i>współrealizacja</i>).
--	---

Źródło: Opracowanie własne

4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko

Przepisy *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1405) określają, dla jakiej kategorii dokumentów planistycznych, ze względu na ich indywidualną zawartość oraz zewnętrzne uwarunkowania, istnieje konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Ponadto przesłanką obowiązkowo kwalifikującą do przedmiotowej oceny, zgodnie z art. 46 pkt 3 i art. 47. ww. ustawy jest stwierdzenie, iż, w efekcie realizacji przedsięwzięć wystąpi znaczące negatywne oddziaływanie na środowisko, w tym na obszary Natura 2000.

Decyzję o przeprowadzeniu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wydaje organ opracowujący projekt dokumentu sam bądź zgodnie z art. 47 ww. ustawy, w uzgodnieniu z właściwym organem ochrony środowiska, którym w tym przypadku jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie. Wójt Gminy Lubenia wystąpił z wnioskiem o uzgodnienie stanowiska, czy realizacja projektów dokumentu wyznacza ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko lub czy realizacja postanowień tych dokumentów może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko. W uzasadnieniu do wniosku zawarto uwarunkowania, o których mowa w art. 49 ustawy OOS, w tym m.in. informacje, iż przedsięwzięcia nie będą lokalizowane na przedmiotach ochrony obszarów Natura 2000, a zadania realizowane w ramach wdrażania Programu nie będą miały istotnego oddziaływania na przekroczenie standardów jakości środowiska oraz nie kolidują z warunkami ochrony występujących na terenie gminy form ochrony przyrody.

W piśmie z dnia 31 sierpnia 2017 r. znak: WOOŚ.410.1.245.2017.AP.2 Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie wyjaśnił, iż ze względu na zakres i charakter działań *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023* nie jest wymagane przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Niemniej jednak, każdorazowo przy opracowywaniu projektów konkretnych inwestycji, w przypadku, gdy zaistniałaby konieczność przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko lub na obszar Natura 2000, organ odpowiedzialny za realizację zadania, podejmie odpowiednie kroki administracyjne. Ponadto przygotowanie i prowadzenie zaplanowanych prac związanych z realizacją Programu powinno być poprzedzone inwentaryzacją przyrodniczą w zakresie występowania gatunków

chronionych, w celu uniknięcia zniszczenia ich siedlisk, schronień i żerowisk. W budynkach należy w szczególności uwzględnić ochronę ptaków i nietoperzy gniazdujących w przegrodach budowli, co jest konieczne ze względu na przepisy prawa polskiego i wspólnotowego. W związku z powyższym, na zarządcach budynków spoczywa odpowiedzialność za prowadzenie prac remontowo-budowlanych budynków we właściwym terminie – dostosowanym do okresów lęgowych dla danych gatunków, bezpiecznym dla gniazdujących w budynkach. Po zakończeniu prac, w budynkach, w których gniazdowały ptaki lub nietoperze, wykonawca zobowiązany jest do stworzenia zastępczych schronień dla ptaków i nietoperzy, tak aby liczba siedlisk nie została uszczuplona. W przypadku konieczności ingerencji w środowisko flory i fauny objętej ochroną zostanie złożony wniosek o uzyskanie stosownego pozwolenia w trybie art. 56 *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.).

Podsumowując należy podkreślić, że ze względu na specyfikę zadań wskazanych w *Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023* i z uwagi na ich parametry, nie będą one znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko. W związku z powyższym dla ww. Programu nie było konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Spis fotografii

Fotografia 1 Przestrzeń publiczna na obszarze rewitalizacji – 1	52
Fotografia 2 Przestrzeń publiczna na obszarze rewitalizacji – 2	52
Fotografia 3 Dom Kultury w Straszycach wraz z filią Gminnej Biblioteki Publicznej	53
Fotografia 4 Zdegradowany obiekt zlokalizowany na wyznaczonym obszarze rewitalizacji	53
Fotografia 5 Elewacja zewnętrzna zdegradowanego budynku zlokalizowanego na obszarze rewitalizacji	54
Fotografia 6 Duża sala w zdegradowanym obiekcie zlokalizowanym na obszarze rewitalizacji	54
Fotografia 7 Pomieszczenie w zdegradowanym obiekcie zlokalizowanym na obszarze rewitalizacji	55
Fotografia 8 Teren przyległy do zdegradowanego obiektu zlokalizowanego na obszarze rewitalizacji	55
Fotografia 9 Plac przy zdegradowanym obiekcie zlokalizowanym na obszarze rewitalizacji	56
Fotografia 10 Kościół parafialny pw. MB Nieustającej Pomocy w Straszycach	56

Spis map

Mapa 1 Granice wyznaczonego obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Lubenia	31
Mapa 2 Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego i Gminy Lubenia	33
Mapa 3 Granice wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Lubenia	34
Mapa 4 Liczba dni z przekroczeniami wartości docelowej ozonu w województwie podkarpackim – wyniki modelowania dla 2016 r.	60
Mapa 5 Rozkład stężeń średniorocznych benzo(a)pirenu w województwie podkarpackim w 2016 r. – wyniki modelowania	61
Mapa 6 Wartość 36 max. ze stężeń dobowych pyłu PM10 w województwie podkarpackim w 2016 r. – wyniki modelowania	62
Mapa 7 Rozkład stężeń średniorocznych pyłu PM2.5 w województwie podkarpackim w 2016 r. – wyniki modelowania	63
Mapa 8 Obszar zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Lubenia	66
Mapa 9 Formy ochrony przyrody na obszarze rewitalizacji Gminy Lubenia	67

Spis schematów

Schemat 1 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Lubenia	29
Schemat 2 Sfery tematyczne analizowane w pogłębionej diagnozie obszaru rewitalizacji	35
Schemat 3 Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023	79

Schemat 4 Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji w Gminie Lubenia	128
--	-----

Spis tabel

Tabela 1 Nawiązanie Lokalnego Programu Rewitalizacji do dokumentów strategicznych i planistycznych.....	11
Tabela 2 Najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji i na terenie Gminy Lubenia w 2016 roku (liczba osób, którym przyznano świadczenie z danego powodu na 100 mieszkańców)	43
Tabela 3 Organizacje pozarządowe na terenie Gminy Lubenia.....	47
Tabela 4 Wskaźniki, których wartości dla obszaru rewitalizacji były mniej korzystne niż dla województwa podkarpackiego w 2014 r.	69
Tabela 5 Zidentyfikowane problemy oraz potencjały na wyznaczonym obszarze rewitalizacji w Gminie Lubenia.....	70
Tabela 6 Cele i kierunki działań wraz z odniesieniem ich do zidentyfikowanej skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych, mające na celu eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk	80
Tabela 7 Projekt podstawowy nr 1.....	81
Tabela 8 Projekt podstawowy nr 2.....	85
Tabela 9 Projekt podstawowy nr 3.....	86
Tabela 10 Projekt podstawowy 4	88
Tabela 11 Projekt podstawowy nr 5.....	90
Tabela 12 Projekt podstawowy nr 6.....	92
Tabela 13 Projekt podstawowy nr 7.....	94
Tabela 14 Komplementarność projektów EFRR planowanych do finansowania w ramach działania 6.5 RPO WP 2014–2020 i projektów EFS	98
Tabela 15 Podstawowe i alternatywne źródła finansowania podstawowych projektów rewitalizacyjnych	103
Tabela 16 Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	105
Tabela 17 Komplementarność problemowa – potrzeby rewitalizacyjne wraz z odpowiadającymi im celami rewitalizacji i kierunkami działań oraz zaplanowanymi projektami podstawowymi i przedsięwzięciami uzupełniającymi.....	112
Tabela 18 Wykaz projektów zrealizowanych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na terenie Gminy Lubenia lub mających wpływ na jego rozwój społeczno-gospodarczy	117
Tabela 19 Szacunkowe ramy finansowe Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Lubenia	122
Tabela 20 Szacunkowe koszty zarządzania rewitalizacją w Gminie Lubenia w latach 2017–2023.....	126
Tabela 21 Harmonogram realizacji dokumentu	129
Tabela 22 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubenia na lata 2017–2023	135
Tabela 23 Zastosowane oraz zaplanowane formy partycypacji społecznej i partnerstwa na poszczególnych etapach rewitalizacji	147

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności na obszarze rewitalizacji w latach 2012–2016	36
Wykres 2 Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania w latach 2012–2016 – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Lubenia	37
Wykres 3 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem na obszarze rewitalizacji w latach 2012–2016	38
Wykres 4 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem w 2016 roku – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Lubenia	38
Wykres 5 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym na obszarze rewitalizacji w latach 2012–2016	39
Wykres 6 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym według faktycznego miejsca zamieszkania w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Lubenia	39
Wykres 7 Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w latach 2012–2016 – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Lubenia	40
Wykres 8 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji, Gminy Lubenia, powiatu rzeszowskiego i województwa podkarpackiego	41
Wykres 9 Udział osób długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji, Gminy Lubenia, powiatu rzeszowskiego i województwa podkarpackiego	41
Wykres 10 Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania w % ludności ogółem w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Lubenia	42
Wykres 11 Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 osób według faktycznego miejsca zamieszkania w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji, Gminy Lubenia, powiatu rzeszowskiego oraz województwa podkarpackiego	45
Wykres 12 Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji, Gminy Lubenia, powiatu rzeszowskiego oraz województwa podkarpackiego	45
Wykres 13 Średnie % wyniki ze sprawdzianu w 6 klasie szkoły podstawowej w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji (Szkoła Podstawowa w Straszycach), Gminy Lubenia, powiatu rzeszowskiego oraz województwa podkarpackiego	46
Wykres 14 Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób według faktycznego miejsca zamieszkania w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Lubenia ..	47
Wykres 15 Średnia % frekwencja w wyborach prezydenckich w 2015 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Lubenia	48
Wykres 16 Dochód podatkowy gminy na 1 mieszkańca (w złotych) – porównanie średniej dla Gminy Lubenia, powiatu rzeszowskiego, województwa podkarpackiego i Polski w 2015 roku	49

Wykres 17 Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób według faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji, Gminy Lubenia, powiatu rzeszowskiego oraz województwa podkarpackiego.....	50
Wykres 18 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób według faktycznego miejsca zamieszkania – obszar wiejski w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji, Gminy Lubenia, powiatu rzeszowskiego oraz województwa podkarpackiego.....	50
Wykres 19 Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 100 mieszkańców w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Lubenia	51
Wykres 20 Udział długości dróg nieutwardzonych w ogólnej długości dróg w 2016 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Lubenia	57
Wykres 21 Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w 2016 roku – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Lubenia	58
Wykres 22 Odpowiedzi udzielone na pytanie ankietowe „Jakie pięć najważniejszych efektów, według Pana/Pani powinno zostać osiągniętych w wyniku przeprowadzonego procesu rewitalizacji”	143

Załącznik 1. Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Lubenia